

คณะกรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

๑. ศ.นพ.เสม	พริ้งพวงแก้ว	ประธานกิตติมศักดิ์
๒. น.ส.ศรีสว่าง	พัววงศ์แพทย์	ประธานกิตติมศักดิ์
๓. รศ.ดร.โคทม	อารียา	ประธานกรรมการ
๔. ศ.ดร.ชัยวัฒน์	สถาอนันท์	รองประธานกรรมการ
๕. น.ส.สุดา	ติวานนท์	รองประธานกรรมการและเหรัญญิก
๖. น.ส.สุชาดา	ไทยบรรเทา	กรรมการและเลขานุการ
๗. พญ.นิตยา	คชภักดี	กรรมการ
๘. รศ.ดร.อุบลรัตน์	ศิริยุศักดิ์	กรรมการ
๙. นพ.ยงยุทธ	วงศ์ภิรมย์ศานต์	กรรมการ
๑๐. รศ.ดร.ฉันทนา	บรรพศิริโชติ	กรรมการ
๑๑. รศ.ดร.สายฤดี	วรกิจโกศาทร	กรรมการ
๑๒. ผศ.วลัยทิพย์	สาขลวิจารณ์	กรรมการ
๑๓. นพ.ประพจน์	เกตุรากาศ	กรรมการ
๑๔. ดร.เอื้อจิต	วีโรจน์ไตรรัตน์	กรรมการ
๑๕. ผศ.ภญ.ดร.นิตยา	เกียรติยงอังสุลี	กรรมการ
๑๖. ผศ.อัญมณี	บุรณกานนท์	กรรมการ
๑๗. น.ส.กรรณิการ์	รัตนมณี	กรรมการ

คณะกรรมการไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้นจากการดำเนินงานของ มพด. มพด.เป็นองค์กรสถานสาธารณกุศลลำดับที่ ๑๗๙ ดังนั้น ใบเสร็จรับเงินของมพด.สามารถนำไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปีของผู้บริจาค

ความมุ่งมั่น

๑. เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม
๒. ศึกษาและเผยแพร่ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อเด็กด้านต่างๆ ให้สังคมรับทราบอยู่เสมอ
๓. ริเริ่ม พัฒนาและสนับสนุนกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กแก่ชุมชน กลุ่มบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๔. เน้นแนวทางให้พึ่งตนเอง และให้มีการช่วยเหลือเด็ก ทำได้กว้างขวางมากขึ้น
๕. รณรงค์ให้ผู้ใหญ่ทุกคนช่วยกันสร้างชีวิตวัยเยาว์ที่ผาสุกแก่เด็ก เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในระยะยาว

บางส่วนของรางวัลแห่งแรงใจ

- ปี ๒๕๕๕ รายการวิทยุสโมสรรเพื่อนงานได้รับรางวัล “สื่อมวลชนดีเด่นเพื่อเยาวชน” จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.)
- ปี ๒๕๕๕ ได้รับรางวัลชมเชย สื่อการตูนเพื่อแรงงานเด็ก “หนังสือการ์ตูนที่ผลิตขึ้นเพื่อส่งเสริมสังคมระดับอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป” จากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.)
- ปี ๒๕๕๒ ได้รับรางวัลที่หนึ่ง ประเภทออกแบบสนามเด็กเล่นนานาชาติ จาก International Association for the Child's Right to Play
- ปี ๒๕๒๘ มูลนิธิฯ มีส่วนในการผลักดันให้มีการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการระดับชาติในการแก้ไขปัญหาลูกแรงงานเด็ก
- ปี ๒๕๒๘ สปอตโทรทัศน์ชุด “เด็กกินดิน” โครงการแด่น้องผู้หิวไทย ได้สร้างกระแสความสนใจแก้ไขปัญหาลูกแรงงานเด็กอย่างกว้างขวาง

คำนำ

ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๕ นี้ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ดำเนินงานมาครบ ๓๐ ปี โดยมาผู้ใหญ่อยุ่ที่หลายๆ คนเคารพนับถือ และเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ก่อตั้งหรือจดทะเบียนเป็นมูลนิธิฯ เมื่อปี ๒๕๒๕ ร่วมกับคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวนหนึ่ง ท่านแรกคือ ศ.นพ.เสม พริ้งพวงแก้ว และท่านที่สอง คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ ที่ท่านทั้งสองได้อุทิศแรงกายแรงใจ ในการทำงานเพื่อสังคมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะด้านเด็กและเยาวชน ที่ทั้ง ๒ ท่านได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นอนาคตในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

การทำงานของ มพด. ในช่วงแรกเริ่ม ได้ดำเนินงานช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก ในประเด็นเด็กที่มีปัญหาทุพโภชนาการ ขาดโอกาสทางการศึกษา ปัญหาแรงงานเด็ก เด็กที่มีปัญหาและความกีดกันทางครอบครัวและชุมชน เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสื่อและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต ตลอดระยะเวลา ๒๙ ปี การทำงานของ มพด. มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ตั้งแต่ในระยะแรกเริ่ม ที่มีแนวนโยบายงานในเชิงสังคมสงเคราะห์ เพื่อการแก้ไขปัญหารุนแรงเฉพาะหน้า ไปสู่การพัฒนาที่รอบด้าน เพื่อการป้องกันปัญหา และระดมการมีส่วนร่วมของชุมชน และสังคมทุกระดับ บทบาทเด่นชัดของ มพด. ในฐานะองค์กรพัฒนาเอกชนทำงานด้านเด็ก คือ การทำงานในระดับจุลภาคสู่มหภาค การริเริ่มพัฒนารูปแบบกิจกรรม ซึ่งตอบสนองต่อปัญหา ความต้องการของกลุ่มเด็กด้อยโอกาส และการสรุปประสบการณ์ สะท้อนปัญหาและแนวทางการแก้ไขป้องกัน เพื่อให้รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสาธารณชนได้รับรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา

ในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึง บันทึกการเดินทาง ๓๐ ปี ของการทำงานเพื่อเด็กและเยาวชน ปีที่ผ่านมา มีเรื่องเล่าจากผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการ มพด. คนทำงานทั้งอดีตและปัจจุบัน เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจาก ฯลฯ งานพัฒนาเด็ก คืองานพัฒนาสังคมที่มีคุณค่า และยิ่งใหญ่ มพด. ขอขอบพระคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่าน ทุกฝ่าย ที่ได้สละกำลังกาย กำลังใจ ทุนทรัพย์ และสิ่งของสำหรับเด็ก มพด. รู้สึกเสมอว่า สิ่งที่เกิดขึ้นแก่เด็กๆ ตามผลงานที่ปรากฏนี้ เป็นเพราะความศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจของท่าน ที่มีอย่างต่อเนื่องตลอดมา เพื่อเป้าหมายสูงสุดของเรานั้นคือประโยชน์สุขของเด็กและสังคมส่วนรวม หรือ Happy Kid Happy Community เด็กเป็นสุข สังคมเป็นสุข

นายเชษฐา มั่นคง
ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

สารบัญ

๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐
๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒
๒๙ ๓๐

เกริ่นนำ	๙
๑ จุดเริ่มต้น มพด.	
ศรีของปวงประชา	๔๔
เกิดก่อมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก	๔๖
๒ เด็กกินดิน สู่โครงการอาหารกลางวัน	
ย่างก้าวแรก	๕๒
มพด. ในวันข้างหน้า	๕๖
ก้าวต่อก้าว	๕๘
เติบโตอย่างมีจิตสาธารณะ	๖๐
วงกลม ๓ ชั้น เคลื่อนงานอาสาสมัคร	๖๒
งานอาสาสมัคร...ปันกำไร ไม่ต้องใช้ต้นทุน	๖๖
๓ ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก สู่การคุ้มครองเด็ก	
แรงงานเด็ก จี๊ว แจ้ว	๗๒
ทุนกาย ใจ ปัญญา สู่การพัฒนาเด็ก	๗๖
ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็กต่างชาติ	๘๐
ขบวนการแจ้ว	๘๔
นักสืบจิ๋วเพื่อนไปช่วยเพื่อน	๘๖
งานคุ้มครองเด็ก งานที่ต้องมีส่วนร่วม	๙๐

๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖
๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘

๔ นันทนาการเพื่อเด็ก (สถานพินิจ) สู่พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก	
๑ ปี แห่งการเล่น ตอกย้ำความเชื่อมั่น ความสำคัญของการเล่น	๙๘
จุดประกาย Play workers	๑๐๐
จากสถานพินิจสู่ครอบครัวและชุมชน	๑๐๒
เล่นเพื่อการบำบัด	๑๐๖
ขอบคุณ ขอขอบคุณ	๑๐๘
๕ ส่งเสริมสื่อมวลชน สู่สื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน	
สื่อดี...เพื่อเด็ก	๑๑๔
วิทยุสโมสรเพื่อนงาน ปาฏิหารย์ที่รอคอย	๑๑๖
สื่อดี...เริ่มได้จากจุดเล็กๆ	๑๑๘
๖ ผู้ร่วมทางเดินสร้างสังคมไทย ไม่ทอดทิ้งเด็ก	
ให้...เพื่อการให้ไม่รู้จบ	๑๒๒
อาสา...มาด้วยหัวใจ	๑๒๔
โอกาสมีให้ไม่หมด	๑๒๖
“โอกาส” สู่ฝันที่เป็นจริง	๑๒๘
๗ แรงกาย แรงใจ จากคนทำงาน	
๒๕ ชีวิตกับการกิจเพื่อเด็ก	๑๓๖
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก กับการเรียนรู้สังคมหลากหลายวัฒนธรรม	๑๔๐
ขอบคุณอย่างสุดซึ้ง	๑๔๔

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
เด็กกินดิน

๓๐ ปี มพด. สังคมไทย ไม่ทอดทิ้งเด็ก Happy Kids..Happy Community เด็กเป็นสุข...สังคมเป็นสุข

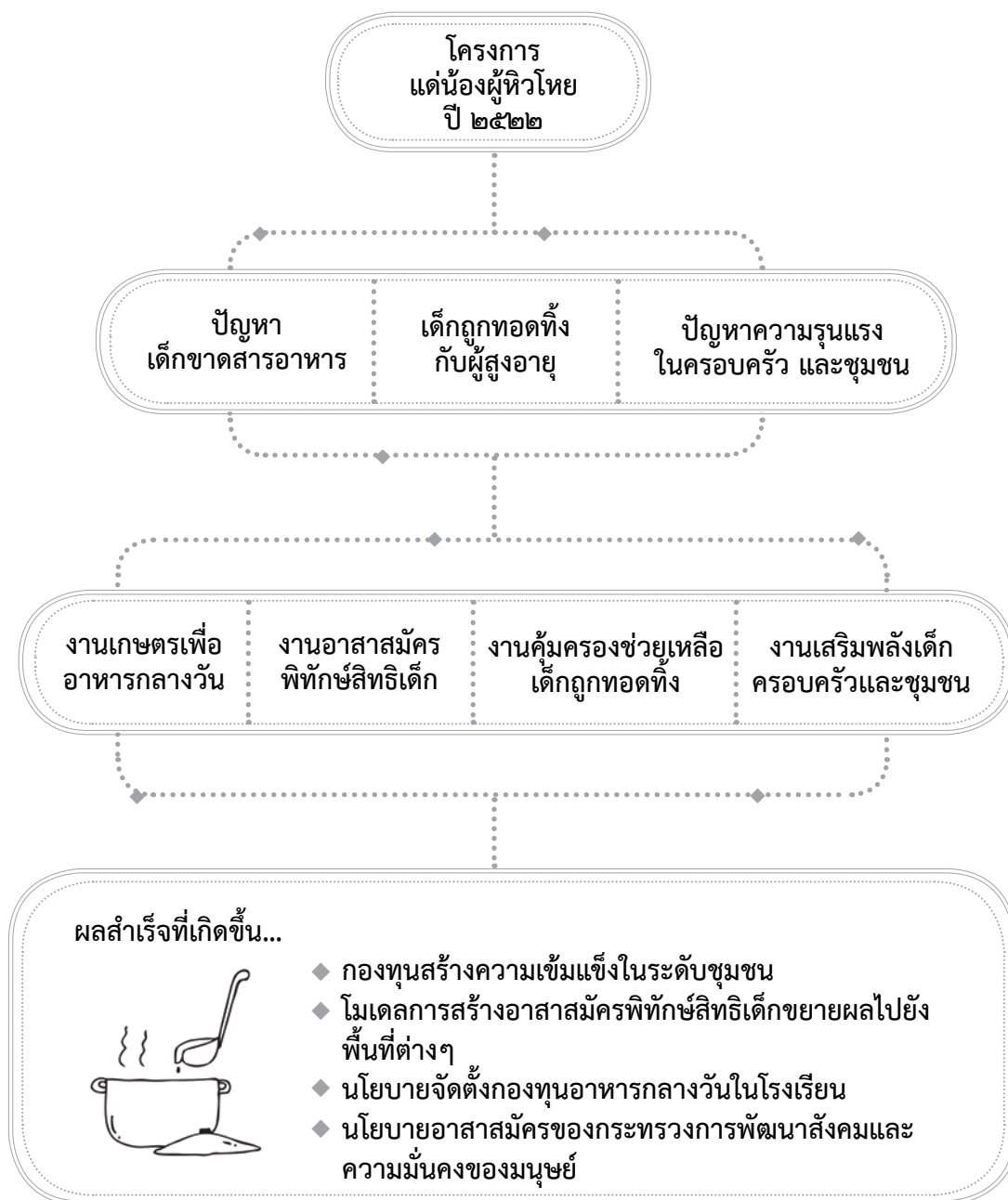
กองบรรณาธิการ
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, ๒๕๕๕

จุดเริ่มต้นการทำงานเพื่อเด็ก

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ก่อตั้งเมื่อ ๓๑ มีนาคม ๒๕๒๕ จากการรวมตัวกันของกลุ่มนักวิชาการ
คนทำงานด้านเด็ก ที่มุ่งเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือเด็กที่ด้อยโอกาส คือ ๑) โครงการแต่น้องผู้หิวไทย ๒)
กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็กหรือโครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก ปัจจุบันขยายเป็นแผนงานสื่อสร้างสุขภาวะ
เยาวชน (สสย.) และ ๓) ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็กหรือโครงการแรงงานเด็ก เพื่อร่วมกันทำงานพัฒนาเด็กตาม
เป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของเด็ก โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในสังคมและเด็กที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤตใน
สถานการณ์ต่างๆ ในช่วง ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมาเรามุ่งเน้นการช่วยเหลือเด็ก ๔ กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มเด็กในชนบท
(ผ่านโครงการแต่น้องผู้หิวไทย) เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสื่อ (ผ่านงานโครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก) กลุ่ม
เด็กที่ต้องมาขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก (ผ่านโครงการแรงงานเด็ก) และกลุ่มเด็กในชุมชนเมือง (ผ่านโครงการ
ครอบครัวชุมชนพัฒนา)

บนเส้นทางการทำงานที่ผ่านมา

จากประสบการณ์การทำงานด้านพัฒนาเด็กตลอด ๒๙ ปี มพด. ได้เรียนรู้ ริเริ่มและพัฒนาการดำเนินงาน
งานโครงการต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการช่วยเหลือ ปกป้องและคุ้มครองกลุ่มเด็กด้อยโอกาสนั้นการทำงาน
เชิงลึก ใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมาย เด็ก เยาวชน ครอบครัวและชุมชน ประสานงานกับนัก
วิชาการและผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก การผลักดันด้านกฎหมายและนโยบาย
เป็นตัวแทนในคณะกรรมการและอนุกรรมการการพัฒนาเด็ก ในคณะต่างๆ มีการศึกษาวิจัยสภาพปัญหา เชื่อม
โยงองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษามาใช้ในการทำงาน อันก่อให้เกิดบทเรียนจากการทำงานที่สามารถบรรลุ
วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ดังตัวอย่างบางส่วน ต่อไปนี้

สถานการณ์ปัญหาของเด็กในชนบท

มองย้อนหลังไปยังปัญหาของเด็กในชนบทเมื่อกว่า ๒๙ ปีที่ผ่านมา จวบจนปัจจุบัน ยังคงเป็นปัญหาของความขาดแคลน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของอาหาร สุขภาพอนามัย การศึกษา ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจและความพร้อมในการประกอบอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่ ประกอบกับความเจริญทางวัตถุที่นำมาซึ่งการบริโภคที่ไม่ถูกต้อง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและไม่เป็นธรรม รวมทั้งผลกระทบจากสถานการณ์ทางการเมืองและความรุนแรงที่เป็นสถานการณ์ใหม่ในสังคมไทย ทำให้มีเด็กถูกทอดทิ้งมากขึ้น ทั้งจากกรณีพ่อแม่พหุพแรงงาน ครอบครัวแตกแยกหย่าร้าง เด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ จากเหตุการณ์ภัยพิบัติ และความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัญหาตามมา คือ สุขภาพร่างกายและจิตใจ ยาเสพติด พฤติกรรมเบี่ยงเบนก้าวร้าวรุนแรง การเลียนแบบสื่อ และการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาของเด็กมีความหนักหน่วงรุนแรงและซับซ้อนขึ้น

โครงการแต้นองผู้หิวไทย ได้ให้ความช่วยเหลือดูแลเด็กชนบทที่ป่วยเป็นโรคขาดสารอาหาร โดยสนับสนุนให้บุคคลในพื้นที่จัดทำโครงการอาหารกลางวัน/อาหารเสริม และโครงการเกษตรเพื่อนำผลผลิตมาทำอาหารกลางวัน เป็นที่รู้จักแพร่หลายในวงกว้างจากภาพยนตร์โฆษณา “แต้นองผู้หิวไทย” (เด็กกินดิน) เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๒๘ และได้ขยายงานโครงการเกษตรในโรงเรียนไปสู่ชุมชนในลักษณะแหล่งฝึกอบรมทักษะการเกษตรให้แก่เด็กและชาวบ้าน เพื่อสร้างแหล่งอาหารในชุมชน ควบคู่ไปกับการจัดอบรมส่งเสริมทักษะและขยายรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและแนวทางการพึ่งตนเองส่งเสริมกระบวนการสร้างกลไกชุมชนปกป้องเด็กเพื่อเป็นการดูแลส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กโดยคนในชุมชน

งานความมั่นคงทางอาหาร

ปีพ.ศ. ๒๕๖๒ ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” มีทรัพยากรมากพอที่จะเลี้ยงประชากรไทยได้อย่างเพียงพอ แต่ความจริงที่น่าตกใจคือ ประเทศไทยติดอันดับ “ประเทศที่ขาดอาหาร” ของโลก มีคนไทยต้องเสียชีวิตเป็นอันมาก โดยเฉพาะเด็กวัยแรกเกิด-๖ ปี ซึ่งปีหนึ่งๆ ต้องเสียชีวิตไม่น้อยกว่า ๕๕,๐๐๐ คน ซึ่งหมายถึงทุกๆ ๑๐ นาที จะมีเด็กไทยเสียชีวิต ๑ คน ด้วยสาเหตุการขาดสารอาหาร โครงการแต้นองผู้หิวไทยถึงก่อกำเนิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่อยากช่วยเหลือเด็ก โดยรับบริจาคเงินส่งให้โรงเรียนเพื่อทำอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียน ต่อมาโครงการฯ จึงสนับสนุนให้คนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินโครงการเอง โดยแก้ไขปัญหาคาดอาหารเฉพาะหน้าเร่งด่วนด้วยโครงการอาหารกลางวัน/อาหารเสริม โครงการเกษตรในโรงเรียน ในชุมชนมีการส่งเสริมเฉพาะราย เด็กขาดสารอาหารและการเกษตรส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียนและในหมู่บ้าน มีการจัดกลุ่มหมุนเวียนกันดูแลจัดทำ จัดอบรมเทคนิคการเกษตรที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ โดยเน้นเพื่อนำผลผลิตมาทำอาหารกลางวันและขายผลผลิตส่วนเกินเพื่อสะสมในกองทุนอาหารกลางวัน

ในปีพ.ศ. ๒๕๖๙ โครงการฯ ได้ขยายการบริการอาหารกลางวัน/อาหารเสริมและการเกษตรในโรงเรียนในภาคอีสาน ภาคเหนือและภาคกลาง มีการประสานความร่วมมือกับ “ข่ายงานในชุมชน” คือ สำนักงานประถมศึกษาอำเภอและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ในพื้นที่ ช่วยติดตามดูแลการดำเนินโครงการของโรงเรียนและ

งานพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

ในช่วงปีพ.ศ. ๒๕๓๗-๒๕๓๙ โครงการแต่น้องฯ ได้จัดทำโครงการอบรมศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ภายในวัด จัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้แก่ครูพี่เลี้ยง จำนวน ๑๐ ศูนย์ ซึ่งมีเด็กในความดูแล จำนวน ๓๓๒ คน ช่วงอายุ ๓-๔ ปีในอำเภอบุนนาค ไร่บัว และชุมชน จ.ศรีสะเกษ สืบเนื่องมาจากพบว่าเด็กภายในศูนย์มีพัฒนาการที่ต่ำกว่าเกณฑ์โดยเฉพาะสติปัญญา กล้ามเนื้อเล็ก อารมณ์ และสังคม การทำงานของแต่น้องฯ เพื่อแก้ไขปัญหาของเด็กภายในศูนย์ โดยประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการศาสนา และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด รวมทั้งกำหนดการพัฒนาและส่งเสริมความรู้แก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก คือ เจ้าอาวาสในฐานะผู้บริหารศูนย์ พี่เลี้ยงเด็กภายในศูนย์ ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน โดยมีการให้ความรู้แก่เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ การอบรมครูพี่เลี้ยง กิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้เจ้าอาวาสมีความสนใจพัฒนาศูนย์ มีการพัฒนาการบริหารศูนย์และสามารถให้คำแนะนำแก่ครูพี่เลี้ยงเด็กในการจัดการบริหารศูนย์ได้ดีขึ้น ครูพี่เลี้ยงมีการพัฒนาในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการพัฒนาเด็ก ดัดแปลงอุปกรณ์วัสดุเพื่อทำสื่อการเรียนการสอน และสามารถดึงชุมชนและผู้ปกครองของเด็กให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์

งานพลังเด็ก เยาวชนและครอบครัว

กลุ่มพลังเด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่เป็นอาสาสมัคร ถือเป็นกลไกหนึ่งในชุมชนที่ทำงานช่วยเหลือเด็ก ระดับโรงเรียนและชุมชน ให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มพลังเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เกิดการช่วยเหลือสังคม ผู้ด้อยโอกาส กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองดูแลเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุกับการพัฒนาเด็ก นำไปสู่การแสวงหาเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือกัน โดยทำงานกับกลุ่มเด็กในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน กลุ่มผู้ปกครองและผู้สูงอายุที่ต้องดูแลเด็กในครอบครัวและชุมชน ได้แก่ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนในโรงเรียน กิจกรรมเสี่ยงตามสายในชุมชน กิจกรรมปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มทำขนมพื้นบ้านและกลุ่มเด็กเท่าทันสื่อ เป็นต้น และสนับสนุนการสร้างเสริมพลังให้เป็น “กลุ่มพลังเด็ก” ที่เข้มแข็ง โดยจัดอบรมเสริมทักษะให้เด็กได้เรียนรู้ถึงปัญหาของเด็กในชุมชนของตน การจัดรายการวิทยุเพื่อใช้เป็นช่องทางสื่อสารปัญหาของเด็กผ่านเสียงตามสายในโรงเรียน และหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน และเป็นตัวแทนเด็กเข้าไปนำเสนอปัญหาของเด็กในเวทีระดับจังหวัดและระดับชาติ

งานกลไกชุมชนปกป้องเด็ก

การทำงานในพื้นที่ชุมชนต่างๆ ของ มพด. ไม่ว่าจะเป็นชนบทหรือในเมือง แนวทางสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดคือ “กลไกชุมชนปกป้องเด็ก” โดยการสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือพัฒนาเด็ก ผ่านกระบวนการสร้างอาสาสมัครเด็กและอาสาสมัครชาวชุมชน และการทำงานร่วมกับเครือข่ายด้านเด็กในพื้นที่ จัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครด้วยการอบรม จัดค่าย ศึกษาดูงานและเข้าร่วมเวทีด้านเด็ก เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สถานการณ์ปัญหาเด็ก วิธีการช่วยเหลือเด็กให้เข้าถึงบริการของรัฐ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเด็ก รอบด้าน “อาสาสมัครคุ้มครองสิทธิเด็ก” ในปีพ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๕ โครงการแต่น้องฯ ได้ยกระดับการทำงานชุมชน ปกป้องเด็กให้เข้มแข็งขึ้น โดยร่วมกับองค์การยูนิเซฟ อบรมอาสาสมัครเพื่อทำหน้าที่ดูแลแก้ไขปัญหาของเด็กในเบื้องต้น มีบทบาทสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาเด็กในชุมชน ประชุมหาแนวทางการแก้ไขเยี่ยมบ้าน ประสานความ

ร่วมมือกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในระดับตำบลและอำเภอ เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนในระยะยาว ความเข้มแข็งที่ยกระดับขึ้นนี้ โครงการแต่น้องฯ เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาไปสู่การเป็น “วิถีของชุมชน” ที่จะปกป้องดูแลเด็กๆ ในชุมชนของตนเองได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

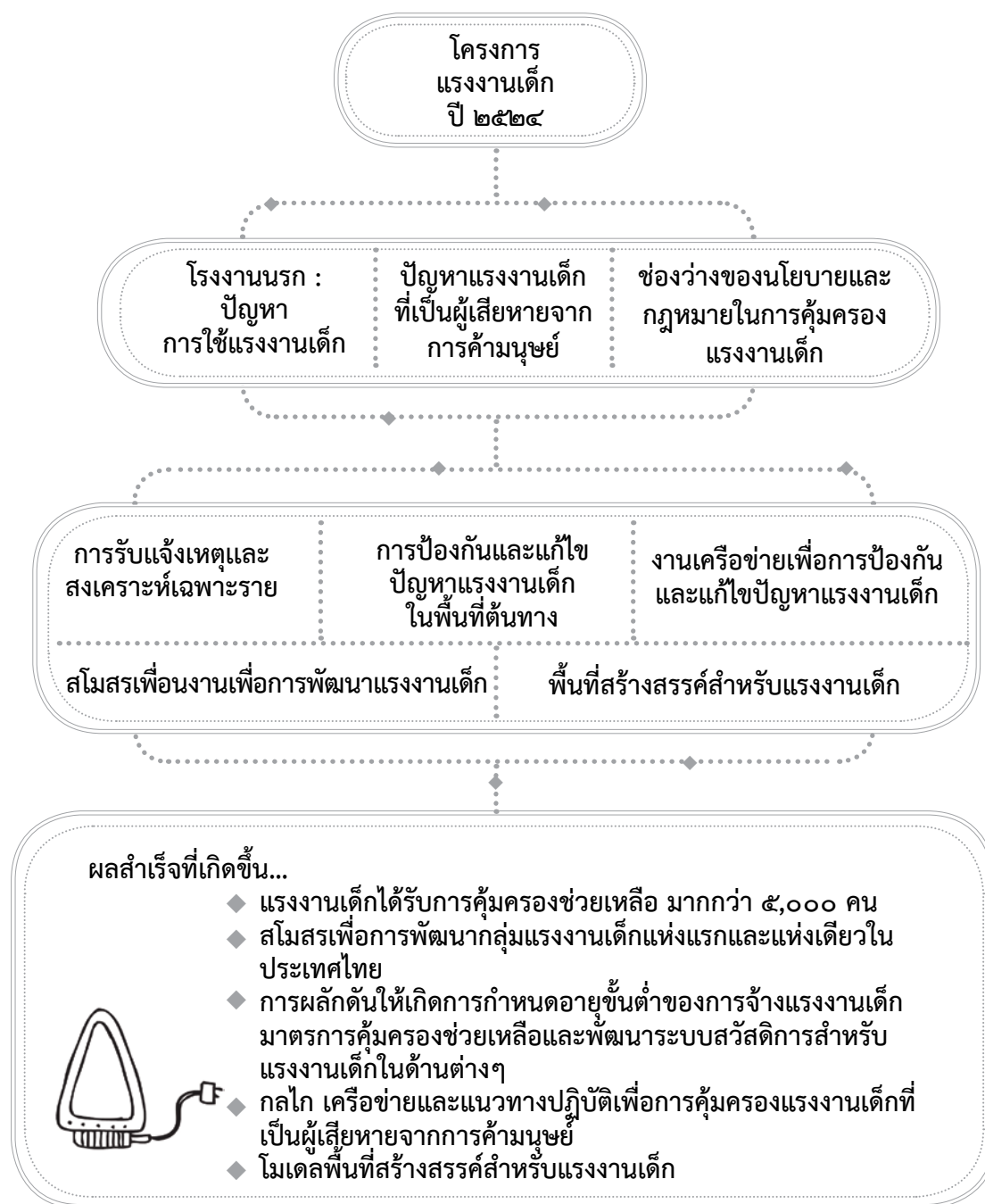
งานสิทธิเด็ก

มุ่งเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กที่เด็กต้องได้รับจากผู้ใหญ่ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาเด็กถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานและพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก ทำให้เด็กได้รับประโยชน์สูงสุด ได้รับสิทธิ ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (ประเทศไทยเป็นภาคีสัญญาวาดด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ ซึ่งมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕) ในระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๘ มพด. ได้ทำโครงการอบรม “อาสาสมัครพิทักษ์สิทธิเด็ก” ร่วมกับองค์การยูนิเซฟ และสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชนผู้ด้อยโอกาสคนพิการและผู้สูงอายุ(สท.)ในพื้นที่เป้าหมายของ มพด. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ จังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษ ผู้ที่ผ่านกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องสิทธิเด็กคือเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์สิทธิเด็ก ผู้นำชุมชน ครู ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ฯลฯ นอกจากได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กแล้ว ยังเป็นการสร้างความตระหนักรู้ในศักดิ์ศรีของเด็ก และพึงเคารพที่จะปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม ในปัจจุบัน มพด. ได้ขยายพื้นที่การทำงานเรื่องสิทธิเด็กในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ร่วมกับ Save the Children, สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (สสมศ.) โดยการสนับสนุนจากสหภาพยุโรป

งานสร้างความเข้มแข็งและครอบครัวในภาวะวิกฤต ๓ จังหวัดชายแดนใต้

โครงการกำบังซ็อน (หมู่บ้านสันติสุข) เป็นโครงการที่นำบทเรียนการทำงานของโครงการแต่น้องผู้หิวไทย ขยายผลไปสู่ ๓ จังหวัดชายแดนใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส) เพื่อส่งเสริมศักยภาพเด็กและครอบครัวในภาวะวิกฤต ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ตลอดจนเด็กกำพร้าและเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ประสบปัญหาขาดสารอาหาร เจ็บป่วยเรื้อรัง พิการ และอยู่ในสภาวะที่มีความเสี่ยงสูง เรามีเป้าหมายเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแก่เด็กและช่วยให้ครอบครัวของเขาสามารถพัฒนาศักยภาพ ทักษะอาชีพสร้างรายได้ และพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว เพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต และดูแลลูกหลานของตนเองได้ต่อไปโดยยึดถือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ ยังพัฒนากลไกชุมชนให้มีส่วนร่วมการดูแลและคุ้มครองเด็กมิให้ถูกละเมิดสิทธิ สามารถมีชีวิตที่ปลอดภัย และมั่นคง โดยใช้แนวทางการสร้างเสริม การมีส่วนร่วม และการดำเนินงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน จากเด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา องค์กรชุมชน หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน สถานีนอามัย องค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาสังคม บ้านพักเด็กและครอบครัว เป็นต้น

สถานการณ์ปัญหาแรงงานเด็ก

แรงงานเด็กเป็นปัญหาสืบเนื่องมาจากความยากจนบีบบังคับให้เด็กในชนบทต้องออกจากรั้วโรงเรียน และพรางจากครอบครัวมาเป็นแรงงานในเมืองก่อนวัยอันควร เด็กกลุ่มนี้นอกจากขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง ไม่ได้ใช้ชีวิตในวัยเด็กที่สนุกสนานแล้ว เด็กอาจต้องเจอสภาพการทำงานที่เลวร้าย ถูกกดขี่หรือโกงค่าจ้าง ถูกกักขัง ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกละเมิดทางเพศ และบางรายอาจถึงขั้นพิการ

ในปัจจุบัน แรงงานเด็กไทยมีแนวโน้มลดลง และถูกแทนที่ด้วยแรงงานเด็กต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่หลั่งไหลอพยพเข้ามาจำนวนมาก และเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาหนักกว่า มักตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ด้วยสถานะผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายทำให้ไม่มีอำนาจต่อรองกับนายจ้างและจำยอมถูกกดขี่ทำร้าย สถานการณ์ปัญหาแรงงานเด็กในสังคมไทยจึงยังอยู่ในระดับวิกฤตที่ต้องได้รับการเยียวยาแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การดำเนินงานของโครงการ

โครงการแรงงานเด็กทำงานเกาะติดกับสถานการณ์ปัญหาแรงงานเด็กตลอดมาตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ ที่ “ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก” ได้ก่อตั้งขึ้น ปัญหาของแรงงานเด็กเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีปัจจัยเกี่ยวข้องมาก ทำให้โครงการต้องมีแนวทางการทำงานหลายวิธีเพื่อให้ครอบคลุมปัญหารอบด้าน ข้อจำกัดของงานคือแรงงานเด็กมักถูกปิดบังซ่อนเร้นทำให้เข้าถึงตัวเด็กกลุ่มเป้าหมายได้ยาก แรงงานเด็กที่มารับบริการจากโครงการจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น งานจึงเน้นหนักไปที่การรณรงค์เผยแพร่ปัญหาและผลักดันในเชิงนโยบายต่อภาครัฐให้มีการออกมาตรการที่มีผลต่อแรงงานเด็กทั้งระบบ รวมทั้งผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองแรงงานในประเด็นสำคัญๆ ได้แก่ การแก้ไขอายุขั้นต่ำของการจ้างแรงงานเด็กจากเดิม ๑๑ ปี เป็น ๑๓ ปี

ศูนย์รับแจ้งเหตุและให้การช่วยเหลือเป็นรายกรณี

โครงการแรงงานเด็กมีบทบาทในการเป็นศูนย์รับแจ้งเหตุแรงงานเด็กที่ประสบปัญหาจากการทำงาน ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานที่ผ่านมา ได้รับแจ้งเหตุและเข้าช่วยเหลือเด็กเป็นจำนวน ๒,๗๐๐ กว่าคน แม้เป็นเพียงจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับแรงงานเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่เราไม่สามารถเข้าถึงได้ แต่ยุทธศาสตร์การทำงานในการช่วยเหลือนี้ เพื่อเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหากระบวนการและกลไกช่วยเหลือเด็ก อย่างมีประสิทธิภาพ และทำบทเรียนที่ได้ไปขยายผลในวงกว้าง

ปัญหาของเด็กที่พบมีตั้งแต่ถูกหลอกจากกระบวนการนายหน้า ไม่ได้รับค่าแรง ไม่มีวันหยุด สภาพการทำงานไม่เหมาะสม กักขัง ทำร้ายร่างกาย ถูกละเมิดทางเพศ

การช่วยเหลือเด็กกลุ่มนี้จะดำเนินการอย่างครบวงจร เริ่มตั้งแต่การประสานกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อช่วยออกจากสถานประกอบการ บำบัดฟื้นฟูเบื้องต้น พัฒนาทักษะที่จำเป็น ช่วยดำเนินคดีกับนายจ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิและค่าตอบแทน ตลอดจนส่งกลับภูมิลำเนา เหตุการณ์แรงงานเด็กถูกเอาเปรียบทำร้ายยังคงเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า ประเด็นสำคัญคือต้องสร้างจิตสำนึกของคนในสังคมหรือนายจ้างให้ยอมรับในสิทธิขั้นพื้นฐานที่แรงงานเด็กสมควรได้รับ

งานสงเคราะห์และพัฒนา

แรงงานเด็กเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง บางคนออกจากโรงเรียนกลางคัน โครงการฯ จึงได้จัดบริการต่างๆ เพื่อสงเคราะห์และพัฒนา โดยในช่วงแรกประกอบด้วยการตรวจสุขภาพ จัดกิจกรรมนันทนาการ และบริการเสริมความรู้ ทั้งการสอนหนังสือและเสริมความรู้ด้านวิชาชีพ

ในปีพ.ศ. ๒๕๒๘ ได้จัดตั้งสโมสรแรงงานเด็ก (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสโมสรเพื่อนงาน) เพื่อเป็นศูนย์รวมที่แรงงานเด็กสามารถเข้ามาขอรับบริการและความช่วยเหลือด้านต่างๆ ในปี ๒๕๓๑ มีสมาชิก ๘๐ คน จนมาถึงปี ๒๕๓๙ มีการขยายสาขาออกไปถึง ๔ จุดทั่วทวม มีสมาชิกแรงงานเด็กจาก ๒๔๐ โรงงาน ๓๗๘ คน ในปี ๒๕๔๐ ที่ผ่านมามีการจัดบริการให้กับสมาชิกได้อย่างหลากหลาย เช่น ห้องสมุดและบ้านเรียนรู้ จดหมายข่าว ทัศนศึกษา ทักษะการศึกษากลุ่มออมทรัพย์ และที่สำคัญคือมีอาสาสมัครแรงงานเด็กเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมของสโมสรเอง งานสโมสรแรงงานเด็กได้รับความสนใจจากหลายประเทศเป็นต้นแบบ ที่มีบางประเทศนำไปปรับใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของแรงงานเด็กในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนางานเอง

ในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ เปิดบ้านพักแรงงานเด็กที่หัวลำโพง ซึ่งเปรียบเสมือนบ้านที่สองของเด็กที่ต้องอพยพแรงงาน เพื่อใช้เป็นที่พักของกลุ่มเด็กที่เข้ามาหางานทำ เด็กประสบปัญหาที่รอกกลับบ้าน เป็นสถานที่เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่การทำงาน และยังเป็นที่พักพิงให้คำปรึกษาแนะนำ เมื่อเด็กต้องการที่ปรึกษาในการทำงาน การใช้ชีวิต ฯลฯ กิจกรรมหลักของบ้านพักคืออบรมเตรียมความพร้อมในการทำงาน และจัดอบรมสัญจรที่สำนักงานจัดหางาน การติดตามเยี่ยมเยียนในโรงงานและการให้คำปรึกษาแนะนำทั้งทางโทรศัพท์มาร่วมกิจกรรม

งานรณรงค์เผยแพร่ปัญหา

เป็นอีกหนึ่งงานที่มีความสำคัญเพราะให้ผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของการรณรงค์อาจแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มคือ

- ◆ กลุ่มผู้คนในสังคม เพื่อนำเสนอสภาพปัญหาแรงงานเด็ก สร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมรับรู้และเห็นใจในปัญหาและช่วยแจ้งเหตุเมื่อพบเห็นการใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมาย สร้างทัศนคติของการเป็นนายจ้างที่ดี และปฏิบัติต่อลูกจ้างอย่างเหมาะสม
- ◆ กลุ่มแรงงานเด็กในเมือง เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน สภาพการทำงาน รู้ถึงสิทธิและสวัสดิการที่ควรได้รับ รวมทั้งสถานที่ติดต่อขอรับความช่วยเหลือหากประสบปัญหา
- ◆ กลุ่มเด็กในชนบทที่เสี่ยงต่อการเข้ามาเป็นแรงงานเด็ก ให้รับรู้ถึงสภาพปัญหาที่แรงงานเด็กต้องเจอ เป็นการป้องกันเด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควร

กิจกรรมอื่นที่เสริมช่วยในการรณรงค์เผยแพร่ ได้แก่ การผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หนังสือการ์ตูนชีวิตแรงงานเด็ก ฯลฯ แจกจ่ายสู่สาธารณะ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อมวลชนแขนงต่างๆ จัดแสดงละครเวทีสะท้อนปัญหาการใช้แรงงานเด็กในโอกาสต่างๆ มีผลให้สังคมเกิดความตื่นตัวต่อปัญหาและมีส่วนร่วมในการสอดส่องการใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมาย

พัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือแรงงานเด็กต่างชาติดังประเทศต้นทาง

แรงงานเด็กต่างชาตินับเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่ถูกหลอกจากกระบวนการค้ามนุษย์อพยพเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมากมายมหาศาล มีตัวเลขคาดการณ์ที่ ๓๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งในความเป็นจริงคงมากกว่านี้ แรงงานเด็กต่างชาตินับเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาเรื้อรังที่สุด จากที่ได้รับแจ้งเหตุและเข้าช่วยเหลือออกจากสถานประกอบการทุกปี การดำเนินการในช่วงแรก ปี ๒๕๓๙ เป็นการศึกษาสำรวจสภาพปัญหาและรณรงค์เผยแพร่ปัญหา ต่อมาในปี ๒๕๔๐ เริ่มประสานการทำงานแบบเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) เข้าช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหา และมีการผลักดันระดับนโยบายผ่านคณะกรรมการคุ้มครองแรงงานเด็กและสมาชิกวุฒิสภา

ต่อมาในปี ๒๕๔๓-๒๕๔๔ เริ่มพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือแรงงานเด็กต่างชาติดังประเทศต้นทางคือ ลาว พม่า เขมร ทำงานเชิงป้องกันในพื้นที่ต้นทางด้วยการจัดอบรมให้ความรู้แก่เด็กและผู้หญิง ชาวบ้าน องค์กรชุมชน และหน่วยงานราชการ รวมถึงนักสังคมสงเคราะห์ขององค์กรพัฒนาเอกชนของประเทศต้นทางมีการจัดประชุมเพื่อหารูปแบบการจัดสวัสดิการแรงงานเด็กต่างชาตินในพื้นที่รอยตะเข็บ เช่น ระนอง สระแก้ว ตาก มุกดาหาร เพื่อให้หน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสม

และในปี ๒๕๔๔ ได้จัดทำรายงานการศึกษา “แนวทางการคุ้มครองช่วยเหลือและพัฒนาสภาพแรงงานเด็กต่างชาตินในประเทศไทย” เสนอต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันการทำงานในเชิงนโยบายต่อไป

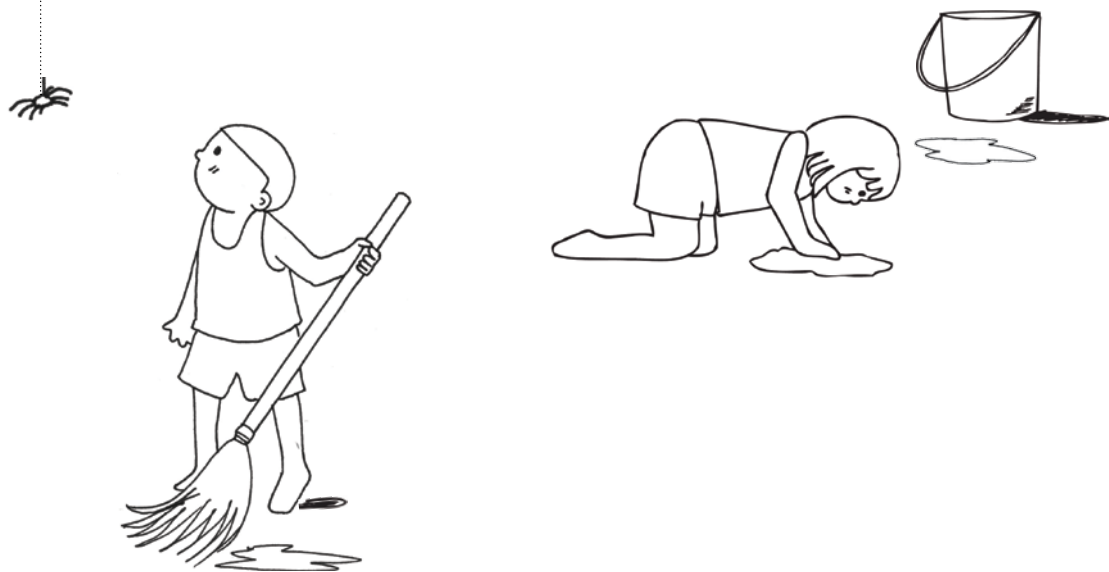
การดำเนินการของโครงการแรงงานเด็กที่มีมากกว่า ๒ ทศวรรษ การทำงานที่มีได้มุ่งแต่ให้ความช่วยเหลือคุ้มครองและจัดบริการเพื่อพัฒนาคุณภาพแรงงานเด็ก แต่เป็นการทำงานเพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนความเข้มแข็งของกลุ่มเป้าหมายในการปกป้องตนเองและกลุ่มแรงงานเด็ก และเด็กกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ต่างๆ และยังมีมุ่งพัฒนาภาคการทำงานทั้งในระดับปฏิบัติ และระดับชาติ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านแรงงานเด็กอย่างต่อเนื่องและเท่าทันสถานการณ์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยมีเป้าหมายสำคัญที่จะให้แรงงานเด็กทุกคน ทั้งไทยและต่างชาติได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเช่นเดียวกับเด็กคนอื่นๆ ในสังคม

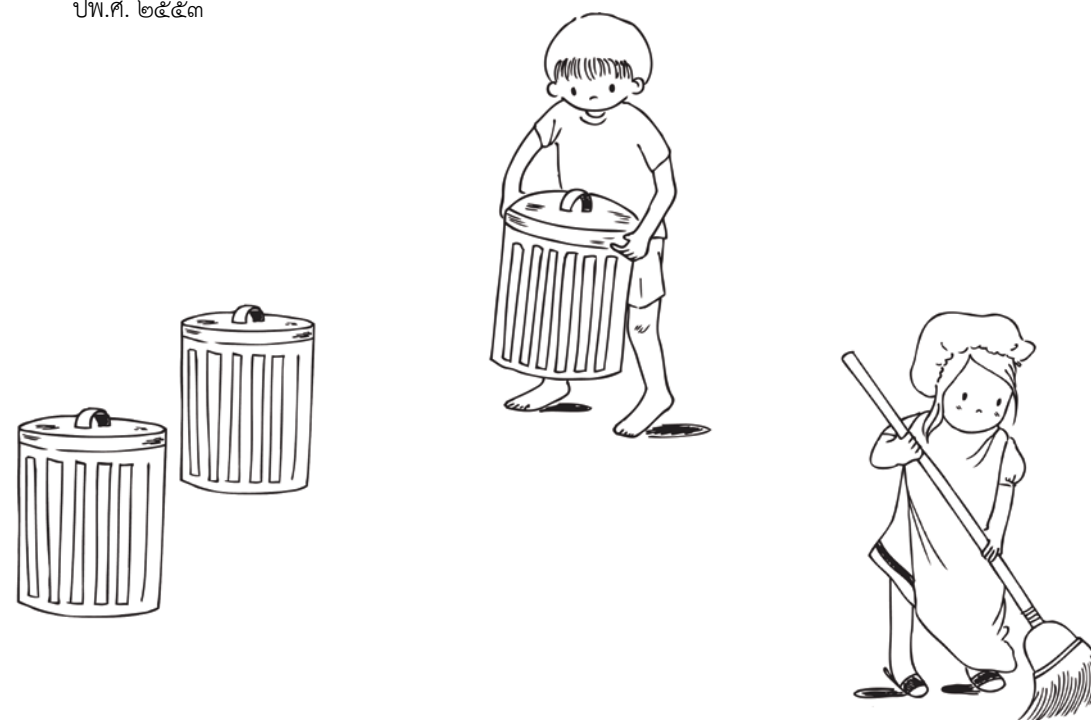
สโมสรเพื่อนงาน

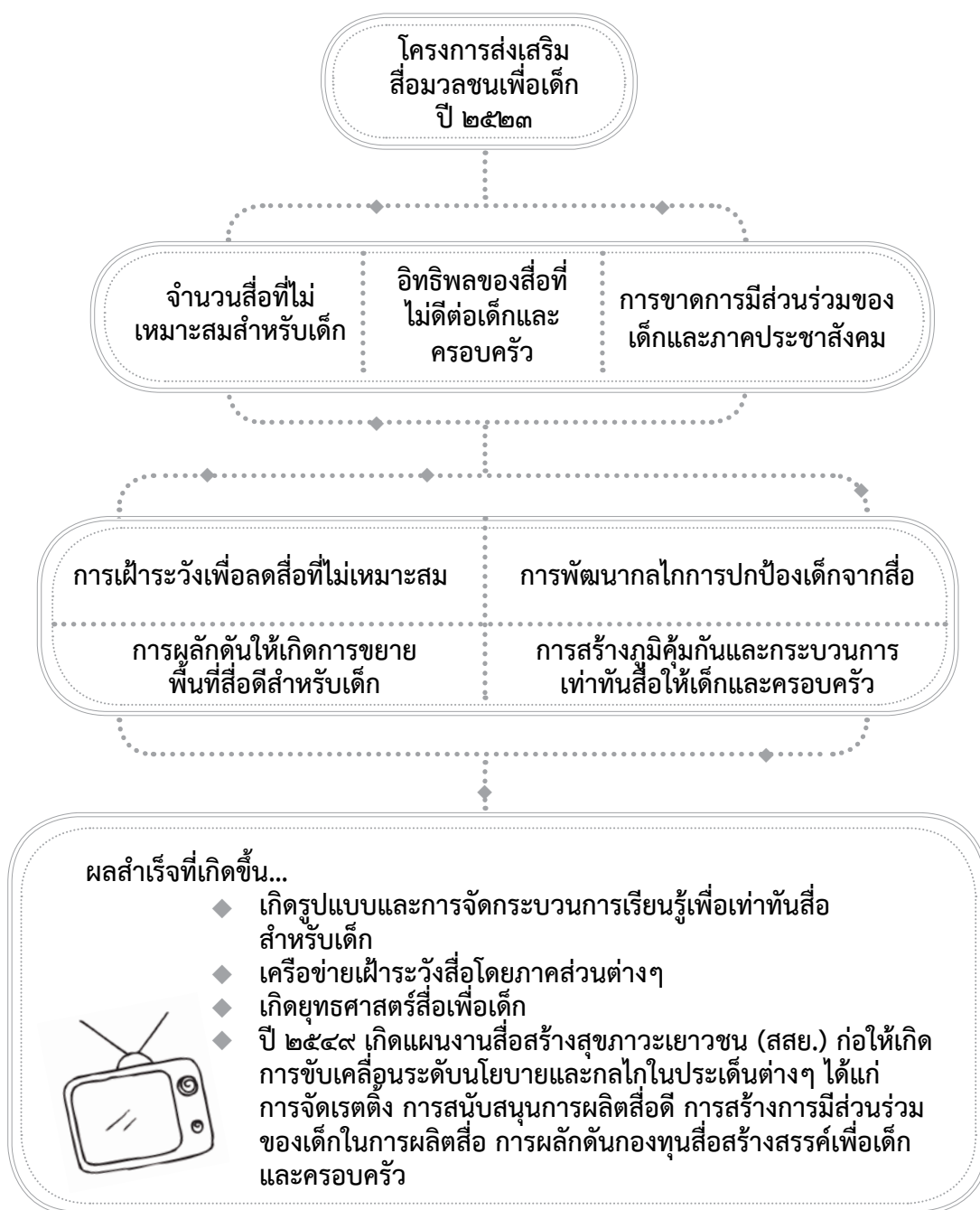
สโมสรเพื่อนงานจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมของแรงงานเด็กที่เข้ามาทำงานในเมือง เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานเด็กด้วยกันและแรงงานเด็กกับเจ้าหน้าที่สโมสรเพื่อนงาน เป็นแหล่งเรียนรู้และแบ่งปันข่าวสารข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อแรงงานเด็ก มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาตนเองและเรียนรู้ทั้งในเรื่องกฎหมายเบื้องต้น ทักษะชีวิต อนามัยเจริญพันธุ์ สิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานเด็ก ฯลฯ มีการตรวจสุขภาพและการเยี่ยมสมาชิกที่สถานประกอบการมีการฝึกอบรม บริการให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาของแรงงานเด็ก มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อผ่อนคลาย ทักษะศึกษา ห้องสมุดและกระเป๋าน้ำร้อนเคลื่อนที่ มีการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ ให้ทุนการศึกษาแก่แรงงานเด็กที่มีความประพฤติดี ส่งจดหมายข่าวและจัดรายการวิทยุสโมสรเพื่อนงาน ออกอากาศครั้งแรกวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๔ เผยแพร่สารความรู้ให้กับแรงงานเด็กและประชาสัมพันธงานของโครงการ รายการนี้ได้รับรางวัลรายการวิทยุดีเด่นเพื่อเยาวชนทำงาน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) ในปี ๒๕๔๕ อีกด้วย โดยออกอากาศทุกวันเสาร์ เวลา ๐๘.๐๐ – ๐๙.๐๐ น. คลื่น FM.๙๒.๕ MHz และ AM.๘๑๙ MHz ซึ่งเมื่อปลายปี ๒๕๕๔ ไม่ได้ออกอากาศแล้ว เนื่องจากเปลี่ยนเป็นเวลาของทางรัฐบาล ขณะนี้สโมสรเพื่อนงานยังคงดำเนินงานให้บริการแก่สมาชิกแรงงานเด็กไทยและเด็กต่างชาติอย่างต่อเนื่อง โดยต่อมาได้เชื่อมโยงกับแนวคิด “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” เพื่อการพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาแรงงานเด็กต่างชาติ

การผลักดันเพื่อการคุ้มครองแรงงานเด็กทำงานบ้าน

แรงงานเด็กทำงานบ้าน เป็นกลุ่มที่ขาดโอกาสที่จะได้เรียนหนังสือ หรือเรียนรู้ทักษะต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ หรืออาจตกเป็นเหยื่อการทำร้ายร่างกาย อารมณ์และจิตใจ ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศโดยนายจ้าง โดยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองในหลายประเด็น ทั้งอายุขั้นต่ำในการจ้างงาน วันหยุด ค่าจ้าง และการได้รับการพัฒนาในฐานะที่เป็น “เด็ก” การพัฒนากลไกการคุ้มครองและเสริมศักยภาพลูกจ้างทำงานบ้าน ตลอดจนการให้ความสำคัญของการจัดให้มีสวัสดิการและสิทธิอื่นที่ได้ขึ้นพื้นฐานของลูกจ้างทำงานบ้านโดยเฉพาะกลุ่มแรงงานเด็ก จึงมีการขับเคลื่อนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ รวมทั้งคนในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการคุ้มครอง ช่วยเหลือ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับแรงงานเด็กทำงานบ้าน และสนับสนุนในวาระที่องค์การแรงงานระหว่างประเทศที่จะบรรจวาระการประชุมว่าด้วยงานที่มีคุณค่าสำหรับลูกจ้างทำงานบ้าน เพื่อวางมาตรฐานแรงงาน เรื่องการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้านในปีค.ศ. ๒๐๑๐ และขับเคลื่อนเพื่อให้มีกฎกระทรวงคุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้านเกิดขึ้นภายในปีพ.ศ. ๒๕๕๓

สถานการณ์ปัญหาสื่อกับเด็ก

“สื่อ” มีอิทธิพลต่อเด็กมากมายมหาศาล สื่อไม่ได้ให้แต่ความบันเทิงหรือข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่ยังสอดแทรกค่านิยม ทศนคติ แบบอย่าง ให้เด็กทำตาม ดังนั้น ในยุคสมัยที่เด็กต้องใช้ชีวิตอยู่กับสื่อมากกว่าพ่อแม่ ประกอบกับการเผยแพร่สื่อเป็นไปโดยอิสระปราศจากมาตรการควบคุมคัดกรองเนื้อหาหรือเรื่องราวให้มีความเหมาะสมกับเด็ก เด็กในวัยเยาว์ซึ่งขาดวิจารณญาณในการคิดไตร่ตรองความถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล จึงคล้อยตามสิ่งที่พบเห็นได้ง่าย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องจำเป็นของผู้ใหญ่ที่ต้องทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองเด็กให้พ้นจากอันตรายที่แฝงมากับสื่อ

การดำเนินงานของโครงการ

งานด้านสื่อกับเด็กนั้น เป็นงานที่มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้ดำเนินงานมาตั้งแต่การก่อตั้ง โดยตระหนักว่าสื่อเป็น “สถาบัน” ที่สำคัญในการส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการเรียนรู้ของเด็ก โดยเริ่มแรกเป็นการรวมกลุ่มกันของคนในสายวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่สนใจและมีความห่วงใยเกี่ยวกับปัญหาสื่อที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก จึงได้ก่อตั้งเป็น “กลุ่มส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก” ในปีพ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งต่อมาได้เข้ามารวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กในปีพ.ศ. ๒๕๒๕ หากกล่าวถึงบทบาทการทำงานของมผด.ในด้านสื่อกับเด็กนั้น พอสรุปได้ดังนี้

◆ เฝ้าระวังเพื่อการลดทอนและขจัดสื่อที่ไม่เหมาะสม

โครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้ประชาชนติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์ปัญหาสื่อที่มีต่อเด็ก โดยเฉพาะสื่อที่ไม่เหมาะสมที่มีการเผยแพร่ในสังคมอย่างแพร่หลาย เช่น การ์ตูนลามก ภาพยนตร์รุนแรง ฯลฯ เด็กเข้าถึงสื่อเหล่านี้ได้โดยง่าย ในแต่ละปี เราพบปัญหาสื่อที่ไม่เหมาะสมกับเด็กอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ตั้งแต่ช่วงแรกของการทำงานจวบจนในปัจจุบัน ปัญหานี้เนื่องมาจากสังคมขาดมาตรการควบคุมการเผยแพร่อย่างจริงจัง พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เท่าทันและไม่ตระหนักถึงผลร้ายจากสื่อเหล่านี้ ธุรกิจเกี่ยวกับสื่อก็ขาดจิตสำนึกถึงความไม่เหมาะสมที่จะขายให้กับเด็ก

งานของมูลนิธิฯ คือการสำรวจข้อมูลสถานการณ์ปัญหา ทำการศึกษาวิจัยข้อมูลร่วมกับนักวิชาการ และเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เกิดกระแส เพื่อให้พ่อแม่ผู้ปกครองและสังคมรับรู้และตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา และร่วมกันรณรงค์ผลักดันให้เกิดมาตรการแก้ไขควบคุมจากภาครัฐในที่สุด

ปัญหาสื่อที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กที่มูลนิธิฯ ติดตามในแต่ละปี เช่น โรงหนังชั้นสอง ดิสโก้เธคและหนังล่อมผ้าในต่างจังหวัด (๒๕๓๓-๒๕๓๔) แหล่งพนันในช่วงปิดภาคเรียน (๒๕๓๕) ขนมหงอกหลอกเด็กและวิดีโอเกม (๒๕๓๖) สื่อลามก (๒๕๓๖-๒๕๓๘) ความรุนแรงบนหน้าหนังสือพิมพ์ (๒๕๓๖) การนำเสนอข่าวของเด็กและเยาวชนบนหนังสือพิมพ์ (๒๕๔๔) โฆษณาทีวีกับเด็ก (๒๕๔๖) ฯลฯ

ผลักดันให้เกิดระบบหรือกฎหมายของการเผยแพร่สื่อสาธารณะที่ต้องปกป้องคุ้มครองเด็กให้พ้นจากสื่อที่ไม่เหมาะสม การเฝ้าระวังการเผยแพร่รายการที่ไม่เหมาะสมให้เด็กดูและหนังสือโฆษณาลอกเด็ก รวมไปถึงการจัดเรตติ้งรายการโทรทัศน์

◆ ขยายพื้นที่สื่อสำหรับเด็ก

สาเหตุหนึ่งที่เด็กต้องเสพลีไม่เหมาะสมเพราะเราขาดแคลนพื้นที่สื่อสำหรับเด็กอย่างมาก ในเมื่อเด็กมีเวลาวางใจง่ายที่จะเข้าหาสื่อไม่เหมาะสมที่มีอยู่รอบตัว งานหลักด้านหนึ่งของโครงการคือการสนับสนุนขยายพื้นที่สื่อสำหรับเด็ก รมรณคให้สังคมสนใจและสนับสนุนให้สื่อที่มีความเข้มแข็ง

ประเด็นในการทำงานด้านนี้ เช่น

- ◆ **รายการโทรทัศน์และวิทยุกับเด็ก** ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมาที่ มพด.ได้ให้ความสนใจต่อการปรับปรุงรายการโทรทัศน์ให้มีความเหมาะสมกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องช่วงเวลาออกอากาศสำหรับเด็ก และครอบครัว คุณภาพของรายการเด็ก กระตุ้นให้มีการสนับสนุนผู้ผลิตรายการเด็กที่มีคุณภาพ โดยการส่งเสริมการตลาดผลิตรายการวิทยุและโทรทัศน์ การทดลองผลิตรายการแอนิเมชัน

- ◆ **หนังสือกับเด็ก** ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นต้นมา เราให้ความสนใจเรื่องหนังสือสำหรับเด็ก มีการกระตุ้นให้สังคมผลิตหนังสือดีๆ ให้เด็ก ศึกษาเปรียบเทียบการดูหนังสือกับการดูการ์ตูนญี่ปุ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการ์ตูนไทย การทดลองผลิตรายการแอนิเมชันที่มีคุณภาพ ไปจนถึงโครงการพัฒนาห้องสมุดในโรงเรียนในชนบท ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๕ มีการอบรมครูบรรณารักษ์ให้มีความรู้ในการพัฒนางานห้องสมุด การจัดเก็บหนังสือ การดูแลซ่อมแซม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน รวมทั้งการพัฒนาห้องสมุดที่ได้รับ การสนับสนุนระยะเวลากว่า ๑๐ ปี จากบริษัท อิตาซี เอเชีย (ประเทศไทย) จำกัด

◆ การให้ความรู้เรื่องสื่อมวลชนศึกษา

เป็นงานที่เริ่มมาตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๔ โดยตระหนักว่าการสร้างภูมิคุ้มกันแก่ผู้รับสื่อเป็นหัวใจสำคัญ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นครูในโรงเรียน และกลุ่มเด็กเยาวชน ด้วยการจัดอบรมให้ความรู้เรื่องสื่อมวลชนศึกษา เพื่อให้เรียนรู้เข้าใจและเท่าทันสื่อ สามารถเลือกและใช้ประโยชน์จากสื่อ ไม่ถูกสื่อหลอกหรือครอบงำ

งานอบรมครู เพื่อครูสามารถทำความเข้าใจกับสื่อมวลชน โฆษณา ภาพยนตร์ ละคร ข่าว และดนตรี และอิทธิพลของสื่อต่างๆ ที่มีต่อเด็ก สามารถนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เด็กรู้เท่าทันสื่อ

การอบรมได้จัดขึ้นสำหรับครูในกรุงเทพและต่างจังหวัด ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๙ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ดำเนินงานร่วมกับคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวข้อการอบรม เช่น “สอนอย่างร่วมสมัยให้ใสใจสื่อมวลชน” “โทรทัศน์สื่อการสอนทันสมัยได้ประโยชน์มาก” “สอนให้สนุกประยุกต์ด้วยสื่อมวลชน” “สื่อมีหลากหลาย จะเลือกใช้อย่างไร”

งานอบรมเด็ก ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๔๕ มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มเด็กเพื่อเรียนรู้เท่าทันสื่อ รูปแบบของกิจกรรมจะเป็นการจัดค่ายอบรม พาไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อได้เข้าใจถึงกระบวนการและเบื้องหลังการผลิตสื่อ ทดลองฝึกผลิตสื่อด้วยตนเอง รวมไปถึงการอบรมเชิงปฏิบัติเพื่อเสริมทักษะการจัดการวิทยุให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทำหน้าที่จัดเสียงตามสายในโรงเรียนและในชุมชน เด็กมีโอกาสได้ผลิตสื่อด้วยตนเองซึ่งได้รับความสนใจและถูกนำไปเผยแพร่ออกอากาศทางสื่อสาธารณะด้วย

หัวข้ออบรมเด็ก เช่น ค่าย “เปิดโลกมายา ทำจินตนาการ” “ค่ายยุทธศาสตร์สื่อสนุกบุกโลกทะเล” “รู้เท่าทันโฆษณา ด้วยการผลิตโฆษณา” “ค่ายเด็กเท่าทันสื่อสัญจร” “ค่ายเยาวชนเท่าทันสื่อผลิตสื่อเป็น” “ค่ายเสริมทักษะการผลิตวิทยุเสียงใส วัยชน” “เยาวชนสร้างสรรค์ รู้ทันสื่อ” “ค่ายวันทีวีวิทยุเพื่อเด็ก”

สำหรับการอบรมเสริมทักษะการเป็นนักจัดรายการวิทยุที่ดำเนินงานในปี ๒๕๔๓-๒๕๔๕ ให้กับเด็กใน

ชุมชนแออัดและเด็กในชนบทได้มีบทบาทในการจัดรายการเสียงตามสายในโรงเรียนและหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน โดยเฉพาะปี ๒๕๔๕ อบรมเยาวชนที่เป็นผู้จัดรายการในสถานีวิทยุชุมชน จำนวน ๔๘ สถานี เด็กจำนวน ๒๗๖ คน

◆ ผลิตรายการเผยแพร่ความรู้ “สื่อมวลชนศึกษา”

มีการผลิตสื่อวีดิทัศน์สารคดี “สื่อมวลชนศึกษา” ความยาว ๒๕ นาที เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน และเผยแพร่สู่ประชาชนทั่วไป นอกจากการเพิ่มพลังให้กับผู้รับสื่อดังกล่าว แล้วยังได้พยายามผลักดันแนวคิดดังกล่าวให้ขยายไปสู่สถาบันการผลิตครู และหลักสูตรของสถาบันการศึกษาต่างๆ

◆ ส่งเสริมให้เกิดกลไกปกป้องเด็กจากสื่อ

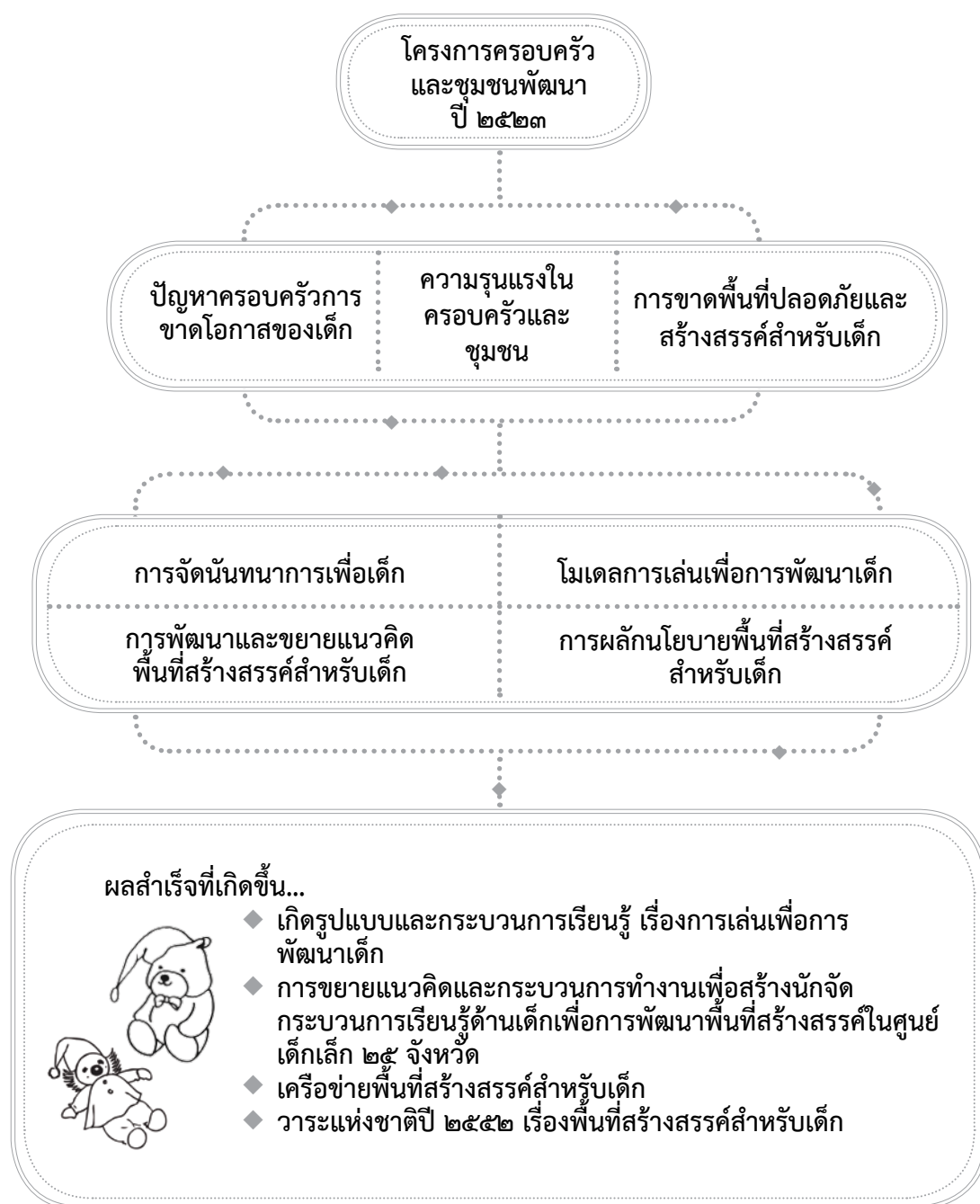
ในปีพ.ศ. ๒๕๔๗ จัดทำโครงการปกป้องเด็กจากสื่อโฆษณา เพื่อส่งเสริม เด็กและเยาวชนให้เกิดการรวมกลุ่มเฝ้าระวังสื่อ ในโรงเรียนมัธยม ได้แก่ โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนศรีพฤฒา โรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยเด็กได้จัดกิจกรรมเฝ้าระวังสื่อในรูปแบบต่างๆ กันไป ซึ่งผลงานของเด็กกลุ่มนี้ได้รับการเผยแพร่สู่สังคมผ่านทางสื่อโทรทัศน์และสิ่งพิมพ์ด้วย นอกจากนี้ ยังทำงานผลักดันด้านกฎหมาย เช่น ในปี ๒๕๓๑ เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับการทำลายสิ่งพิมพ์ลามก โครงการรณรงค์สร้างประชนมติเพื่อสื่อที่ดีสำหรับเด็ก ๒๕๓๒ นอกจากนั้นได้พยายามเกาะเกี่ยวให้เกิดกลุ่มพ่อแม่ ครู และกลุ่มคนที่ตระหนักในปัญหาเพื่อเป็นกลไกเฝ้าระวังสื่อ

◆ ต่อยอดสู่การทำงานระดับนโยบาย

จากผลงานการทำงานด้านสื่อกับเด็กอย่างต่อเนื่อง ในปีพ.ศ. ๒๕๔๘ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ร่วมกับภาคีต่างๆ ได้ดำเนินงาน “โครงการยุทธศาสตร์สื่อเด็ก” โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีบทบาทหน้าที่พัฒนามาตรฐาน ระบบ กลไกผลิตสื่อคุณภาพสำหรับเด็ก พัฒนาผู้ผลิตสื่อและคุณภาพของสื่อ และในปีพ.ศ. ๒๕๔๙

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กก็ได้เป็นองค์กรหลักในการบริหารงาน “แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน(สสย.)” ซึ่งเป็นแผนงานภายใต้นโยบายของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการสร้างสรรคสื่อและการเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพต่อเยาวชน ครอบครัว และสังคม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ เจ้าของสื่อ ผู้ผลิตสื่อ ภาคธุรกิจ ภาคสังคม ชุมชน ครอบครัว ตลอดจนเด็กและเยาวชน โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ คือ การพัฒนาช่องทางการเผยแพร่สื่อสร้างสรรค์ การสนับสนุนการผลิตสื่อที่มีคุณภาพสำหรับเด็ก เยาวชนและครอบครัว การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตสื่อ การสร้างการมีส่วนร่วมของเด็ก เยาวชนและสังคม ซึ่งบทบาท มพด. ที่สำคัญคือการร่วมกับภาคีต่างๆ ในการขับเคลื่อนนโยบาย เรื่องกองทุนสื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็ก เยาวชน ครอบครัว

การจัดทำระบบมาตรฐานการคัดกรองและจัดระดับสื่อ การผลักดันเรื่องสื่อมวลชนศึกษา และการสร้างกลไกเครือข่ายเพื่อเด็กให้เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันความตื่นตัวในเรื่องการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์เพื่อเด็กมีมากขึ้น แนวคิดและประสบการณ์ในอดีตของ มพด. ได้รับการต่อยอดและผลักดัน ขยายไปในวงกว้างหลายจุด

สถานการณ์ปัญหาของเด็กในชุมชนเมือง

ปัญหาของกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในชุมชนเมือง ไม่เพียงแค่ว่าไร้ขาดแคลน แต่ยังมีปัญหาสภาพครอบครัวแตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม เด็กขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาเรียนรู้และทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ตามวัย ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุหมิ่นเหม่ให้เด็กพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ เช่น ยาเสพติด การพนัน พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ไปจนถึงการทำผิดกฎหมาย

การดำเนินงานของโครงการ

งานของโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนาเป็นการดำเนินงานหลักด้านหนึ่งของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ในการช่วยเหลือคุ้มครองและพัฒนาเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ ในชุมชนเมือง หากมองย้อนกลับไปที่จุดเริ่มต้นงานของโครงการได้มีการปรับทิศทางการทำงานไปตามสภาพปัญหาของเด็ก ผ่านการเรียนรู้และแสวงหาแนวทางที่เหมาะสม ค้นพบกระบวนการพัฒนาเด็กจนกลายเป็นต้นแบบหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้สนใจ

มุ่งพัฒนาที่ตัวเด็ก

จากแนวคิดพื้นฐานที่ตระหนักว่า “เด็ก” ควรได้รับโอกาสที่จะได้แสดงออกตามความสามารถได้เล่น สนุกสนานเพลิดเพลินตามวัยและความสนใจ มีสิทธิที่จะแสวงหาและเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสม จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับเด็กมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ และกลายมาเป็น “โครงการนันทนาการเพื่อเด็ก” ในปี ๒๕๒๙ ภายใต้การดำเนินงานของโครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก

กิจกรรมในช่วงแรก เป็นการทำงานกับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของมูลนิธิฯ ในขณะนั้น (กลุ่มเด็กในชนบท กลุ่มแรงงานเด็ก เด็กในชุมชนแออัด และเด็กในสถานพินิจ) ผ่านกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ที่มีรูปแบบแตกต่างกันไปตามลักษณะเด็กกลุ่มเป้าหมาย โดยมีรูปแบบเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่างๆ ขยายโอกาสในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของเด็ก (ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ) จัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของเด็ก รวมไปถึงการบำบัด พื้นฟูหรือผ่อนคลายจิตใจของเด็ก งานช่วงแรกเริ่มจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนที่ไปตามแหล่งต่างๆ และการทำงานเชิงลึกในพื้นที่ การทำงานของมูลนิธิฯ ที่บ้านพักแรงงานเด็ก หัวลำโพง ซึ่งอยู่ติดกับชุมชนตวงแข กลุ่มเด็กที่นี่เป็นแรงงานเด็กที่เข้ามาใช้บริการในบ้านพักแรงงานเด็กและเด็กในชุมชนตวงแข

กิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กเป็นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การสอนหนังสือแก่เด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน กิจกรรมสโมสรแรงงานเด็ก กิจกรรมกระเป๋านักเรียนเคลื่อนที่ จัดงานวันเด็ก ทักษะศึกษานอกสถานที่ และใช้พื้นที่ในบ้านพักแรงงานจัดเป็นศูนย์การเล่นอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็กในชุมชนแออัดและเด็กเร่ร่อน

งานของโครงการสำหรับกลุ่มเด็กในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กกระทำผิดกฎหมายนั้น เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ผ่อนคลายอารมณ์จิตใจ มีการจัดมุมให้เด็กได้ทำตามความสนใจ เช่น มุมดนตรี มุมกีฬา มุมละคร ฯลฯ เล่นเกมกลุ่มสัมพันธ์ การแสดงละครหุ่น การเสวนากับบุคคลในสาขาอาชีพต่างๆ และการเข้ากลุ่มกับนักจิตวิทยา เปิดโอกาสให้เด็กได้รับแนวคิดและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินชีวิต มุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างพลังใจในการดำเนินชีวิตท่ามกลางปัญหาอุปสรรค มพด. ได้ทดลองทำร่องทำกิจกรรมต้นแบบในบ้านปราณีและขยายผลไปยังบ้านอื่นๆ อีกหลายบ้าน

งานของโครงการสำหรับกลุ่มเด็กในชนบท เป็นการเข้าไปจัดกิจกรรมร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนวัด ชุมชน โดยเน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมวันครอบครัวสนุก กิจกรรมวันเด็ก การเล่านิทานประกอบภาพการ์ตูน ศิลปะการปั้นดินน้ำมัน การระบายสี ฯลฯ

งานพัฒนาเด็กขยายสู่ครอบครัวและชุมชน

หลังจากการทำงานกับเด็กผ่านไประยะหนึ่ง เราได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของครอบครัวและชุมชนที่จะเป็นกลไกสำคัญต่องานพัฒนาเด็ก ในปีพ.ศ. ๒๕๓๗ เราได้ปรับเปลี่ยนจากโครงการนันทนาการเพื่อเด็กมาเป็น “โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา” เพื่อขยายบทบาทและกิจกรรมไปสู่งานพัฒนาเด็ก ครอบครัวและชุมชนไปพร้อมๆ กัน

การขยายกลุ่มเป้าหมายไปที่ครอบครัว มีการจัดกิจกรรมมุ่งส่งเสริมให้ครอบครัวเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องการเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม ให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยแก่พ่อแม่ จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และการดึงครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาเด็กของมูลนิธิฯ รวมถึงสนับสนุนให้พ่อแม่ผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ

ด้านชุมชนอันประกอบไปด้วยหน่วยงานหรือองค์กรท้องถิ่นหรือผู้นำชุมชน ซึ่งนับเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของงานพัฒนาเด็ก มูลนิธิฯ จะมุ่งเน้นทำงานประสานกับชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน วัด หน่วยงานภาครัฐ อบต. โดยในปี ๒๕๔๗-๒๕๔๘ มีการดำเนินงานโครงการกลไกชุมชนปกป้องเด็ก และโครงการสร้างอาสาสมัครชุมชนเพื่อการพัฒนาเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับงานพัฒนาเด็กในพื้นที่ ให้เป็นการทำงานเพื่อเด็กโดยครอบครัวและชุมชนของเด็กเอง

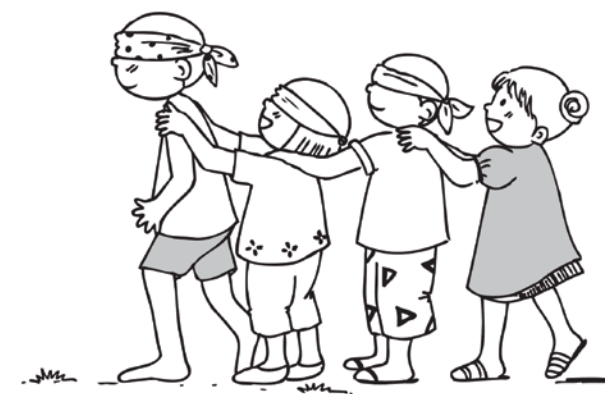

การเล่นเพื่อการพัฒนา สู่พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

ในปี ๒๕๔๒ ได้เริ่ม “โครงการการเล่นเพื่อการพัฒนา (Play Project)” ในชุมชนดวงแข โครงการนี้มีแนวคิดสำคัญที่ว่าการเล่นเป็นงานของเด็ก เด็กทุกคนมีสิทธิและความจำเป็นที่ต้องได้เล่น เด็กจะเรียนรู้ทักษะชีวิตและมีพัฒนาการผ่านการเล่น โดยผู้ใหญ่มีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการได้รอบด้าน

ผลสำเร็จของโครงการนี้คือ พื้นที่การเล่นของศูนย์ดวงแข ซึ่งเด็กในชุมชนดวงแข มีส่วนร่วมออกแบบสนามเด็กเล่น ได้รับรางวัลชนะเลิศการออกแบบสนามเด็กเล่นนานาชาติ จาก International Association for the Child's Right to Play และจากประสบการณ์การทำงานด้านอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถสรุปบทเรียนออกมาเป็นคู่มือ “การเล่นเพื่อการพัฒนา” “เรื่องเล่น..เพื่อชีวิตของเด็ก” เล่ม ๑ และเล่ม ๒ เผยแพร่สู่สาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางการจัดพื้นที่เล่นอย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็ก พร้อมกับการเป็นวิทยากรจัดอบรม “ผู้ดูแลการเล่น” (play worker) ให้แก่ผู้ดูแลเด็กและผู้สนใจทั่วไป หลังจากนั้นโครงการได้ขยายแนวคิดในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็น “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” และขยายไปสู่การจัดหลักสูตร “นักจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็ก” กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน ๒๓ แห่ง ครอบคลุมทุกภาค เพื่อเป็นต้นแบบในการทำพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” ได้รับการประกาศเป็นวาระแห่งชาติ เนื่องในวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๒

ปัจจุบัน มพด. มีศูนย์สาธิตการเล่น ๒ แห่ง คือ ศูนย์ดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร และศูนย์พัฒนาเด็กสันติคาม อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ที่ให้บริการแก่เด็กในชุมชนทั้งเด็กไทยและเด็กต่างชาติ เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และเป็นต้นแบบในการจัดกระบวนการพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

ประสบการณ์ที่ได้รับ

◆ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ต้องอิงอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของเด็ก สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก ช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและความถนัด จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการรอบด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ

การจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้ใหญ่มีหน้าที่เพียงผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มศักยภาพรูปแบบของกิจกรรมต้องมีความหลากหลายและสนองตอบต่อเด็กที่มีความหลากหลายเช่นกัน

กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่จัดอย่างต่อเนื่องของมูลนิธิฯ คือ ศูนย์การเล่น มียุ่ ๒ ศูนย์คือ ศูนย์ดวงแข (เริ่มปีพ.ศ. ๒๕๓๓) และศูนย์สันติคาม (เริ่มปีพ.ศ. ๒๕๔๑) เป็นการจัดพื้นที่ให้บริการแก่เด็กในชุมชนใกล้เคียงศูนย์ได้เข้ามาเล่นและเรียนรู้ผ่านกิจกรรมต่างๆ รูปแบบของพื้นที่และกิจกรรมที่จัดภายในศูนย์นั้นเด็กเป็นผู้ออกแบบและคิดค้นช่วยกันลงมือทำขึ้นมา อุปกรณ์ต่างๆ ก็มักเป็นการประยุกต์จากสิ่งของเหลือใช้ ไม่จำเป็นต้องเสียเงินซื้อของราคาแพง โครงการสนับสนุนให้เด็กจัดแบ่งหน้าที่ในการดูแลรักษาความเรียบร้อยของพื้นที่เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานที่ร่วมกัน

การจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในชุมชนแออัดนั้น ไม่เพียงแต่การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมเท่านั้น แต่ยังเป็นการดึงเด็กออกจากสภาพแวดล้อมของชุมชนแออัดที่เต็มไปด้วยสิ่งมอมเมาชั่วร้าย เด็กส่วนใหญ่ต้องอยู่กับครอบครัวแตกแยก บางคนถูกทอดทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าตายาย หากไม่มีพื้นที่ให้เด็กได้ยืนอยู่อย่างเหมาะสม เด็กก็จะไปมั่วสุมและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

◆ สร้างความเข้มแข็งของครอบครัว

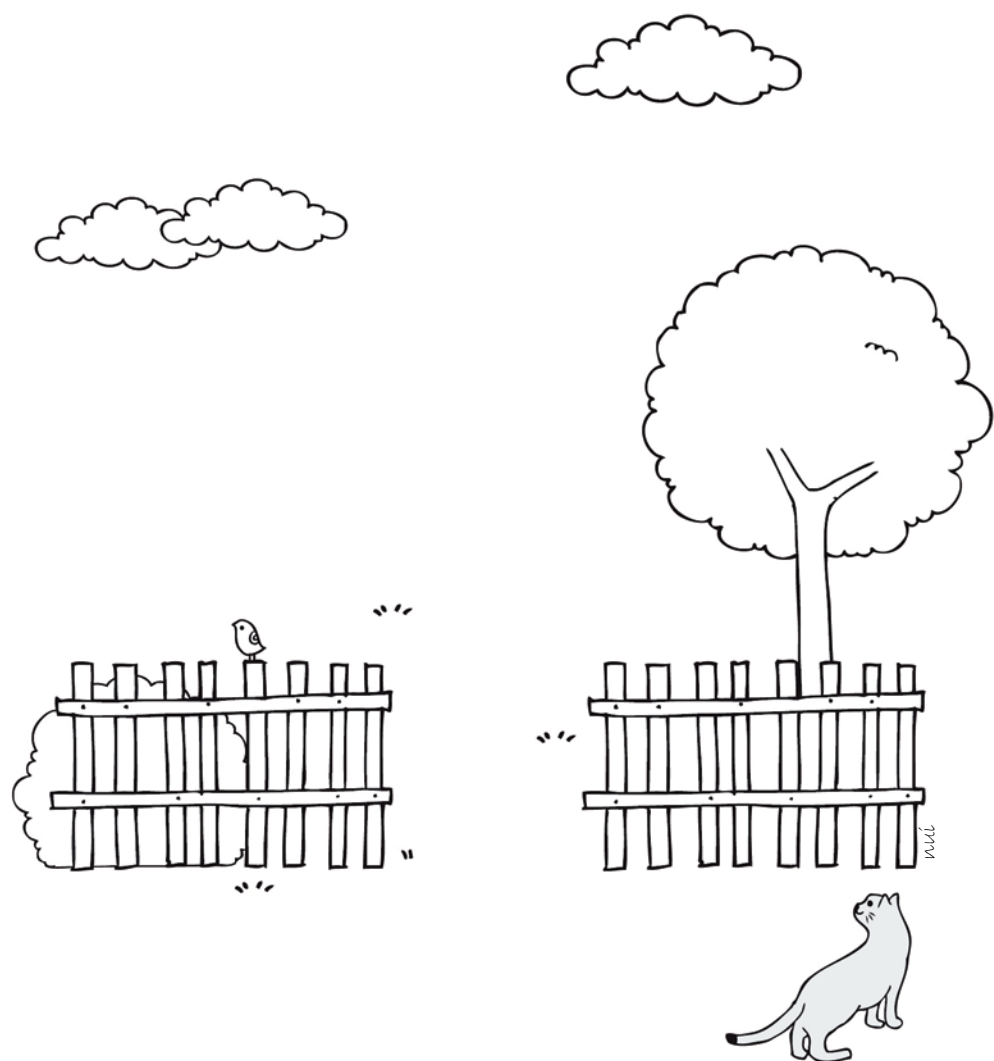
ครอบครัวนับเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาเด็ก และเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้งานพัฒนาเด็กมีความก้าวหน้า ซึ่งสำหรับกิจกรรมที่จัด โครงการจะวางแผนเป้าหมายไปที่การพัฒนาครอบครัวไปพร้อมกับตัวเด็ก เช่น งานพัฒนาเด็กในสถานพินิจซึ่งเป็นกลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมมีปัญหากการฟื้นฟูให้เด็กสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้เช่นเดิม ซึ่งต้องดึงครอบครัวให้เข้ามาช่วยเหลือให้กำลังใจแก่เด็ก เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวให้แน่นแฟ้นและสามารถสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจให้กับเด็ก จนไม่กลับไปเป็นผู้กระทำผิดซ้ำอีก หรือการอบรมครอบครัวให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาเด็ก เรื่องอนามัยแม่และเด็ก ฯลฯ

◆ กลไกชุมชนเพื่อการพัฒนาเด็ก

ในการทำงานเพื่อการพัฒนาเด็กในชุมชนที่ยั่งยืน ต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนให้ได้มากที่สุดและครอบคลุมทุกองค์กรในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ให้ชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมช่วยเหลือและพัฒนาเด็ก จากประสบการณ์การทำงานในช่วงหลังที่โครงการ ได้มุ่งเน้นที่พลังชุมชนและครอบครัว ด้วยการสร้างอาสาสมัครทั้งที่เป็นตัวเด็กเอง เป็นผู้ปกครองเด็ก และเป็นคนในชุมชน เป็นกลไกที่ช่วยดึงให้คนในชุมชนมาเข้าร่วมกิจกรรมของมูลนิธิฯ มากขึ้น ทำให้กิจกรรมพัฒนาเด็กในชุมชนพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เข้าถึงปัญหาเด็กได้ตรงจุด ชุมชนรู้สึกตื่นตัวกับปัญหาของเด็กๆ และคิดค้นกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ขึ้นเอง จากการเริ่มต้นในพื้นที่ชุมชนดวงแข ที่หัวลำโพง ได้ขยายแนวคิดออกไปเป็น ๗ พื้นที่ชุมชนในปัจจุบันที่กำลังเติบโตก้าวหน้าไปตามกำลังของแต่ละกลุ่ม (ชุมชนวัดดวงแข ชุมชนกลางนา หมู่บ้านปิ่นเกล้าพัฒนา ชุมชนท้ายบ้าน ชุมชนบางเมือง ชุมชนสัมพันธ์ ๒ ชุมชนสวนเฉลิมพระเกียรติ ทั้งนี้ ๓ ชุมชนแรกอยู่ในเขตกทม. ที่เหลืออยู่ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ)

จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นงานจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาเด็ก การสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และการสร้างกลไกชุมชน มุ่งเน้นให้ทุกคน ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน องค์กร หน่วยงาน เข้าใจแนวคิดเรื่องการทำงานในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็ก โดยทางเลือกหนึ่ง คือ การจัดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นมิติทางกายภาพ คือพื้นที่เล่น พื้นที่ทางด้านความคิด พื้นที่ทางด้านสังคม ดังนั้นเพื่อให้เด็กได้มีพื้นที่สร้างสรรค์ที่สร้างประสบการณ์ สร้างสุข พัฒนาเด็กได้ตามวัย และตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มเด็กได้จริง การดำเนินการต่อไปของโครงการ จึงต้องพัฒนาศักยภาพของเด็ก ครอบครัว ชุมชน หน่วยงาน ให้สามารถดำเนินการจัดทำและพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กทั้งในครอบครัว ชุมชน สถานพินิจฯ สถานสงเคราะห์ และร่วมกันผลักดันให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ที่อื่นๆ ที่ขาดแคลน รวมถึงพื้นที่ที่เคยเป็นของเด็ก แต่ยังไม่ได้เป็นพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กจริงๆ

ตลอดระยะเวลา ๓๐ ปี มพด. เพื่อสร้างสังคมไทยไม่ทอดทิ้งเด็ก

มพด. เป็นองค์กรสาธารณกุศลที่ทำงานด้านเด็ก โดยมุ่งเน้นที่ปัญหาเด็กด้อยโอกาสและขาดแคลน ไม่เพียงการเข้าให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เฉพาะหน้าเท่านั้น แต่เน้นการทำงานในพื้นที่แบบเชิงลึก เจาะเลือกการทำงานในพื้นที่เล็กแต่นั่นกระบวนการพัฒนา ทั้งการพัฒนาเด็ก ครอบครัว และชุมชน พร้อมทั้งสื่อสารสังคมให้ได้ รับรู้แนวคิดด้านการปกป้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กสู่สังคมเพื่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง แสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและผลักดันไปสู่นโยบายระดับชาติ โดย

- ◆ **ส่งเสริมให้เกิดการป้องกันและช่วยเหลือ** ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ทักษะชีวิต ความคิด ศักยภาพ ของเด็กและครอบครัว สนับสนุนทุนการศึกษาและทุนอาชีพ และสงเคราะห์เบื้องต้นกับครอบครัวที่ประสบปัญหาและอยู่ในสภาวะยากลำบากให้ช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว

- ◆ **ส่งเสริมให้เกิดการคุ้มครองสวัสดิภาพ** โดยกระบวนการทำงานรับแจ้งเหตุ สงเคราะห์ ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กและที่พิกัดชั่วคราวสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมายที่ประสบปัญหา เช่น เด็กถูกละเมิดสิทธิ ถูกทารุณกรรม ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่ได้รับค่าจ้างจากการทำงาน

- ◆ **ผลักดันกลไกและนโยบายในระดับ** เพื่อพัฒนากฎหมายและกระบวนการคุ้มครองเด็ก รณรงค์สร้างการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็ก

- ◆ **สร้างนวัตกรรมการพัฒนาเด็ก** โดยกระบวนการ “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” ได้แก่ กิจกรรมการเล่น เพื่อการพัฒนาเด็ก และส่งเสริมกระบวนการอบรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนทั่วประเทศ

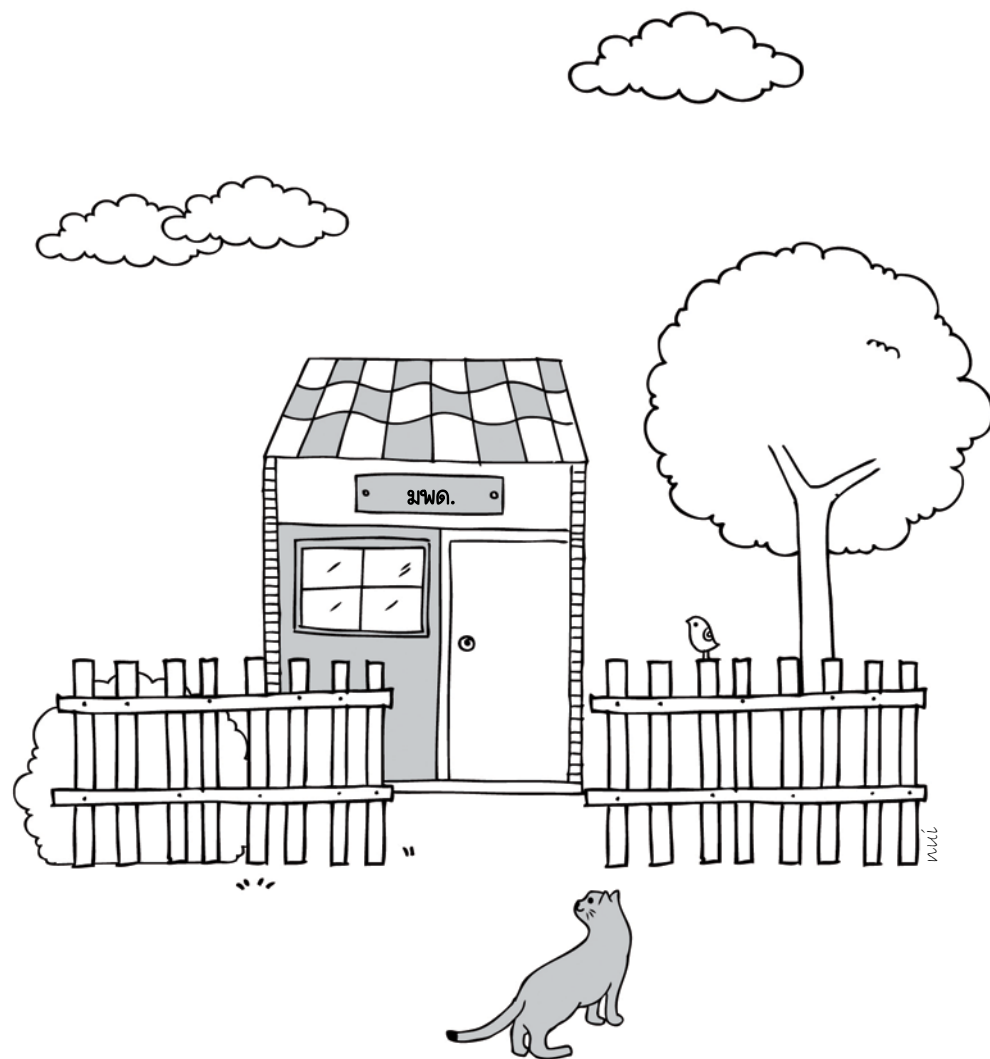
- ◆ **เสริมความเข้มแข็งของชุมชน** และสร้างอาสาสมัครชุมชน ผู้ปกครอง อาสาสมัครเด็กช่วยเด็ก ส่งเสริมบทบาท “กลไกชุมชนปกป้องเด็ก” เพื่อดูแลปกป้องเด็กในชุมชน

- ◆ **ศึกษา วิจัย และเผยแพร่ปัญหาเด็กในชนบทและในชุมชนเมือง** ที่เกิดขึ้นจากครอบครัว ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อร่วมกันคิดและพัฒนารูปแบบในการแก้ไขปัญหาเด็กอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ในปัจจุบันปัญหาเด็กและเยาวชน มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้การทำงานของ มพด. ต้องปรับรูปแบบการทำงาน เพื่อให้การทำงานครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและสามารถขยายขอบเขตการทำงานให้ได้มากยิ่งขึ้น โดยประกอบไปด้วยกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- ◆ เด็กยากจนในชนบท ได้แก่ เด็กขาดสารอาหาร เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กขาดโอกาสทางการศึกษา
- ◆ แรงงานเด็ก
- ◆ เด็กในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ◆ เด็กที่อยู่ในสภาวะและสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น เด็กในชุมชนแออัด เด็กที่ถูกละเมิดในรูปแบบต่างๆ เด็กในสถานการณ์รุนแรง เด็กที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การเมืองและภัยพิบัติต่างๆ

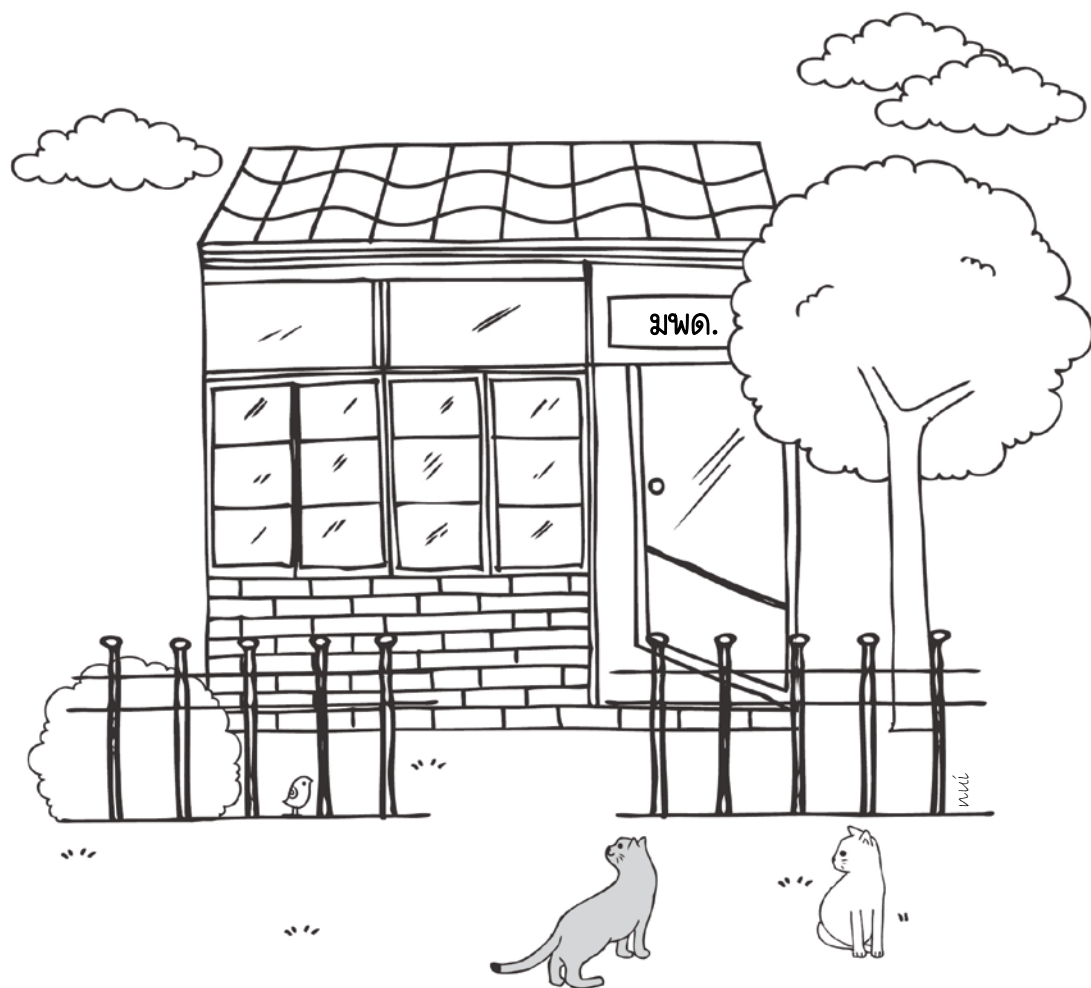
การทำงานของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ตลอด ๓๐ ปีที่ผ่านมา ได้เรียนรู้ ริเริ่มพัฒนาและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้การช่วยเหลือและพัฒนาเด็กได้อย่างทั่วถึงและให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านตามวัย ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม และเน้นแนวทางให้พึ่งตนเอง พร้อมทั้งรณรงค์ให้ผู้ใหญ่ทุกภาคส่วนมาช่วยกันป้องกันปัญหาเด็กในระยะยาว ทั้งในงาานด้านการคุ้มครองเด็กและงานด้านการพัฒนาเด็ก

การดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็ก

- ◆ ก. ช่วยเหลือเด็กให้พ้นจากสภาวะวิกฤต และสภาวะยากลำบาก ได้เข้ากระบวนการคุ้มครองสิทธิ ให้คำแนะนำปรึกษา ให้กำลังใจ และได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ อยู่ในสภาวะที่ปลอดภัย ส่งเสริมเรื่องสุขภาพ ได้รับอาหารที่จำเป็นต่อการพัฒนาการตามวัย เด็กได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพเพื่อความปลอดภัย ครอบครัวได้รับสนับสนุนให้มีกิจกรรมครอบครัว ได้รับคำแนะนำปรึกษาเรื่องอาชีพ การทำงาน เรื่องการเลี้ยงดูลูกอย่างถูกต้องตามมาตรฐานขั้นต่ำ
- ◆ ข. สนับสนุนการพัฒนากลไกและเครือข่ายในการช่วยเหลือและคุ้มครองแรงงานเด็กแต่ละสภาพปัญหา ทั้งที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์และกลุ่มแรงงานเด็กที่ประสบปัญหาต่างๆ โดยการเป็นคณะทำงานจัดทำ คู่มือทมิวิชาชีพในการคุ้มครองผู้เสีย / คณะอนุกรรมการศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ กทม. / คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการให้บริการล่ามอาสาเพื่อการคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ / คณะอนุกรรมการศึกษาและจัดทำระบบฐานข้อมูลในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทย
- ◆ ค. มีสถานที่ศูนย์พัฒนาเด็กสันติคาม ช.แบร์รี่ ๒ จ.สมุทรปราการ เป็นศูนย์เพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกชาติพันธุ์ ที่พร้อมให้บริการและจัดกิจกรรมสำหรับพัฒนาและคุ้มครองเด็ก

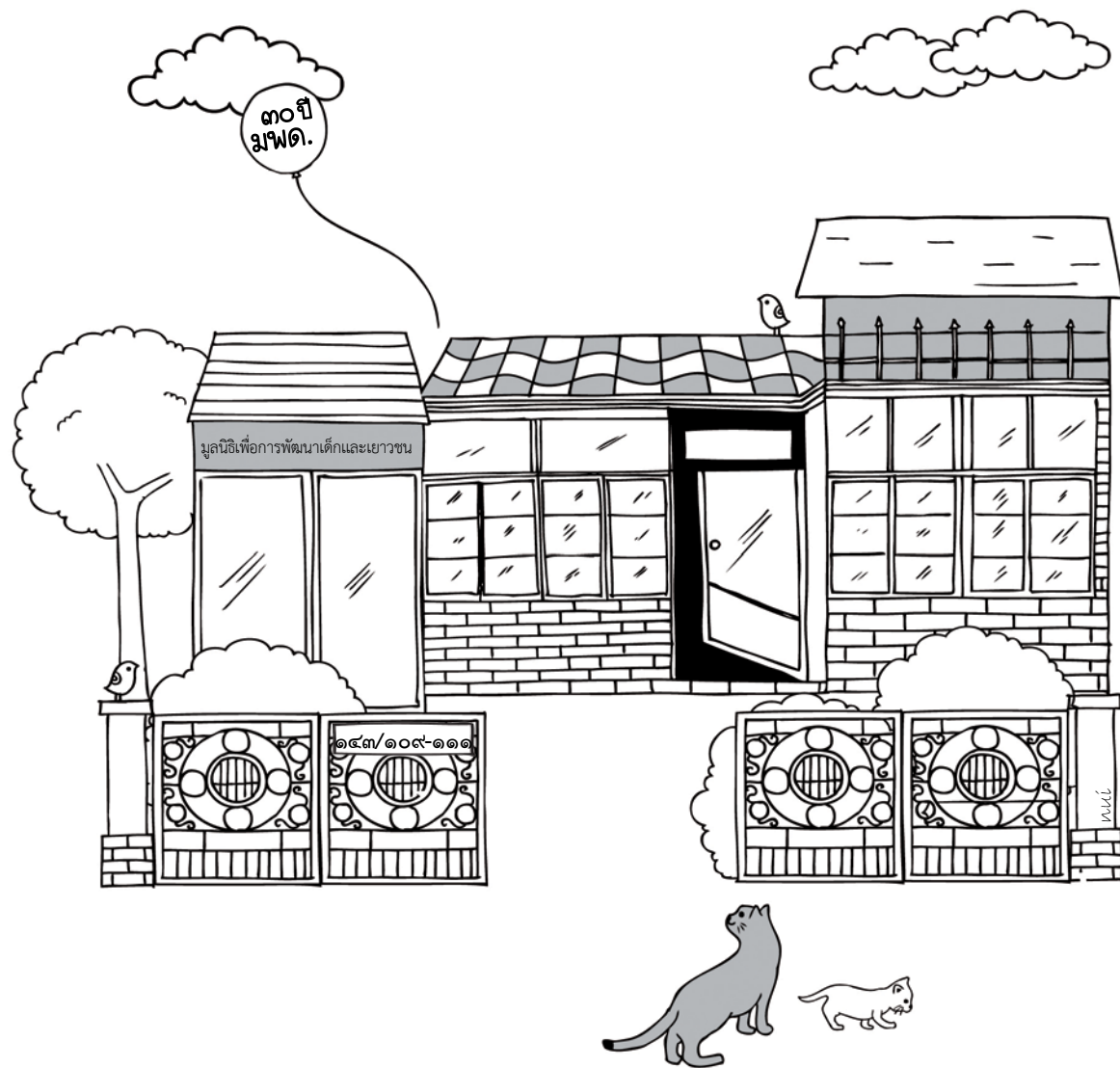
ในปี ๒๕๕๔ กลุ่มเด็กและครอบครัวที่ได้รับการคุ้มครอง มีครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการจำนวนทั้งสิ้น ๑๓๙ ครัวเรือน ๑,๔๘๖ คน แบ่งเป็นผู้ใหญ่ ๖๖๖ จำนวน เด็ก ๗๒๗ คน เจ้าหน้าที่ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมรับการอบรมด้านสิทธิเด็กวินัยเชิงบวก และการคุ้มครอง ๙๔ คน นอกจากนี้ยังมีภาคีหน่วยงานต่างๆ เข้าร่วมการดำเนินโครงการและประสานความร่วมมือในการดำเนินงานจำนวน ๖๒ หน่วยงาน ในพื้นที่ดำเนินงานทั้ง ๑๑ จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ อุดรธานี นนทบุรี สิงห์บุรี สระแก้ว ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็ก

- ◆ ก. นวัตกรรมในการใช้สื่อสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาเด็กในสภาวะยากลำบาก ได้แก่ กลุ่มเด็กชาติพันธุ์เพื่อการพัฒนาตัวเองของทั้งทางความคิดและการกระทำ ทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจ เกิดทักษะมีความสามารถในการสร้างสรรค์สื่อ กล้าแสดงออก และเกิดความรักความสามัคคีภายในกลุ่ม บางกลุ่มใช้สื่อเพื่อการบรรเทาและแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนในชนเผ่า พัฒนาจิตใจและจิตวิญญาณของเด็ก และบางกลุ่มสื่อช่วยพัฒนาต่อยอดผลงานการสร้างสื่อของเด็ก ดังนั้นสื่อจึงเป็นเครื่องมือใหม่ในการพัฒนากลุ่มเด็กต่างชาติ ซึ่งยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรใดทำมาก่อน
- ◆ ข. เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เพิ่มทักษะชีวิตเด็กประเด็น “ผู้สูงอายุกับการพัฒนาเด็ก” ซึ่งสามารถเป็นทางเลือกหนึ่งที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่กับคนแก่ในชนบทได้จริง
- ◆ ค. เกิดพื้นที่สร้างสรรค์ทางสื่อเพิ่มขึ้นจำนวน ๒๙ พื้นที่ และกำลังดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์รูปแบบพื้นที่เล่นและกิจกรรม และพื้นที่ทางสื่ออีก ๔ พื้นที่
- ◆ ง. นวัตกรรมใหม่การทำงานเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กในสภาวะน้ำท่วม จำนวน ๑๑ พื้นที่ เพื่อนำเสนอแนวคิดในการคุ้มครองเด็กผ่านกิจกรรมพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กไปจนถึงขั้นตอนที่ลงมือดำเนินการจัดทำพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กขึ้นในศูนย์พักพิงต่างๆ จนเกิดเครือข่ายและอาสาสมัครในการทำงานในเรื่องของการคุ้มครองดูแลเด็ก ตามโมเดลการคุ้มครองเด็กในภาวะน้ำท่วมผ่านรูปแบบพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กที่ว่า “ปลอดภัย สุข สนุก และเรียนรู้”

ในปี ๒๕๕๔ กลุ่มเด็กและครอบครัวที่ได้รับการพัฒนา เด็กได้รับประโยชน์ทั้งหมด ๑๐,๓๖๓ คน เด็กไทย ๘,๖๖๐ คน เด็กต่างชาติ ๑,๖๙๓ คน ผู้ปกครอง ชาวชุมชน บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ทั้งหมดจำนวน ๑๐๔,๐๐๐ คน และต่างชาติ ๖๐ คน เกิดแกนนำและอาสาสมัครเด็กทั้งหมด ๓๘๘ คน เด็กไทยจำนวน ๒๙๖ คน เด็กต่างชาติ ๑๐๓ คน แกนนำและอาสาสมัครนักศึกษาจำนวน ๔๐ คน และแกนนำและอาสาสมัคร ผู้เฒ่าผู้แก่ ภูมิปัญญา ผู้ใหญ่ในชุมชน จำนวน ๒๔๙ คน

ก้าวต่อไป ของ มพด.

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ยังคงมุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์สุขของเด็กตามวิสัยทัศน์ขององค์กร ที่ต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านตามวัย มีสุขภาพกายและใจที่ดี แข็งแรง ได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการและความสุขตามวัย ได้รับความอบอุ่น ปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต ใช้เวลาว่างเพื่อทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ได้เล่นผ่อนคลาย หรือร่วมกิจกรรม ศิลปะ วัฒนธรรม และนันทนาการ ได้เรียนรู้ทักษะชีวิตตามวัยผ่านสื่อที่ดีและเป็นประโยชน์ มีส่วนร่วมในการคิด และริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ และปฏิบัติในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและสังคม และสอดคล้อง กับยุทธศาสตร์ในการทำงานทั้งในด้านการคุ้มครองเด็ก การพัฒนาเด็ก การจัดการความรู้ การสื่อสารสังคม การผลักดันนโยบาย และการพัฒนาองค์กร สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ มูลนิธิฯ ต้องมีการพัฒนารูปแบบการทำงานหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ในการทำงานที่สร้างสรรค์ และแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมาร่วมกันแก้ไขปัญหาเด็ก เยาวชนในเชิงบวก พร้อมทั้งผลักดันไปสู่นโยบายในการปกป้องคุ้มครองเด็กร่วมกัน ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการสื่อเพื่อเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

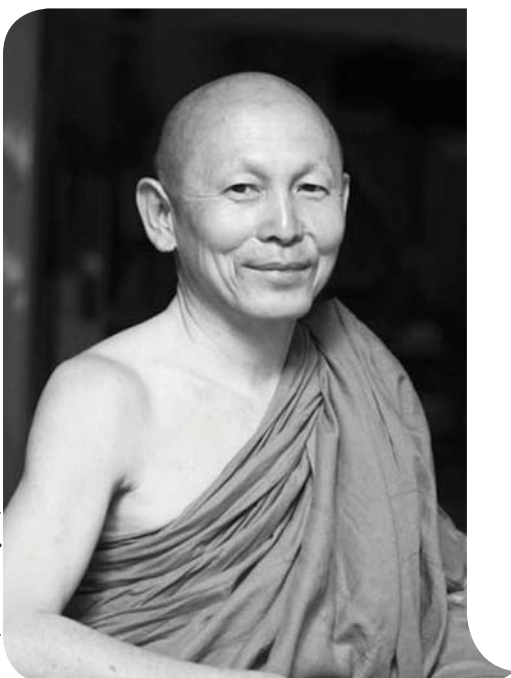
๑
จุดเริ่มต้น มพด.

จุดเริ่มต้น มพด.

ศรีของปวงประชา

ขอขอบคุณจาก ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

“เป็นเพราะคำแนะนำของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ข้าพเจ้าจึงได้รู้จักและคุ้นเคยกับกัลยาณมิตรผู้ใหญ่ที่น่าเคารพนับถือ นั่นคือ คุณศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์”

พระไพศาล วิสาโล

ราวปี ๒๕๒๐ ข้าพเจ้ายังเป็นนักศึกษา แต่งานหลักคือการเป็นผู้ปฏิบัติงานให้แก่กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม (กศส.) ซึ่งในเวลานั้นเป็นกลุ่มเดียวในประเทศไทยที่รณรงค์ให้มีการนิรโทษกรรมผู้ต้องหาคดี ๖ ตุลาฯ อย่างเปิดเผย รวมทั้งคัดค้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการซึ่งได้อำนาจจากการรัฐประหารหลังเหตุการณ์นองเลือดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

องค์กรหนึ่งซึ่งให้ความสนับสนุนกศส.มาตั้งแต่ต้นก็คือ มูลนิธิมิตรไทย ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ และมีอาจารย์ป่วย เป็นประธาน ผู้ที่เชื่อมประสานระหว่างกศส.กับอาจารย์ป่วยอย่างต่อเนื่อง(ก่อนที่ท่านจะล้มป่วยเพราะเส้นโลหิตในสมองแตก) ก็คือ นิโคลัส เบเนเนตต์ ซึ่งเป็นกรรมการฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ของกศส. ประเด็นหนึ่งซึ่งนิโคลัสได้ปรึกษาอาจารย์ป่วย ก็คือ “ผู้ใหญ่” ในเมืองไทยที่พร้อมจะช่วยเหลือกศส. ซึ่งตอนนั้นหาได้ไม่มากนัก เนื่องจากกศส.ถูกจับตามองจากรัฐบาลด้วยสายตาหวาดระแวง ผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่อาจารย์ป่วยแนะนำ คือ คุณศรีสว่าง ซึ่งตอนนั้นเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกรมวิเทศสหการ และมีชื่อเสียงในด้านความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นคนตรงไปตรงมา

เมื่อได้รับการทาบทาม คุณศรีสว่างตอบรับเป็นกรรมการให้แก่กศส.อย่างไม่ลังเล และมาช่วยงานของพวกเราอย่างแข็งขัน ความที่คุณศรีสว่างรู้จักข้าราชการจำนวนไม่น้อย จึงช่วยให้กศส.มีเครือข่ายสายสัมพันธ์กับข้าราชการเพิ่มมากขึ้น สายสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อการทำงานของกศส.หลายครั้ง รวมทั้งตอนที่ผู้ปฏิบัติงานของกศส.ถูกจับกุมข้อหาคอมมิวนิสต์ที่ภาคใต้ คุณศรีสว่างได้ช่วยวิ่งเต้นติดต่อข้าราชการระดับสูงเป็นการภายใน และชี้แจงทำความเข้าใจทุกฝ่าย จนทำให้คดีนี้ถูกยกฟ้อง ซึ่งแทบไม่เคยเกิดขึ้นเลยกับคดีคอมมิวนิสต์ก่อนหน้านี้

แม้เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ แต่คุณศรีสว่างมีความเป็นกันเองกับผู้ปฏิบัติงานกศส.ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้เยาว์ ประกอบกับความเมตตาของท่าน พวกเราจึงเรียกท่านว่า “พี่ศรีสว่าง” ด้วยความรู้สึกสนิทใจ ขณะเดียวกันก็อดประทับใจท่านไม่ได้เมื่อได้รู้ถึงความกล้าหาญที่พร้อมทักท้วงและท้วงติงอย่างตรงไปตรงมาหากเห็นผู้บังคับบัญชาหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง คุณศรีสว่างเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ ชนิดที่กล้าขวางผู้มีอำนาจโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบต่ตัวท่าน นับเป็นข้าราชการ “ตงฉิน” ที่หาได้ยากอย่างยิ่ง หากเป็นยุคที่ผู้เรามีคุณธรรม คุณศรีสว่างย่อมเจริญก้าวหน้าในราชการอย่างแน่นอน เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถมาก อีก

ทั้งแม่นยำในหลักการ เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ที่จริงใจต่อหน้าที่การงานทั้งที่อยู่เหนือและต่ำกว่าท่าน แต่เมื่อได้ผู้บังคับบัญชาที่ขาดความเป็นผู้นำ คุณศรีสว่างจึงถูกกีดกันไม่มือนาคในทางราชการเลย

การที่คุณศรีสว่างลาออกจากราชการก่อนเกษียณถึงเกือบ ๑๐ ปีนั้น ถือได้ว่าเป็นโชคร้ายของราชการไทย แต่กลับเป็นโชคดีขององค์กรพัฒนาเอกชน เพราะคุณศรีสว่างได้หันมาทุ่มเททำงานให้กับหลายองค์กรที่ทำงานช่วยเหลือผู้ยากไร้ โดยเฉพาะเด็ก ผู้หญิง และคนชรา ในส่วนของกศส.นั้นคุณศรีสว่างได้เป็นกำลังสำคัญให้แก่งานส่งเสริมการพัฒนาชนบท ซึ่งในช่วงแรกเน้นเรื่องการช่วยเหลือเด็กขาดอาหารโดยเฉพาะในภาคอีสาน ตอนนั้นข้าพเจ้าย้ายมาทำด้านนี้ จึงได้รับความเอื้อเฟื้อจากคุณศรีสว่างอยู่มากตั้งแต่ท่านยังมีได้ลาออกจากราชการ ภายหลังงานส่วนนี้ได้ขยายเป็นโครงการแด่น้องผู้หิวไทย แล้วพัฒนาเป็นมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ในเวลาต่อมา โดยมีโครงการอีก ๒-๓ โครงการเกี่ยวกับเด็กมาร่วมสมทบ อาทิ โครงการสื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก และโครงการแรงงานเด็ก ตั้งแต่วันแรกที่ก่อตั้งจนถึงปัจจุบันผ่านมากกว่า ๓๐ ปี คุณศรีสว่างเป็นหัวใจของมพด.ก็ว่าได้ ในเวลาเดียวกันอาจกล่าวได้ว่ามพด.ก็เป็นหัวใจของคุณศรีสว่างเช่นกัน

แม้คุณศรีสว่างจะผิดหวังกับระบบราชการ แต่ก็พยายามแสวงหาความร่วมมือจากราชการอยู่เสมอเพราะคุณศรีสว่างมีมิตรสหายในแวดวงราชการมาก และรู้จักคนดีๆ ที่เป็นข้าราชการอยู่ไม่น้อย จึงเป็นข้อต่อสำคัญที่เชื่อมระหว่างภาคราชการกับภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพราะคุณศรีสว่างรู้ดีว่าระบบราชการนั้นมีพลังมาก แม้ไม่สามารถคาดหวังการสนับสนุนอย่างเต็มที่ แต่หากขบวนการทำงานของภาคประชาสังคมแล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคอย่างมาก อันที่จริงคุณศรีสว่างเคยมีความหวังกับพรรคการเมือง ถึงกับไปช่วยก่อตั้งและทำงานให้กับพรรคพลังใหม่อยู่พักหนึ่งช่วงก่อนเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ แต่ภายหลังคงเห็นว่าพรรคการเมืองไม่ใช่คำตอบในการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ จึงหันมาทุ่มเทให้กับองค์กรพัฒนาเอกชนจนเป็นปูชนียบุคคลผู้หนึ่งของวงการนี้

นับเป็นโชคของข้าพเจ้าที่ได้รู้จักและทำงานร่วมกับคุณศรีสว่างตั้งแต่มัธยมเป็นนักศึกษา เพราะเป็นเหตุให้ได้เห็นแบบอย่างของผู้ที่มั่นคงในหลักการ กล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง และสามารถคงอุดมคติของตนไว้ได้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ฉ้อฉล ไม่น่าแปลกใจที่อาจารย์ป่วยไว้วางใจคุณศรีสว่างถึงกับแนะนำให้พวกเราในกศส.เชิญท่านมาร่วมงานด้วย ขณะเดียวกันมองให้ดีกว่าไม่น่าแปลกใจที่คุณศรีสว่างมีความกล้าหาญทางจริยธรรม เพราะท่านมีอาจารย์ป่วยเป็นแบบอย่าง หนึ่งในบรรดาเรื่องเล่าที่พวกเราชอบฟังจากท่านก็คือ กรณีเกี่ยวกับอาจารย์ป่วย รวมถึงประสบการณ์ที่ท่านเคยทำงานร่วมกับอาจารย์ป่วย ฟังแล้วเกิดแรงบันดาลใจที่จะทำความดี ขณะเดียวกันเวลาได้ฟังเรื่องราวของคุณศรีสว่างที่ต้องสู้กับข้าราชการที่ไม่ซื่อสัตย์แล้ว ก็อดชื่นชมในความกล้าและความมั่นคงในหลักการของท่านไม่ได้ เชื่อว่าการซึมซับรับเอาสิ่งดีงามเหล่านี้ คงเป็นส่วนหนึ่งของการเติบโตด้านในของข้าพเจ้าอยู่ไม่น้อย

เมื่อข้าพเจ้าอุปสมบท ได้มีโอกาสทำงานร่วมกับคุณศรีสว่างเป็นครั้งคราว ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับกศส.และมพด. โดยยังคงได้รับความเอื้อเฟื้อจากท่านเนื่องๆ รวมทั้งคราวที่ไปพำนักที่วัดอมราวดี ประเทศอังกฤษด้วย อย่างไรก็ตามแม้จะชื่นชมความเสียสละของท่าน ข้าพเจ้าก็อดเป็นห่วงสุขภาพของท่านไม่ได้ กระนั้นก็ยินดีที่ได้ทราบว่าท่านหันมาสนใจการทำสมาธิภาวนามากขึ้น ซึ่งช่วยให้ท่านปล่อยวางมากขึ้นและมีความเครียดน้อยลง จึงย่อมมีผลดีต่อสุขภาพของท่าน

ในยุคนี้นคนดีที่อุทิศตนเพื่อส่วนรวมมักมีอายุไม่ยืน แต่คุณศรีสว่างเป็นหนึ่งในข้อยกเว้น จึงเป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่งสำหรับมวลมิตร รวมทั้ง “น้องๆ” และลูกศิษย์ลูกหา ในวาระที่พี่ศรีสว่างของพวกเรามีอายุครบ ๘๐ ปีจึงขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยอวยพรให้ท่านมีพลานามัยดี เพื่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรและแบบอย่างให้แก่พวกเราไปได้นานๆ และเพื่อเกื้อหนุนให้การบำเพ็ญธรรมของท่านเจริญก้าวหน้า นำพาจิตใจให้พบความสุขสงบยิ่งขึ้นไป ♦

จุดเริ่มต้น มพด.

เกิดก่อนมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

“แรงจูงใจในการทำงาน ผมคิดในลักษณะมนุษย์นิยม ครับ อย่างผมคิดว่าผมมีโอกาสในสังคม ทั้งโอกาสด้าน การศึกษา การทำงาน และผมมีส่วนเกิน แทนที่จะ ใช้ส่วนที่เกินมาไปหาความเพลิดเพลินให้กับตัวเอง แต่ ผมคิดว่าชีวิตมันมีคุณค่ามากกว่านั้น ผมมีส่วนเกิน อาจจะเป็นเวลา ความคิด และอาจจะเป็นสิ่งที่เรา พุ่มเทกับกิจกรรมอื่นๆ อาจจะไม่มีแรงเหมือนแต่ก่อน แต่เรายังทำงานด้านความคิดเพื่อส่งผ่านได้ อะไรทำ ได้เราก็ออยากจะทำ ถ้าทำแล้วมีส่วนเปลี่ยนแปลงสังคม ให้ดีขึ้น”

รศ.ดร.โคทม อารียา
ประธานมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

เกิดก่อนมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ย้อนไปเมื่อปี ๒๕๑๙ ที่เกิดรัฐประหารเกิดขึ้น ส่วนหนึ่งเข้าป่า แต่พวกเขายึดแนวทางสันติวิธี ไปตั้งกลุ่ม ประสานงานศาสนาเพื่อสังคม ไปตั้งกลุ่มเทคโนโลยีที่เหมาะสม แล้วก็มาทำกลุ่มสื่อสารมวลชนเพื่อเด็ก หรือ กสด. นั่นเอง มีโครงการแต่น้องผู้หิวโหย โครงการแรงงานเด็ก จากนั้นไม่นานก็มีการรวมกลุ่มทั้ง ๓ กลุ่มทำงานด้วยกัน และสถานการณ์การเมืองก็เริ่มคลี่คลาย ปี ๒๕๒๑ มีรัฐธรรมนูญใหม่ ในปี ๒๕๒๒ จึงมีการรวมกลุ่มทั้ง ๓ โครงการ เข้าด้วยกัน ชื่อว่า “กลุ่มเพื่อการพัฒนาเด็ก” ในปี ๒๕๒๕ คุณหมอเสม พรังพวงแก้ว ให้เกียรติ เป็นประธาน และได้ จัดทะเบียนเป็น “มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก” แล้วก็ดำเนินการต่อเนื่องมาโดยตลอด

ในการทำงาน ๓ เรื่องหลักเรายังคงทำงานอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง จะเปลี่ยนแปลงก็แต่เนื้อหาไปตามสถานการณ์ และได้เพิ่มกิจกรรมครอบครัวและชุมชนพัฒนา ภายหลังเรียกว่า “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก”

“ในการพัฒนาด้านนั้น ไม่ใช่แค่ด้านใดด้านหนึ่ง อย่างเรื่องกายภาพเราก็ทำเรื่องโภชนาการ ในเรื่องสิทธิเด็ก เราก็ทำในเรื่องสิทธิที่จะเรียนหนังสือ สิทธิที่จะมีสันติภาพ หรือแม้แต่เรื่องการไม่ให้ถูกเอาเปรียบด้านแรงงานเราก็ ทำ ภายหลังก็มีโครงการด้านสื่อ ด้านนันทนาการ เพราะเด็กต้องได้รับการพัฒนาไม่ใช่แค่ทางกายภาพ สิทธิ เท่านั้น แต่ต้องพัฒนาในเรื่องจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย จุดมุ่งหมายของมูลนิธิเพื่อการพัฒนา เด็ก คือการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน และไม่จำกัดว่าจะเป็นเด็กชาติไหนๆ ซึ่งรวมไปถึงเด็กต่างชาติด้วย ที่มาสนใจ

ในเรื่องเด็ก ก็เพราะว่าเด็กเป็นโอกาส ถ้าเราทำให้เด็กที่อยากรู้อยากเห็น กลายเป็นเด็กที่ไม่กระตือรือร้น ผมว่า เราทำบาปมาก แต่ถ้าเราไปช่วยเขา ไปหนุนเขา ก็ถือว่าเราได้ช่วยสังคมแล้ว”

๓๐ ปี มพด.สร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมไม่เคยเปลี่ยน

การทำงานเพื่อการพัฒนาเด็กนั้น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กทำ ๒ ลักษณะ นั่นคือ การเยียวยาเด็กที่ได้รับ ความเสียหาย และอีกด้านก็คือการทำกิจกรรมในแง่บวก นั่นคือทุกโครงการทั้ง ๔ เรื่องของ มพด.นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก เป็นกิจกรรมนันทนาการเพื่อเด็ก ซึ่ง มพด. ทำทั้งในชนบทนั่นคือที่ จังหวัดศรีสะเกษ ภาคใต้ใน ๓ ชายแดน และในเมืองนั่นคือศูนย์ดวงแข และศูนย์สันติคาม

กว่า ๓๐ ปีของการทำงานเพื่อการพัฒนาเด็ก หากมองย้อนกลับไปว่าสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงใน สังคมในเรื่องใดบ้างนั้น ทั้งในเรื่องโภชนาการเด็ก จากโครงการแต่น้องผู้หิวโหย สามารถผลักดันให้เกิดโครงการ อาหารกลางวันให้กับเด็กในโรงเรียน มพด. จึงเปลี่ยนประเด็นไปจับเรื่องโภชนาการกินในเด็ก เพราะเด็กกินขนม เยอะขึ้น ก็มีการรณรงค์เกี่ยวกับโภชนาการกิน

ในเรื่องแรงงาน จากการบุกทลายโรงงาน ที่ใช้แรงงานอย่างทารุณ ปัจจุบันทางรัฐบาลได้เข้าไปควบคุม ดูแลมากยิ่งขึ้น มพด. ก็ส่งเสริมเรื่องสิทธิเด็กให้เด็กมีโอกาสทางการศึกษา ไม่ให้ถูกเอาเปรียบด้านแรงงาน ทั้ง แรงงานเด็กไทยและเด็กต่างชาติ

ในเรื่องการสื่อสารเพื่อเด็กได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ขยายงานออกเป็นสถาบันสื่อเพื่อเยาวชนและเด็ก หรือ สสย. นั่นเอง ทำการรณรงค์การให้เด็กเท่าทันสื่อเพื่อการ บริโภคสื่ออย่างสร้างสรรค์ และในอนาคตอาจจะมีกองทุนสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็ก

จะเห็นว่าเป้าหมายการทำงานของ มพด.ในประเด็นหลักๆ ยังคงทำงานอยู่ แต่เนื้อหาการพัฒนา เปลี่ยน- เปลี่ยนไปตามสังคมโลกาภิวัตน์ ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะสร้างอาสาสมัครรุ่นใหม่เข้าร่วมสานงานต่อ

“ในการทำงานของเรา เราพยายามทำ ๒ ด้าน ส่วนหนึ่งเราทำกลุ่มเป้าหมายโดยตรง อีกส่วนหนึ่งเราก็ พยายามสื่อสารเพื่อสังคม ให้นำไปสู่การออกนโยบาย ให้แก้ปัญหาได้ถูกจุดมากยิ่งขึ้น จะไม่เน้นการแก้ปัญหาเป็น รายๆ แต่เราก็มีรายงานอยู่แล้วในปลายปี เรายังช่วยเหลือไปก็ราย พอช่วยแล้วเราก็ก่อนการพัฒนาด้วย ให้เขาเหล่านั้ นไปช่วยคนอื่นด้วย เพื่อจะได้เห็นสังคมที่เกื้อกูลกัน เป็นสังคมที่มีน้ำใจ เป็นสังคมที่มีเหตุผล ถ้าหากเราสร้าง ได้ก็นำเป็นประโยชน์กับทุกคนรวมทั้งตัวเราเองด้วย”

มองอนาคตข้างหน้า

“ผมมองว่าการทำงานต่อไปข้างหน้า ต้องมองการสนับสนุน ถ้าสังคมเห็นประโยชน์และสังคมสนับสนุน ให้ทำงานเหล่านี้ ผมคิดว่าก็จะมีคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาทำงาน แต่ถ้าหากว่าเมื่อไรงานของเราไม่สอดคล้อง และไม่เป็นประโยชน์ การสนับสนุนลดลง หรือประสิทธิภาพของเราไม่ดี หากมีคนอื่นๆ ที่ทำงานดีกว่านี้ ก็ต้องเปิด โอกาสให้คนอื่น มาทำงานด้วย”

สิ่งที่ รศ.ดร.โคทม อารียา อยากฝากถึงชาว มพด.ก็คือ อยากให้ มพด.นำเสนอจุดเล็กๆ ที่พบ นำออกสู่ สังคมเพื่อเกิดการแก้ปัญหาหรือไม่ก็ทำให้เกิดกลุ่มคนที่เข้ามาแก้ปัญหาเรื่องเด็กเพิ่มมากขึ้น

“ตอนเป็นเด็กผมก็ขี้จน ก็คือ ถึงจะมีความสุข เพราะฉะนั้นความสุขของผมคือการได้เห็นเด็กที่มีหัวเล่น เพราะเด็กต้องขี้จน ขี้จนมีความสุข” รศ.ดร.โคทม กล่าวทิ้งท้าย ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

๒

เด็กกินดิน
สู่โครงการอาหารกลางวัน

“...ได้มีโอกาสทำความดี ได้เห็นความ
เจริญเติบโตของเด็กๆ ที่เราเฝ้ามอง ได้มีโอกาส
เกิดความสุขในใจ จึงขอเชิญชวนทุกท่านให้มี
โอกาสสัมผัสงานอาสาสมัคร ที่ไหนก็ได้ที่คุณ
ศรัทธาและไว้ใจ มันเป็นความรู้สึกปลื้มปิติที่มี
โอกาสได้รับใช้แผ่นดินเกิดของเราเอง...”

ผศ.ภญ.ดร.นิตยา เกียรติยิ่งอังสุลี
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้ดำเนินการมาแล้วเกือบ ๓๐ ปี ได้ทำหน้าที่รับใช้สังคมด้วยการศึกษาค้นคว้าเชิงปฏิบัติการ และเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านการพัฒนาเด็กตลอดมา ในฐานะที่เป็นอาสาสมัครคนแรกของมูลนิธิ ดิฉันรู้สึกภูมิใจมากที่ได้เข้าร่วมทำงานนี้ ยังจำได้ เมื่อปี ๒๕๒๓ เริ่มมีโครงการแต่น้องคนเล็ก (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโครงการแต่น้องผู้หิวโหย) ประกอบด้วยพระ กลุ่มครูในชนบท เช่น บัวใหญ่ ร่วมกับกลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม (พระไพศาล ชัยวัฒน์ วณี และติ่ง) และนิสิตนักศึกษาชมรมพุทธทั้งที่รามและศิริราช และยังมีสมภรณ์ พี่น้องร่วมชั้นเรียนสมัยอยู่เภสัชศาสตร์ จุฬาฯ รวมทั้งสมลักษณ์ ด้วย คนทั้งหลายเหล่านี้ (และอีกหลายท่านที่มีได้เอ่ยนาม) ล้วนแต่เป็นผู้มาช่วยชี้ทางสว่างของการเข้าร่วมทำงานพัฒนาสังคม การมีกัลยาณมิตรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะชักชวนกันไปฝ่าฟันความดี หาผู้ทำดี และร่วมกันทำความดี ต่อมาโครงการก็ขยายการทำงานด้วยความช่วยเหลือของมูลนิธิเด็กในตอนเริ่มต้น และใน

ที่สุดมีการประสานงานแนวคิดด้านพัฒนาเด็กหลายๆ ด้าน จึงร่วมกันก่อตั้งเป็น “มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก” ขึ้น

ในโอกาสนี้ นื่องๆ ที่ มพด. มาขอร้องให้เล่าเรื่องราวสมัยแรกๆ ที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัคร ก็ตอบรับด้วยความยินดี ในปี ๒๕๒๓ เมื่อเริ่มโครงการนั้น มีปัญหาเด็กขาดสารอาหารในชนบทจำนวนมาก ถึงขั้นระดับที่สาม เพราะปัญหาหลายๆ ด้าน ความยากจน ขาดน้ำ ที่ดินไม่มีคุณภาพต่อการเกษตร ชาวบ้านไม่มีความรู้ เรียกว่าครบวงจร จน เจ็บ จ้อง เหตุการณ์ ๑๔ ตุลา นั้น เป็นเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ เพราะประเทศถูกกดขี่ ครอบงำมานาน ด้วยระบบเผด็จการทหาร ดังนั้นในยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน เหล่านิสิต นักศึกษา ก็ออกไปเรียนรู้สังคมชนบทมากขึ้น จากกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา มาสู่อาสาสมัครประจำ

ตอนเริ่มต้นอย่างที่บอกไว้ว่า เป็นอาสาสมัคร นั่นคือไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำ จึงทำงานประสานงานโดยไม่ได้รับเงินเดือน เพราะมีงานประจำอยู่แล้ว เรียกว่าทุกเสาร์-อาทิตย์ จะมีการประชุมกลุ่มอาสาสมัครทั้งหลายคิดค้นงาน วางแผน และไปพื้นที่ เพื่อเยี่ยมชมกลุ่มครู บุคลากรสาธารณสุข พร้อมทั้งสำรวจพื้นที่ใหม่ๆ ไปด้วย พื้นที่ที่ไปบางแห่งก็เป็นสัสมพูน่อน บางแห่งก็แดง ต้องไปรายงานเจ้าหน้าที่เช่นนายอำเภอ มีอยู่ครั้งหนึ่ง จำได้ว่าต้องขับรถตู้ของมูลนิธิเด็กไปออกหน่วยต่างจังหวัด เกี่ยวกับปัญหาโภชนาการ ปรากฏชายหนุ่ม (อาสาสมัคร) ที่ไปด้วย ไม่มีใครขับรถเป็น ต้องเป็นหน้าที่ของหญิงสาวที่มีอายุแล้ว ๒ คน คือนิตยา และพิศิพร ผลัดกันขับไปจนถึงสุรินทร์ ไปนอนค้างที่โรงเรียนบ้าง บ้านผู้ใหญ่บ้านบ้าง บางครั้งค้างที่วัด ทำกิจกรรมรณรงค์เรื่องโภชนาการ สุขภาพเด็ก พวกเราเล่นหุ่นมือ และสอนครูให้ทำหุ่นเอง ผลัดกันสร้างละครเอง

การเป็นอาสาสมัครก็ออกไปรับเงินบริจาคด้วย เช่น ตอนเที่ยง ก็ต้องงดอาหารกลางวันเพื่อไปทำกิจกรรม หรือตอนเย็น มีกลุ่มอาสาสมัครที่ทำงานต่างๆ ก็คอยสนับสนุนให้กำลังใจ เช่น ที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิต มีคุณสมชัย ที่เป็นแกนประสานมาตั้งแต่เริ่มตั้งมูลนิธิ และประสานงานมาตลอดทุกเดือน ไม่เคยขาด มีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ก็เป็นกำลังใจให้การทำงานได้ต่อเนื่องยาวนาน ขอขอบพระคุณมานะที่นี้อีกครั้ง

กิจกรรมอีกอย่างที่จดจำได้ไม่รู้ลืม คือกิจกรรมงานวัดที่บ้านเซเวียร์ เพื่อสมทบทุนผ้าป่าข้าวที่วัดภูเขาทอง จังหวัดชัยภูมิ ที่มีหลวงพ่อดำเขียนเป็นเจ้าอาวาส มีคุณพ่อบุญเลื่อน มั่นทรัพย์ เป็นประธานร่วมเริ่มด้วยการรับบริจาคของใช้แล้วมาปรับปรุงใหม่นำออกงานขายตลาดนัดปรากฏว่าบ้านอาสาสมัครทั้งหลายกลายเป็นโกดังเก็บของเก่าไปโดยปริยาย ตั้งหน่วยคัดสรรของ หน่วยซ่อม หน่วยซักรีด จนได้ของขึ้นตอย่างน่าทึ่ง มีของใช้แล้วจากผู้มีชื่อเสียงหลายท่าน งานนี้ทำให้ได้มีอาสาสมัครเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ทำให้โครงการแต่นองถึงเป็นที่รู้จักและทำงานมาเรื่อยๆ ได้ทุกวันนี้ มีองค์ประกอบหลายอย่าง อย่างหนึ่งที่สำคัญ เรามีอาสาสมัครทำงานมาอย่างต่อเนื่อง และทุ่มเท อาจเป็นเพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องจับต้องง่าย นอกจากนั้นเรามีอาสาสมัครสื่อมวลชนที่ให้ความสำคัญ เช่น สารคดี เรื่องเด็กกินดิน ที่คุณประกิตได้เห็นความสำคัญ ผลิตขึ้น และมีโอกาสออกทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ จึงเป็นที่รับรู้ของสังคมวงกว้าง การเป็นอาสาสมัคร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใดก็ตาม (หน่วยงานที่ดีคุณธรรม) นั้น มีประโยชน์เหลือหลาย ทั้งส่วนตนเอง และต่อสังคม ได้พบปะผู้คน ได้มีโอกาสทำความดี ได้เห็นความเจริญเติบโตของเด็กๆ ที่เราเฝ้ามองได้มีโอกาสเกิดความสุขในใจ

จึงขอเชิญชวนทุกท่านได้มีโอกาสสัมผัสผลงานอาสาสมัคร ที่ไหนก็ได้ที่คุณศรัทธาและไว้วางใจมันเป็นความรู้สึกปลื้มปิติที่มีโอกาสได้รับใช้แผ่นดินเกิดของเราเอง ♦

(คัดตอนจาก “อาสาสมัคร เพราะให้...จึงได้รับ”
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ปี ๒๕๔๘)

“... การทำงานของ มพด. ในวันข้างหน้าเราจะมัวจ้บงานประเด็นเดิมต่อไปไม่ได้เพราะเราเป็นผู้บุกเบิก งานพัฒนาจะอยู่กับที่ไม่ได้เพราะไม่นานก็จะมีคนอื่น ๆ ร่วมทำต่อ อย่างโครงการแต่น้องผู้หิวไทยเป็นโครงแรกๆ ที่ยังไม่มีใครทำเรื่องอาหารกลางวัน มพด. เข้าไปจ้บก็เคลื่อนเรื่องเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน กองทุนเพื่อหมู่บ้าน พอเรานับหนึ่งก็มีส่วนงานอื่นๆ มาจ้บไปทำต่อ อย่างเรื่องโครงการอาหารกลางวัน ที่รัฐบาลนำไปเป็นนโยบาย กองทุนหมู่บ้านก็คนหยิบไปทำ มพด. ก็ต้องคิดเรื่องใหม่ หยิบประเด็นใหม่มาเป็นกระแสดังคม ”

สุดา ทิวยานนท์
กรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

คุณป้าสุดา กรรมการอีกท่านที่ร่วมบุกเบิกโครงการแต่น้องผู้หิวไทย ก่อนที่จะมีการตั้งมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก แนวความคิดในการทำงานต่อไปในอนาคต

เรื่องเดิมยังทำ แต่เราต้องจุดประเด็นใหม่ๆ

“นโยบายของ มพด. นั้น เมื่อเห็นปัญหาแล้วก็จะดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการ อย่างเรื่องแรงงานเด็ก ก็มีการแก้ปัญหา การคุ้มครองดูแล พัฒนาด้านอาชีพ ดูไปจนตลอด

ถึงครอบครัวว่าเป็นอย่างไร พอเราแก้ปัญหาได้ก็หาช่องทางที่จะพัฒนา ที่จะผลักดันให้เกิดกฎหมายคุ้มครองแรงงานต่อรัฐบาล เราเริ่มแก้ปัญหาแล้วในขณะที่รัฐบาลยังไม่เห็นปัญหาเลย แต่จากการจุดประเด็น ผลักดันให้เกิดการแก้ปัญหา ตอนนี้ก็ให้ความสำคัญกับเรื่องแรงงานเด็กกันทั่วประเทศแล้ว

การทำงานของ มพด. ในวันข้างหน้าเราจะมัวจ้บงานประเด็นเดิมต่อไปไม่ได้เพราะเราเป็นผู้บุกเบิกงานพัฒนาจะอยู่กับที่ไม่ได้เพราะไม่นานก็จะมีคนอื่น ๆ ร่วมทำต่อ อย่างโครงการแต่น้องผู้หิวไทยเป็นโครงแรกๆ ที่ยังไม่มีใครทำเรื่องอาหารกลางวัน มพด. เข้าไปจ้บก็เคลื่อนเรื่องเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน กองทุนเพื่อหมู่บ้าน พอเรานับหนึ่งก็มีส่วนงานอื่นๆ มาจ้บไปทำต่อ อย่างเรื่องโครงการอาหารกลางวัน ที่รัฐบาลนำไปเป็นนโยบาย กองทุนหมู่บ้านก็คนหยิบไปทำ มพด. ก็ต้องคิดเรื่องใหม่ หยิบประเด็นใหม่มาเป็นกระแสดังคม”

คุณป้าสุดาบอกว่าเรื่องเดิมที่เราทำอยู่ ก็ไม่ได้ทิ้งเพียงแต่เราไปจุดประกายประเด็นอื่นๆ ด้วย เพราะปัจจุบัน ปัญหาเด็กผุดขึ้นมาอย่างหลากหลาย และมองต่อยอดไปถึงการทำงานร่วมกับองค์กรท้องถิ่น ในการประสานงานและต่อยอดงานพัฒนาเด็ก

“เราทำงานมานาน ข้อมูลเราแน่น ทั้งจากการทำงานของ มพด. เอง และเรามีคณะกรรมการที่ทำงานด้านวิชาการในหลายๆ ด้าน ทั้งแรงงานเด็ก โภชนาการเด็ก การขยับประสานความร่วมมือไปที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) น่าจะเป็นเรื่องที่ดี เพราะ อบต. มีงบประมาณ และเป็นองค์กรท้องถิ่นที่สามารถดูแลคนในชุมชนได้” คุณป้าสุดา แนะนำแนวทางการทำงานต่อไปในอนาคต ♦

“เราเปลี่ยนทั้งหมดไม่ได้ แต่เราช่วยจุดประกาย ติดตาม ตรงไหนทำดีเราก็ต้องไปส่งเสริมให้เป็นตัวอย่าง ตรงไหนที่ยังทำไม่ได้ก็ไปสนับสนุนให้เขา มพด. ก็มีจุดแข็งตรงที่ไม่ต้องทำตามกฎระเบียบราชการทำให้เราคิดและทำงานได้เร็ว เห็นประเด็นแล้วเราทำเลย”

รศ.พญ.นิตยา ชชภักดี
กุมารแพทย์พัฒนาการและพฤติกรรม รพ.วิชัยยุทธ
ที่ปรึกษาสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็ก
และครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

รศ.พญ.นิตยา ชชภักดี เป็นกรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก อีกท่านที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ มพด. ตั้งแต่ยังเป็นคุณหมอบุ๋มใหม่ ปี ๒๕๒๒ เห็นจุดเริ่มโครงการแต่น้องผู้วิทย์ โครงการส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก โครงการแรงงานเด็ก โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา

“ตอนนั้นกำลังทำวิจัยเกี่ยวกับนิ่วในกระเพาะปัสสาวะของคนอีสาน ไปลงพื้นที่จังหวัดอุบล-ราชธานี ได้มีโอกาสรู้จักกับอาจารย์ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย์ ซึ่งไปลงชุมชนและช่วยทำงาน ตอนนั้นจบใหม่ไฟแรง ก่อนจะไปเรียนต่างประเทศ กลับมาก็มาร่วมทำงานกับ มพด. อย่างจริงจังเรื่องการขาดสารอาหาร

แต่เวลาที่หมอลงไปช่วยแบบบูรณาการ ไม่ใช่ไปให้แต่อาหาร ต้องมีการเล่น การอบรมพ่อแม่ผู้ปกครองไปด้วย อบรมเจ้าหน้าที่ของ มพด. ก่อน แล้วให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ไปทำงานต่อ หมอคอยหนุน

ด้านวิชาการ ไม่สามารถไปแตะพื้นที่ทั้งหมดได้”

นอกจากนี้ยังได้ร่วมกับสถาบันโภชนา โดย อาจารย์หม่อารี อาจารย์สาคร ที่ร่วมกันลดการขาดอาหารในเด็ก ในปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ มีโครงการเผยแพร่ความรู้ มพด. ก็ได้ใช้สื่อนี้เอาไปสอน ทั้งวิดีโอ หมู่บ้านแสนสมบูรณ์เป็นแอนิเมชัน เป็นหุ่นนำไปเผยแพร่ในชุมชนด้วย ซึ่งหมอนิตยานั้นคอยช่วยสนับสนุนด้านแนวคิดวิชาการ

ก้าวต่อก้าว การทำงานของ มพด.

“เราต้องไปสนับสนุนให้ท้องถิ่นทำ เพราะตอนนี้องค์กรท้องถิ่น มีทั้งเงิน มีทั้งคน และลูกหลานเหล่านี้ก็เป็นลูกหลานเขา และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กก็ไม่ได้อยู่กับเขาตลอดเวลา

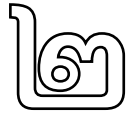
บทบาทที่เราต้องทำให้เข้มแข็งมากขึ้นก็คือการสร้างเครือข่ายในระดับชุมชน ให้เพื่อเราไปเติมเต็มไปกระตุ้นให้มองเห็นเรื่องพัฒนาเด็กสำคัญ ต้องกลับไปดูว่าเขาจะทำพื้นที่สร้างสรรค์ แต่ไม่ใช่สนามเด็กเล่นอย่างเดียว แต่ทั้งหมดที่จะพัฒนาเด็กในชุมชนในท้องถิ่น มูลนิธิฯ เรามีแค่เงาความรู้ทุกอย่าง ทำมา ๓๐ ปี จนตกผลึก

พูดจริงๆ เมืองไทยเราที่ทุกวันนี้มีปัญหาสังคมมหาศาล เป็นเพราะเราพัฒนาเด็กไม่เพียงพอ ในช่วง ๓๐-๔๐ ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะเด็กเล็กในช่วงเด็กประถมวัย ซึ่งสมองกำลังงอก การเรียนรู้กำลังมา บุคลิกภาพต่างๆ กำลังสร้างขึ้น เราละเลยตรงนั้นไป จนทำให้คนเหล่านี้เติบโตขึ้นมา คุณภาพชีวิตมีปัญหา และคุณภาพของความคิดมีปัญหาเช่นกัน ไม่สามารถมีวิจารณญาณเท่าที่ควร และการควบคุมตัวเองมีจำกัด ตอนนี้อยู่ที่ความรู้เราพร้อม หน่วยงานเราพร้อม เราสามารถถอยไปสร้าง ไปพัฒนาชีวิตเด็กในช่วง ๖ ปี ได้

เราเปลี่ยนทั้งหมดไม่ได้ แต่เราช่วยจุดประกาย ติดตาม ตรงไหนทำดีเราก็ต้องไปส่งเสริมให้เป็นตัวอย่าง ตรงไหนที่ยังทำไม่ได้ก็ไปสนับสนุนให้เขา มพด. ก็มีจุดแข็งตรงที่ไม่ต้องทำตามกฎระเบียบราชการ ทำให้เราคิดและทำงานได้เร็ว เห็นประเด็นแล้วเราทำเลย”

รศ.พญ.นิตยา กล่าวทิ้งท้าย ♦

เด็กกินดิน สู้อาหารกลางวัน
เด็บบ่อยมีจิตสาธารณะ

“ ปัญหาเด็กในปัจจุบันมันรอบด้าน และต้องแก้ปัญหาอย่างบูรณาการเพราะมีทั้งเด็กถูกทิ้ง เด็กด้อยโอกาส เด็กถูกละเมิดทางเพศ ซึ่งได้กลายเป็นปัญหาสังคมแทนการเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ ในช่วงแรกๆ ครูว่าหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กหลายๆ องค์กรต้องจับมือกันในการร่วมกันแก้ไข ปัญหา ”

ผศ.วลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์
กรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ผศ.วลัยทิพย์ สาขลวิจารณ์ อาจารย์สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล คณะสาธารณสุข และ เป็นวิทยากรบรรยายการจัดอาหารกลางวันให้เหมาะกับเด็ก ได้คุณค่าทางอาหารและราคาถูก รวมทั้งสามารถผลิตได้เอง โดยการปลูกกินเอง ให้กับครูตามโรงเรียนที่ มพด.ไปร่วมทำโครงการอาหารกลางวัน ครั้นไปได้ ๒ ครั้งก็ถูกติดต่อให้มาเป็นกรรมการ มพด.ในที่สุด และถือเป็นผู้เฝ้ากลางทางงานพัฒนาเด็กในยุคแรกๆ

“ครูดูแลงานในส่วนของโภชนาการในโรงเรียน มีการตรวจสอบสุขภาพเด็กขาดสารอาหารเพราะ ตอนนั้นมีปัญหาด้านการขาดอาหารของเด็กมาก ซึ่งสวนทางกับรัฐบาลในปีนั้นที่ส่งออกข้าวมากที่สุด แต่พอเริ่มทำโครงการ โครงการนี้ก็มีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของการทำโครงการอาหารให้กับเด็กนักเรียน

แต่ก็จะสนับสนุนเฉพาะครอบครัวเด็กที่ขาดสารอาหาร ซึ่งครูจะจัดสรรงบประมาณลำบาก เพราะหากรายงานไปว่ามีเด็กขาดสารอาหารก็ดูจะไม่ดี แต่ถ้ารายงานไปน้อยกระทรวงศึกษาก็จะให้แค่เฉพาะเด็กที่ขาดสารอาหารเท่านั้น แต่ทางโรงเรียนมาทำก็ต้องให้เด็กได้กินทั้งโรงเรียน เราจึงต้องหาทุนโครงการอาหารกลางวันมาช่วย”

ปัญหาไม่ได้ทำให้ท้อแต่สร้างให้เกิดการจัดการที่ดี

ผศ.วลัยทิพย์ บอกเล่าถึงการใช้เงินบริจาคแต่ละบาทว่า ต้องใช้อย่างเห็นคุณค่า แต่ละบาทต้องใช้ให้มีคุณค่ามากที่สุด

“ตอนเริ่มทำโครงการ ต้องบอกว่าเราทำงานนี้ได้ด้วยเงินบริจาค การจะทำอะไรเราต้องคิดเสมอว่าเป็นเงินบริจาคก็จะใช้อย่างประหยัดและเห็นคุณค่า เวลาออกพื้นที่ก็จะไม่นอนโรงแรม ไม่กินอาหารแพงๆ อย่างเวลาเราไปลงพื้นที่จ.แม่ฮ่องสอน ที่ภาคเหนือจะมีธรรมเนียมคล้ายคนจีนอย่างหนึ่งก็คือ คนจีนจะทำกงเต็กให้กับคนตาย เอาของใช้ต่างๆ เผาไปให้ แต่ทางเหนือจะสร้างเป็นบ้านหลังเล็กๆ ซึ่งหลังหนึ่งคนก็อยู่ไม่ได้นะ อย่างโรงเรียนที่ ต.แม่คะตวน อ.สบเมย จ.แม่ฮ่องสอน ไปเก็บเศษไม้เหล่านี้นำมาทำเป็นบ้านให้กับเด็ก พักค้างได้อยู่กัน เวลาอากาศหนาว โอ้ย! มันหนาวถึงกระดูกเลยลูก ก็เอาเสื้อ เอาถุงมาห่มมันก็ไม่อุ่น

หลังจากนั้นแทนที่เราจะทำแค่เรื่องอาหาร เราก็ทำเรื่องบริจาคผ้าห่ม ตอนนั้นคนเข้าใจการทำงาน ของ มพด. ของบริจาค การบริจาคก็ง่ายขึ้น”

เด็บบ่อยมีจิตสาธารณะและมีการบูรณาการ

ในทรรศนะของ ผศ.วลัยทิพย์ นั้นได้มองปัญหาเด็กในปัจจุบันมันรอบด้าน และต้องบูรณาการในการแก้ปัญหา เพราะมีทั้งเด็กถูกทิ้ง เด็กด้อยโอกาส เด็กถูกละเมิดทางเพศ ซึ่งได้กลายเป็นปัญหาสังคมแทนการเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจในช่วงแรกๆ หน่วยงานที่ทำงานด้านเด็กหลายๆ องค์กรต้องจับมือกันในการร่วมกันแก้ไขปัญหา ทุกอย่างมันมีรูปแบบในการทำงาน

“สิ่งที่ทุกคนต้องมีก็คือความมีจิตสาธารณะ ต้องมองเห็นประโยชน์ของเด็กก่อน เพราะการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ซึ่งครูมองย้อนไปก็ครั้งก็เห็น ก็รู้สึกที่เราโชคดีนะที่มีโอกาสได้ทำงานเหล่านี้ เพราะไม่ง่ายนักที่ได้ออกไปช่วยเหลือผู้คน โดยเฉพาะได้ทำกับเด็ก ถ้ามีโอกาสได้ทำงานต้องทำให้เต็มที่และดีที่สุด และได้ประโยชน์สูงสุดด้วยเช่นกัน” ผศ.วลัยทิพย์กล่าวทิ้งท้าย ♦

“ มพด. มีตัวแกนหลักไม่ค่อยเปลี่ยน ทำให้มีการทำงานมาต่อเนื่องมีความมุ่งมั่นค่อนข้างสูงในการทำงานกับภาคสาธารณะ กรรมการเป็นส่วนส่งเสริมด้านจิตใจให้น้องๆ ทำงานมากกว่า เพราะจริงๆ แล้วกรรมการ ก็ไม่ได้เป็นคนต้องไปเสียสละทุ่มเททำงานมาก ส่วนใหญ่ก็เป็นการให้คำปรึกษาให้ความคิดกับน้องๆ ในการทำงาน สำหรับพวกเราก็เป็นคุณค่าเล็กๆ น้อยๆ ที่พวกเราน่าจะทำได้ ”

นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ
นายกสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย

นพ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ นายแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิกรมสุขภาพจิต และนายกสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย หนึ่งในคณะกรรมการ มพด. ซึ่งได้เข้าเป็นกรรมการตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้ร่วมคิดในหลากหลายกิจกรรมโครงการของ มพด. ซึ่งได้มองต่อถึงการสร้างอาสาศักดิ์เพื่อเข้าร่วมการทำงานพัฒนาเด็ก เพื่อช่วยเสริมกำลังของ มพด. ที่จะช่วยพัฒนาเด็กต่อไป

“ที่ผ่านมาก็พูดกันอยู่เสมอเรื่อง เรามีเจ้าหน้าที่อยู่ไม่กี่คน ต้องไปหาอาสาศักดิ์มาทำปัญหาสำคัญที่เป็นคำถามที่ท้าทายก็คือ ‘มันโตช้า’ เมื่อเทียบกับปัญหาและความต้องการ กว่าจะมีอาสาศักดิ์มาร่วมงานแบบเข้มแข็งก็ใช้เวลานานและเข้ามาแล้วก็ออกไป คำถามก็คือว่าเราเคยคิดไหมว่าการจะสร้างโรงอาสาศักดิ์ที่เข้มแข็ง มันเป็นอย่างนี้” นพ.ยงยุทธ สะท้อนถึงปัญหาที่ผ่านมา

สร้างอาสาศักดิ์ด้วยวงกลม ๓ วง

ระบบอาสาศักดิ์บางมิติก็ไม่จำเป็นต้องใช้ระบบอาสาศักดิ์ อย่างเช่น ใช้ระบบการมีส่วนร่วมของชุมชน

“โครงการแต้นองผู้หิวโหย แก้ปัญหาภาวะขาดสารอาหารของเด็กในชุมชน จริงๆ แล้วถ้าชุมชนรวมหมดทั้งผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนที่อยู่ในชุมชน วัด มีความร่วมมือร่วมใจก็ทำได้ ถ้าชุมชนมาเริ่มมีการจัดการที่ดีจะสามารถทำกิจกรรมพัฒนาเด็กได้โดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเข้ามาอย่างเหมาะสมนั่นเอง

แล้วงานที่ต้องใช้อาสาศักดิ์ เราต้องมีการจัดการที่เข้มและเป็นกระบวนการโดยยึดหลัก วงกลม ๓ ชั้น แบบฉือจี้

วงกลม ๓ ชั้น วงแรกข้างในตรงกลางคือ มพด.ในการที่จะเสนอกิจกรรมที่น่าสนใจ สำหรับคนมาเป็นอาสาศักดิ์ แต่ละคนเขามีพื้นที่ความสนใจของเขาเอง

วงที่สอง คือ เครือข่ายใกล้ชิดของ มพด. นั่นอาจจะเป็นอาสาศักดิ์ประจำ

วงนอกสุด เป็นประชาชนผู้ที่ได้รับผลสะท้อนนั้นคือ มีความเข้าใจโครงการ เห็นอกเห็นใจในงานของ มพด. พวกนี้เป็นผู้ที่บริจาคหรือว่าสนับสนุนทางจิตใจให้กับสิ่งที่ทางมูลนิธิทำ

ฉะนั้นเราจะเห็นว่าวง ๓ ชั้น มันต้องมีกระบวนการทั้งขาเข้า ขาออก ขาออกคือทำงานอย่างจริงจังให้มีระบบอาสาศักดิ์ประจำ ซึ่งก็ต้องมีกระบวนการที่จะทำให้คนที่สนใจ เข้ามาร่วมได้ แล้วคนเหล่านั้นก็พูดกันปากต่อปาก ที่จะดึงให้มีผู้มาสนับสนุนมากขึ้น

หรือในมุมกลับกัน ขาเข้า ก็คือพอมีงานของมูลนิธิแล้ว คนรู้สึกสนใจบริจาค นอกจากจะสนใจบริจาคแล้วอยากจะเข้ามาทำกิจกรรม พอเข้ามาทำกิจกรรมแล้วบางคนเขาก็พอใจที่จะทำกิจกรรมเป็นครั้งคราว ที่เขารู้สึกว่าเขาได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์ แต่ก็จะมีบางคนที่มีความต้องการมากกว่านี้อยากจะช่วยเหลือให้มันจริงจังมากขึ้น เขาก็เลื่อนเข้ามาเป็นอาสาศักดิ์ข้างใน

กระบวนการเหล่านี้ต้องอาศัยการจัดการ และต้องมีความชัดเจน อย่างเช่นพอมันมีคนเข้ามาร่วมบริจาค ต้องเปิดโอกาสให้คนมาทำกิจกรรมร่วมด้วยถ้าเขาสนใจ ต้องมีระบบรองรับเขา เช่น มีระบบ เทรนด์ว่าอาสาสมัครควรจะทำงานยังไงถึงเป็นประโยชน์กับเด็ก

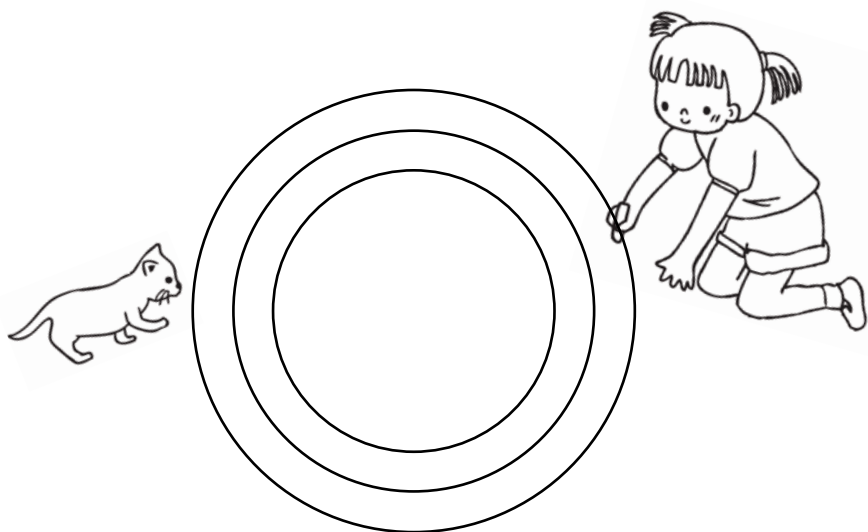
พอทำเสร็จเขาก็อาจจะต้องการ การพัฒนาต่อไปเป็นอาสาสมัครที่ประจำ ซึ่งมีความผูกพัน กับองค์กรค่อนข้างสูง บางทีก็ต้องมีกระบวนการที่ ฝึมอง ชักชวน พัฒนา ฝึกอบรมเขา ฝึกอบรมเสร็จ ก็ต้องมีภารกิจมีหน้าที่ เขาจะรู้สึกว่าได้ใช้คุณค่าของตัวเองสมความตั้งใจ แล้วจะเข้ามามีสิทธิมีเสียงใน ทิศทางของ มพด. ได้ ก็คือมีสิทธิมีเสียงในการที่จะเสนอแนวคิดเรื่องโครงการ หรืออนาคต หรือเข้ามา เป็นกรรมการ พวกนี้มันก็จะเข้ามาเข้าที่แน่นอน”

กรรมการช่วยหนุนเสาหลักของ มพด.

นพ.ยงยุทธ ให้ความเห็นต่อ มพด. ในฐานะกรรมการคนหนึ่งว่า จุดดึงดูดสำคัญของ มพด. คือ มูลนิธิที่มุ่งมั่นตั้งใจสูง เริ่มต้นจากผู้นำระดับผู้ใหญ่ เป็นผู้ใหญ่ที่มีความตั้งใจดี กรรมการก็เป็นกัลยาณมิตร กรรมการมีความหลากหลาย

“มพด. มีตัวแกนหลักไม่ค่อยเปลี่ยน ทำให้การทำงานมาต่อเนื่อง มีความมุ่งมั่นค่อนข้างสูง ในการทำงานกับภาคสาธารณะ กรรมการเป็นส่วนส่งเสริมด้านจิตใจให้หน่อยๆ ทำงาน เพราะจริงๆ แล้ว กรรมการ ก็ไม่ได้เป็นคนต้องไปเสียสละทุ่มเททำงานมาก ส่วนใหญ่ก็เป็นการให้คำปรึกษา ให้ความคิดกับ น้อยๆ ในการทำงาน สำหรับพวกเราก็เป็นคุณค่าเล็กๆ น้อยๆ ที่พวกเราน่าจะทำได้”

อีกหนึ่งแรงใจและแรงคิดที่มีค่าของ มพด.ฝากถึงชาว มพด. ทุกคน ♦

“ทำแล้วเราได้ช่วยคนอื่นหลายๆ คนที่ไม่ใช่คนในครอบครัวของเรา และทำให้เขามีความสุข เห็นเขาเหล่านั้นยิ้มได้ ก็ทำให้เรามีความสุขแล้วครับ”

สุพจน์ วิเศษพงษ์
ประธานกลุ่มออมทรัพย์คลองสำโรง
จ.ศรีสะเกษ

กว่า ๑๓ ปี ที่สุพจน์ วิเศษพงษ์ เป็นอาสาสมัครของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ก้าวแรกของสุพจน์ในการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร เริ่มที่การจัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องสิทธิเด็ก ๔ ด้าน สมัยที่ ยูนิเซฟ (Unicef) ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ซึ่งจับงานในเรื่องสุขภาพเด็ก การทำข้อมูลทะเบียนราษฎร์ให้กับเด็ก ก่อนจะก้าวเข้ามาเป็นประธานกลุ่มออมทรัพย์คลองสำโรง ต.สำโรงตาเจ็น จ.ศรีสะเกษ บ้านเกิดของเขา หลังการทำโครงการชุมชนพัฒนาของ มพด. ที่ทำงานร่วมกับกลุ่มเยาวชนและคนในชุมชน

“ช่วงที่ มพด. เข้ามา ช่วงแรกๆ ผมยังทำงานรับจ้างอยู่ ยังไม่ค่อยได้เข้ามาร่วมงาน ตอนนั้น มพด. ทำกิจกรรมกับเยาวชน โดยพยายามจะสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับเยาวชนให้มีรายได้เป็นทุนในการเรียน จนระยะเวลาการทำงานได้ล่วงเลยมา ๑ ปี กิจกรรมที่ทำกับเยาวชนไม่ค่อยมีการพัฒนานัก จึงปรับมาทำกับครอบครัวของเยาวชน

ได้มีการทำกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น เพื่อให้ผู้ปกครองของเด็กมีแหล่งเงินทุนที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ ที่จะทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และช่วยดูแลเด็ก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะดึงให้เด็กกลับมาทำงานที่บ้าน มีการให้ความรู้ ในการสร้างอาชีพ ด้วยระบบเศรษฐกิจพอเพียง พาเยาวชนและผู้ปกครองไปดูงานนอกสถานที่ เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมของกลุ่ม”

เกิดก่อองค์กรการเงินในชุมชน

สุพจน์กล่าวได้อย่างเต็มคำว่า “มพด. ช่วยเข้าไปทำให้เกิดองค์กรทางการเงินในพื้นที่” เพราะได้ช่วยจุดประกายให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ ประกายที่ถูกจุดขึ้นมานั้น ก็ได้สว่างยาวนานและพัฒนาเรื่อยมากว่า ๑๓ ปี จนเงินในกลุ่มออมทรัพย์ของเขานั้นคือกลุ่มออมทรัพย์คลองสำโรง มีเงินสะสมที่เป็นหุ้น ๒,๒๓๒,๓๐๐ บาท มีเงินฝาก ๗๑๖,๕๐๐ บาท และอีกกลุ่มออมทรัพย์คือกลุ่มออมทรัพย์สำโรงเหนือมีเงินหมุนเวียนกว่า ๒ ล้านบาท จาก ๑๗ หมู่บ้านใน ต.สำโรงตาเจ็น

“กลุ่มออมทรัพย์ของเราให้ดอกเบี้ยที่เป็นรายปีด้วยนะเหมือนกับธนาคาร ให้อยู่ละ ๔ บาท ผมแทบไม่เชื่อว่าชาวบ้านจะไว้วางใจให้ผมดูแลเงินของพวกเขา ๓ ล้านบาทบาท ซึ่งการบริหารงานก็จะใช้คนในพื้นที่มาช่วยกันทำ รวมทั้งเยาวชนด้วยครับ หากเกิดปัญหาอะไร เราก็จะประชุมกรรมการและใช้มติของที่ประชุมในการดำเนินการแก้ปัญหา แต่ก็ไม่ค่อยเกิดปัญหาอะไร”

ปัจจุบันทางกลุ่มออมทรัพย์คลองสำโรง ได้รับสนับสนุนโปรแกรมระบบบัญชีที่พัฒนา โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ นั่นคือโปรแกรมระบบสมาชิกหุ้น และเงินกู้ และโปรแกรมสินค้า เพื่อนำไปดำเนินการให้เป็นระบบที่สะดวกและถูกต้อง น่าเชื่อถือแก่สมาชิกภายในกลุ่ม

“เรายังเปิดบัญชีเพื่อการพัฒนาเด็ก ต.สำโรงตาเจ็น ขึ้นด้วยนะครับ โดยรวบรวมเงินจากที่เหลือของโครงการต่างๆ ในแต่ละปี กองทุนส่วนนี้มีไว้ให้ความช่วยเหลือเร่งด่วน เฉพาะหน้า กรณีเด็กขาดอาหาร หรือการรักษาพยาบาล ซึ่งก็มีงบรองรับในการแก้ปัญหา”

งานอาสาสมัครปันกำไรโดยไม่ต้องใช้ต้นทุน

“ทำแล้วเราได้ช่วยคนอื่นหลายๆ คนที่ไม่ใช่คนในครอบครัวของเรา และทำให้เขามีความสุข เห็นเขาเหล่านั้นยิ้มได้ ก็ทำให้เรามีความสุขแล้วครับ”

คำบอกเล่าของสุพจน์บอกถึงความสุขจากการได้ช่วยเหลือผู้อื่นทั้งในเรื่องงานเอกสาร งานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมกับชุมชนทั้งการดูแลเด็กเรื่องสุขภาพ เรื่องทำข้อมูลทะเบียนราษฎร์ การได้ช่วยเหลือคนอื่น ๆ ได้รับความเป็นธรรม ผลจากงานอาสาต่างๆ ทำให้เขาการได้รับความไว้วางใจให้ดูแลเงินทุนในกลุ่มออมทรัพย์กว่า ๑๓ ปีแล้วเขาก็ยังคงที่จะทำงานเป็นอาสาสมัครร่วมกับ มพด.ต่อไป ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

๓

ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก
สู่การคุ้มครองเด็ก

“การพูดถึงสิทธิเด็กไม่มีเส้นแบ่งของพรมแดนประเทศ เด็กไม่ว่าจะอยู่ไหนก็ต้องได้รับการคุ้มครองและดูแล แม้ว่าเราจะเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นอยู่ในประเทศไทยแต่เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กแม้ว่าเป็นเด็กต่างชาติ เราก็ต้องให้ความคุ้มครอง...”

รศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การเข้ามาดูเรื่องแรงงานเด็กของ มพด. ทำให้เข้าใจปัญหาในปีพ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๒๒ เป็นช่วงที่ต้องทำความเข้าใจ ต่อจากนั้นก็เปิดเผยเรื่องราวมากขึ้นทำให้มีการจับตามองของนานาชาติ พอมีการรณรงค์มากขึ้นทางองค์กรแรงงานต่างประเทศ ก็มีองค์การเฉพาะที่ดูแลการใช้แรงงานเด็ก

ช่วงปีพ.ศ. ๒๕๒๔ ปัญหาแรงงานเด็กเริ่มรุนแรงขึ้น องค์กรอาสาสมัครเอกชน ๘ องค์กร และผู้ทรงคุณวุฒิที่สนใจปัญหาแรงงานเด็ก จึงได้ได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็กขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กที่เข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันสมควร โดยมุ่งหวังที่จะพิทักษ์ปกป้องเด็กมิให้ถูกใช้แรงงานตรากตรำ และรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักในปัญหาแรงงานเด็กการรณรงค์ก็เกิดขึ้นทางการค้าคือจะไม่ให้สิทธิพิเศษอะไรต่อประเทศที่ใช้แรงงานเด็ก

ผู้แบกรับภาระทางเศรษฐกิจตัวจิ๋ว

“เด็กกลายเป็นตัวแบกรับทางเศรษฐกิจในครอบครัวขนาดหนัก แรงงานเด็กถูกเปลี่ยนเป็นการหารายได้ ไม่ใช่แรงงานช่วยเหลือทางครอบครัว ต้องออกจากชุมชน ต้องดูแลตัวเอง เอาเด็กเข้ามาเป็นแรงงานราคาถูก ซึ่งสวนทางกับแผนเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ แทนที่ผลประโยชน์จะตกไปถึงครอบครัวและเด็ก”

การช่วยเหลือในช่วงแรกนั้นได้พยายามศึกษาและเข้าใจกระบวนการให้เด็กเข้าสู่ตลาด พยายามที่จะทำให้สังคมตระหนักในสภาพปัญหาการมีแรงงานเด็ก ซึ่งรัฐบาลปฏิเสธว่าไม่มีแรงงานเด็ก

“สุดท้ายเมื่อข้อมูลแสดงชัดออกมาทางรัฐบาลการตอบสนองโดยให้มีแผนกที่ดูแลเรื่องแรงงานเด็กและแรงงานผู้หญิงขึ้นมา รวมทั้งมีคณะกรรมการคุ้มครองแรงงานเด็กเกิดขึ้น ถือว่าการทำงานของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กโดยร่วมกับองค์กรด้านเด็กอื่นๆ ทำให้แรงงานเด็กมีตัวตนขึ้นมา”

งานของแรงงานเด็กเป็นงานที่ไม่มีใครอยากทำ

งานที่แรงงานเด็กทำได้โดยไม่ต้องใช้ทักษะสูงนั่นก็คืองานที่ผู้ใหญ่ไม่อยากทำหรืองานที่ต้องการความเฉพาะเจาะจงของเด็ก เช่น ตัดชั๊ต้าย ทำถ้วยกระต่าย เป็นผู้ช่วยในร้านซ่อมเหล็ก

“บางครั้งเอาเด็กไปทำงานประมงอยู่ในเรือ ให้ดำน้ำลงไปแกะอวนงานที่เสี่ยงต่อศีลธรรมอันดี เช่น งานในสถานบริการเด็กก็ถูกให้ไปใกล้ชิดกับสิ่งเสพติด มีการค้าบริการทางเพศ

พอเรื่องแรงงานเด็กมีตัวตนขึ้นมามีการเป็นแรงงานก็มีสถานะของการได้รับการดูแลจากรัฐหรือทางกฎหมายต่างๆ และเงื่อนไขของการจ้างงานตามกฎหมาย ซึ่งทั้งรัฐและผู้ประกอบการจำเป็นมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองด้วย เงื่อนไขจำเป็นของประเทศไทย

แทนที่จะพูดถึงเรื่องจัดการใช้แรงงานเด็กก็มาพูดถึงรูปแบบแรงงานเด็กที่ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิเด็ก ตั้งแต่ลักษณะงานเงื่อนไขในการทำงาน หลังจากนั้นก็ผ่านเข้ามาสู่การพัฒนาเด็กด้วย เด็กแม้ว่าจะทำงานควรมีโอกาสเสริมสร้างศักยภาพพัฒนาตนเอง”

พัฒนาศักยภาพ

นอกจากงานช่วยเหลือสู่การคุ้มครองในบ้านพักแรงงานเด็ก ที่ศูนย์ดวงแขและศูนย์สันติคามแล้ว มพด. มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพแรงงานเด็ก

“มพด. เข้าไปดูว่าเด็กที่กำลังทำงานอยู่ มีโอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างไรบ้าง มีการจัดหาช่องทางการศึกษา นอกโรงเรียน มีการสอบเทียบ มีการจัดการประสานงานเพื่อให้บริการเหล่านี้ไปหาเด็ก แทนที่จะให้เด็กไปหาโรงเรียน ขอความร่วมมือกับสถานประกอบการมีการปรับเวลาในการทำงานเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสในการพัฒนาตัวเอง”

ครั้งเมื่อมีการลงทุนจากต่างประเทศในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ก็ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพมากขึ้น ต้องมีความรู้ ตลาดแรงงานก็เป็นตัวกำหนดจำนวนแรงงานเด็ก ที่เข้าสู่ตลาด โดยปริยาย เพราะความต้องการทักษะสูงขึ้น ต้องการคนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เด็กก็ต้องกลับเข้าไปโรงเรียน ประจวบเหมาะกับการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไป เด็กจึงกลับเข้าสู่โรงเรียน

แรงงานเด็กไทยสู่แรงงานเด็กต่างชาติ

เมื่อเด็กไทยอยู่ในโรงเรียนก็มีแรงงานเด็กต่างชาติเข้ามาแทน ทั้ง พม่า เขมร ลาว ภาระของ มพด. ก็เปลี่ยนไป

“การพูดถึงสิทธิเด็กไม่มีเส้นแบ่งของพรมแดนประเทศ เด็กไม่ว่าจะอยู่ในไหนก็ต้องได้รับการคุ้มครองและดูแล แม้ว่าเราจะเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแต่เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กแม้ว่าเป็นเด็กต่างชาติ เราก็ต้องให้ความคุ้มครอง บ้านพักแรงงานเด็กจึงกลายเป็นที่ช่วยเหลือแรงงานเด็กทั้งไทยและต่างชาติ มพด. จะเข้าไปดูแลและพัฒนาต่อ ได้ค่าจ้างเท่าไร ต่อรองรายได้ แล้วไปที่ไหน อย่างไร มพด.จะต้องทำให้สังคมตระหนักว่าไม่ว่าจะเป็นเด็กประเทศไหนก็เป็นเด็กที่เราต้องให้การดูแล”

มพด. จึงร่วมมือกับเครือข่ายองค์กรด้านเด็ก ร่วมผลักดันให้เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทั้งประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อทำให้เกิดข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาลทั้งที่ประเทศที่เป็นต้นทางและประเทศไทยในการที่ดูแลเด็ก ไม่ให้ตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ร้าย ไม่ให้เด็กถูกกักกัน ผลักให้เด็กตกในฐานะเป็นผู้ที่ต้องได้รับความช่วยเหลือ

“การเข้ามาของเด็กถ้าไม่ได้ผ่านขั้นตอนที่ถูกต้องก็ผิดกฎหมาย แต่ถ้าเข้ามาทำงานก็ต้องได้รับการคุ้มครองในฐานะที่เขาเป็นแรงงาน

ซึ่งในกฎหมายไม่ได้บอกว่าต้องเป็นเด็กชาติไหน เมื่อจับเด็กแล้วก็ไม่จำเป็นต้องให้เข้าคุกเพราะว่าเขาไม่ได้เป็นอาชญากร แต่เขาเป็นผู้ที่ต้องให้การช่วยเหลือด้วย ส่งเด็กกลับประเทศ นี่ก็ถือเป็นการพัฒนา เป็นบทบาทที่มพด. ได้มีให้ความคุ้มครองให้ความคุ้มครองเด็กได้กว้างขวางนอกเหนือจากเมืองไทย

ในกรณีการคุ้มครองแรงงานเด็กต่างชาติ มพด. ร่วมกับองค์กรด้านเด็ก และองค์กรภาครัฐ องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) สหประชาชาติได้จัดทำ อนุสัญญาว่าด้วยเด็กสิทธิเด็กที่ไม่ได้จับเด็กเข้าคุกแต่ส่งเด็กกลับประเทศ”

“แจ่วจัดหนัก” แรงงานในบ้านต้องได้รับการคุ้มครอง

แรงงานที่ถูกข่มขู่ในบ้าน เป็นแรงงานที่อาจจะนอกเหนือสายตาของรัฐ แต่อยู่ในสายตาของ มพด. กลุ่มแรงงานที่ทำงานในบ้าน หรือถูกเรียกแทนกลุ่มว่า “แจ่ว” เป็นอีกกลุ่มแรงงานหนึ่งที่ มพด. เข้าร่วมพัฒนาและผลักดันกฎหมายเพื่อคุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้าน

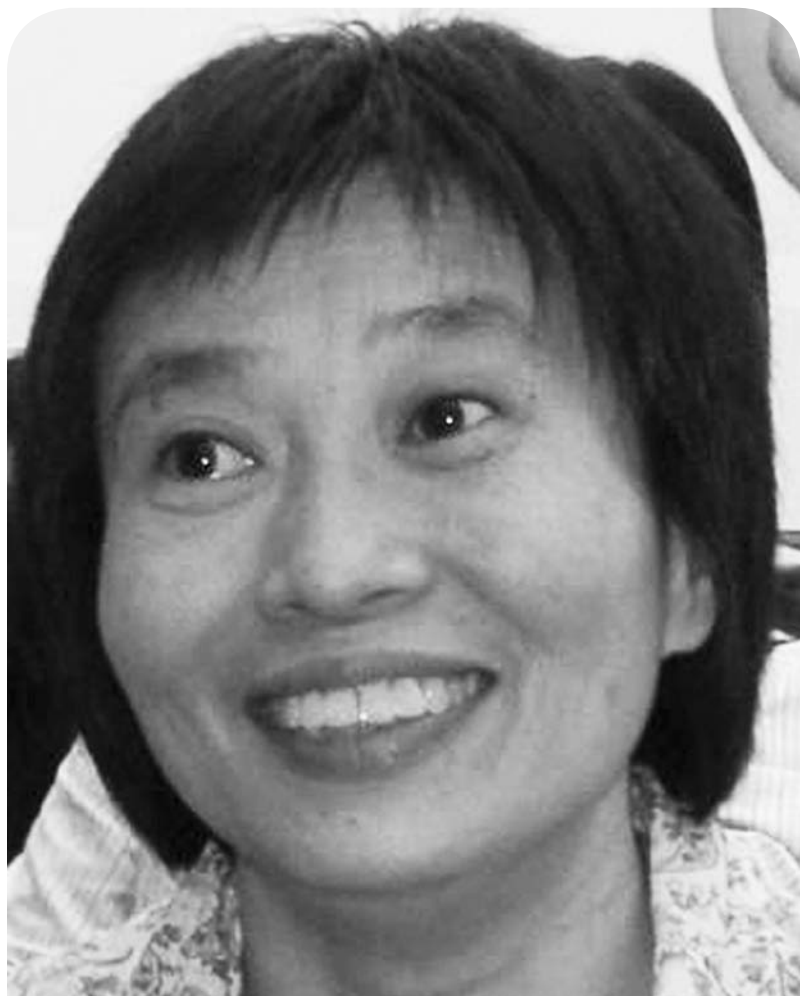
แรงงานเด็กที่อยู๋ในบ้าน โดยมากมักถูกอ้างว่ามันเป็นการตกลงระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง เวลาในการทำงานไม่แน่นอน งานบ้านไม่ใช่งานหนักหนาอะไรก็จริง แต่งานบ้านเป็นงานที่ตึงชีวิตเด็กทั้งหมดไป ๒๔ ชั่วโมง เหมือนงานบ้านได้ขโมยจินตนาการของเด็กไปหมด ถือเป็นแรงงานนอกระบบ ที่ต้องร่วมกันจัดการให้ได้รับค่าจ้างแรงงานที่เป็นมาตรฐาน มีวันหยุดทำงาน และมีเวลาในการพัฒนาตัวเอง”

ก้าวต่อไปของ มพด.

มพด. เป็นตัวชี้ให้เห็นว่าสถานการณ์เด็กอยู่ตรงไหนและทำให้เด็กมีตัวตน มีความสำคัญในสังคม และสังคมจะต้องดูแลเด็กอย่างไร ไปจนกระทั่งสามารถสร้างกระบวนการทำงานกับเด็ก สามารถบอกได้ว่าเรื่องแบบนี้เราควรจะทำอย่างไร มีโมเดลในการช่วยเหลือแรงงานเด็กการได้รับความคุ้มครองแรงงานเด็ก จนไปถึงเรื่องเด็กทั่วๆ ไป เช่นพื้นที่สำหรับเด็ก ส่งเสริมให้มีการมีส่วนร่วมของเด็ก เช่น เครือข่ายแรงงานเด็ก

“มพด. จะต้องทำต่อไปก็คือต้องแทรกเข้าไปอยู่ในความคิดจิตสำนึกในเรื่องของการดูแลเด็ก แทรกเข้าไปอยู่ในทุกๆ ส่วนของสังคม อย่างเช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขาจะมีวาระเกี่ยวกับเด็กจนถือเป็นธรรมเนียม ที่จะต้องดูแลเด็ก อาจจะต้องเปลี่ยนวิถีชีวิตการเมืองท้องถิ่น

ในเรื่องของการระดมทุน การระดมทุนไม่ได้มีนัยความหมายแค่เรื่องเงินเท่านั้น แต่การระดมทุนที่สำคัญก็คือสังคมต้องจ่ายต้องดูแลเด็ก ซึ่งเป็นการรับรู้ของสังคมเป็นการให้ทุนการศึกษาเด็ก เท่านั้นซึ่งถือว่ายังคิดเรื่องเด็กอย่างไม่บูรณาการ ควรจะคิดรวมทั้งหมดว่าเด็กต้องการดูแล มีเด็กที่ไม่มีโอกาสเรียน เด็กที่เรียนก็มีภาวะยากลำบาก เราต้องการคนทำงานอย่างสืบเนื่องเกาะติดประเด็นปัญหาของเด็ก มันน่าจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงสังคมการดูแลเด็กได้ดีกว่านี้ ก็จะเป็นเรื่องที่ต้องรณรงค์ในสังคมให้เห็นคุณค่าของเด็กอย่างต่อเนื่องในหลายๆ แง่มุม” รศ.ดร.ฉันทนา กล่าวทิ้งท้าย ♦

“เด็กทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง เราต้องร่วมกันค้นหา ร่วมกันสนับสนุนให้เต็มที่ ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การให้โอกาสเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความช่วยเหลือไม่ใช่ให้เพื่อสงเคราะห์อย่างเดียว อย่าคิดว่าผู้รับเป็นผู้ด้อย ต้องมีความภาคภูมิใจในตนเอง เราต้องสอนให้เด็กเป็นผู้รับและผู้ให้ด้วย”

มาลี ประกรแก้ว

อดีต : ผู้ประสานงานศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก,
ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (ปีพ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๓๘)
ปัจจุบัน : แพทย์ทางเลือก (Alternative Medicine) บ้านสบาย

ภาพรวมของสังคมไทย (ปีพ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๓๑) ภาคเกษตรกรรม ฝนไม่ตกติดต่อกันหลายปี จึงเกิดสภาวะแห้งแล้ง ทำให้แรงงานอพยพไหลสู่เมืองเป็นจำนวนมาก ขณะที่ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ยังเป็นโรงงานห้องแถวขนาดกลางและเล็ก (มีจำนวนคนงานประมาณ ๕-๒๐ คน) และผู้ประกอบการลดต้นทุนการผลิตโดยจ้างแรงงานราคาถูก จึงเกิดแรงงานเด็กจำนวนมาก ระยะเวลา นิคมอุตสาหกรรมโรงงานขนาดใหญ่ต่างๆ พัฒนามากขึ้น ลักษณะการจ้างแรงงานพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป สภาพการใช้แรงงานเด็กเปลี่ยนเป็นแรงงานเด็กต่างชาติน่ามากขึ้น ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการด้านแรงงานเด็ก ในปีพ.ศ. ๒๕๒๔ ทำให้เห็นสภาพแรงงานเด็กไทยที่ถูกเอาเปรียบอย่างไม่เป็นธรรมจำนวนมาก

จึงเกิดโครงการศูนย์ช่วยเหลือแรงงานเด็ก (ศชด.) เพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือแรงงานเด็ก โดยการทำงานเชิงรุก มีลักษณะกิจกรรมครบวงจร ๕ ด้าน คือ

- ๑.รับแจ้งเหตุและให้ความช่วยเหลือเฉพาะราย คือการช่วยเหลือแรงงานเด็กที่ถูกเอาเปรียบอย่างเร่งด่วนจากการใช้แรงงาน ที่ไม่เหมาะสม ช่วยดำเนินคดีกรณีถูกละเมิดสิทธิต่างๆ หรือเรียกร้องค่าแรง
- ๒.บ้านพักแรงงานเด็ก ตั้งอยู่ถนนรองเมืองใกล้สถานีรถไฟหัวลำโพง เป็นบ้านสำหรับรองรับแรงงานเด็กที่ประสบปัญหาจากการทำงาน และเด็กชนบทที่จำเป็นต้องเข้ามาทำงาน มีกิจกรรมฟื้นฟูสภาพร่างกายจิตใจและอบรมให้ความรู้เตรียมความพร้อมก่อนทำงาน เรื่องการดำรงชีวิตในเมือง การปรับตัวและจิตใจ ฯลฯ และจัดหานายจ้างที่ดี เพื่อที่จะติดตามผลเด็กอย่างต่อเนื่องขณะทำงานด้วย โดยประสานงานกับสำนักจัดหางานเอกชนย่านหัวลำโพง
- ๓.สงเคราะห์และพัฒนาแรงงานเด็ก ให้การศึกษาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ เพื่อส่งเสริมและพัฒนา สร้างโอกาสเสริมทางเลือกการประกอบอาชีพแก่แรงงานเด็ก ให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ ตรวจสุขภาพ โดยขอความร่วมมือจากนายจ้าง จัดสโมสรแรงงานเด็กเคลื่อนที่ ให้ความรู้ผ่านจดหมายข่าว ละครหุ่น ละครใบ้ กระเป๋าหนังสือเคลื่อนที่ และจัดกลุ่มเรียน กศน.ในโรงงาน ฟีกอาชีพ (ตัดเย็บเสื้อผ้า ซ่อมเครื่องไฟฟ้า ฯลฯ) ทักษะศึกษา เป็นต้น

ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าว เป็นแนวทางในการนำรายงานของรัฐบาลให้บริการแก่แรงงานเด็กได้กว้างขวางและเป็นจริงมากขึ้น (โครงการศึกษาเพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการจัดบริการด้านสุขภาพแก่แรงงานเด็ก โดยร่วมกับกรมอนามัย กรมแรงงาน กรุงเทพมหานคร และองค์การอนามัยโลก)

- ๔.เผยแพร่ปัญหาแรงงานเด็กในชนบทและเมือง ออกหน่วยเคลื่อนที่จัดนิทรรศการ และละครเผยแพร่สภาพปัญหาแรงงานเด็กในพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายมีการอพยพแรงงานสูง เพื่อไม่ให้เด็กเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันควรประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้สาธารณชนรับรู้และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก เช่น กลุ่มเฝ้าระวังช่วยแจ้งเหตุการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เป็นธรรม
- ๕.ศึกษาวิจัย เป็นผลงานสำคัญของ ศชด. เป็นลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ
 - เพื่อสำรวจและศึกษาขบวนการตลาดแรงงานเด็กอย่างครบวงจร และรูปแบบการใช้แรงงานเด็กที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
 - รวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงาน มาศึกษาวิจัยวิเคราะห์สรุปผลเพื่อแสวงหากระบวนการและกลไกช่วยเหลือเด็กอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเชิงนโยบายและมาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

นำเสนอกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในหลายช่องทาง เช่น กองแรงงานหญิงและเด็ก กรมแรงงาน คณะกรรมการคุ้มครองแรงงานเด็ก องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ฯลฯ ผลักดันทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติต่อภาครัฐ ให้มีการออกมาตรการที่มีผลต่อแรงงานเด็กทั้งระบบ แก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในประเด็นสำคัญๆ เช่น การแก้ไขอายุขั้นต่ำของการจ้างแรงงานเด็ก จากเดิม ๑๑ ปี เป็น ๑๓ ปี การแก้ไขกฎหมายและมาตรการระดับชาติในการคุ้มครองช่วยเหลือ และระบบสวัสดิการสำหรับแรงงานเด็ก

สำนักจัดหางาน และนายหน้าตัวปัญหาแรงงานเด็ก

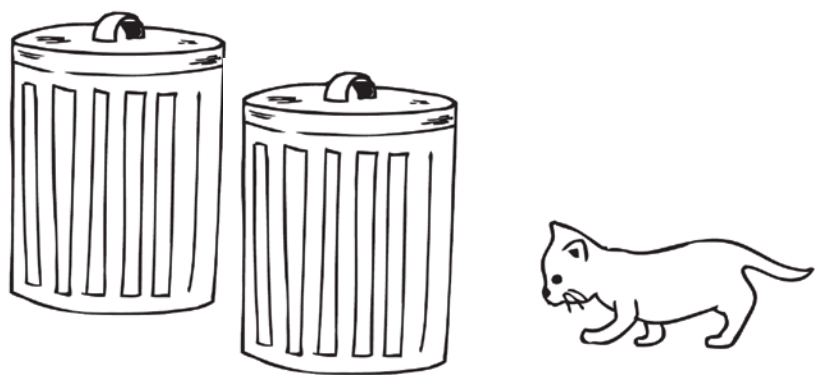
เมื่อมองถึงปัญหาแรงงานเด็กในขณะนั้น สาเหตุของปัญหาส่วนหนึ่งก็นายหน้า และสำนักจัดหางานที่เอาเปรียบเด็ก และไม่มีคุณภาพ

“มีทั้งนายหน้าท้องถิ่นที่พาเด็กออกมาจากชุมชน มีทั้งสำนักจัดหางานเถื่อนอยู่แถวหัวลำโพง บริเวณถนนรองเมืองทั้งแถบเลย ซึ่งนายหน้าท้องถิ่นจะเป็นปัญหามากเพราะด้วยความคุ้นเคยกับครอบครัวของเด็ก ก็ชักชวนเด็กเข้ามาทำงาน แล้วส่งเด็กให้กับสำนักจัดหางานเถื่อน ที่นี้สำนักงานจัดหางานก็ไม่ได้ตรวจสอบสถานที่ที่เด็กจะไปอยู่ว่าเป็นอย่างไร เด็กก็จะตกอยู่ในภาวะลำบาก แล้วสำนักงานจัดหางานก็ไม่รับผิดชอบ ไม่ให้ติดต่อกับทางบ้าน แล้วก็เป็นปัญหาเด็กหาย

การแก้ปัญหาช่วงนั้น เราก็จะส่งข้อมูลของสำนักจัดหางานเถื่อนไปที่กรมแรงงาน เพราะมีอำนาจและบทบาทในการลงโทษ

แต่ถ้าหากเป็นบทบาทของ มพด.ก็จะเน้นการทำงานในเชิงบวก เช่นเมื่อเด็กได้งานทำก็จะนั่งรอคนมารับไปทำงานอยู่ในสำนักจัดหางาน เราก็จะเข้าไปคุยกับเด็ก ให้ข้อมูลว่าต้องพบเจออะไรบ้างในขณะทำงาน หากเจอปัญหาจะต้องปรับตัวและแก้ปัญหาอย่างไร รวมทั้งได้ทดลองเป็นสำนักจัดหางานเอง โดยการหานายจ้างดีๆ ให้กับเด็ก ซึ่งก็เปิดโอกาสให้กับเราได้ติดตามเด็ก และให้ข้อมูลความรู้อย่างต่อเนื่อง” มาลีย้อนเล่าถึงสภาพปัญหาในช่วงนั้น

ในขณะเดียวกันนอกจากจะให้ความช่วยเหลือเด็กในส่วนที่บ้านพักแรงงานแล้ว ก็สำรวจเก็บข้อมูลเด็กด้วยเช่นกัน ทำให้รู้ถึงช่องทางการเข้ามาของแรงงานเด็ก ให้ความรู้เด็ก รวมทั้งทำเป็นหลักสูตรในการอบรมเด็กในระหว่างทาง และเด็กต้นทางที่มีการอพยพแรงงาน

การก้าวของมพด.

หากมองที่การก้าวต่อไปของ มพด. มาลีให้ความเห็นว่า ต้องกลับมาสำรวจบุคลากรของมพด. เป็นสำคัญ

“ทุนร่างกาย เจ้าหน้าที่ควรมีเงินเดือนและสวัสดิการที่เหมาะสม กินอิ่มนอนหลับ เลี้ยงตนเองและครอบครัว มีเงินเก็บออม อย่างน้อยสามารถมีปัจจัยสี่ เป็นของตนเองได้

ทุนจิตใจ ต้องมีจิตอาสา เมตตากรุณาต่อผู้อื่น มีใจเปิดกว้างยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และความแตกต่างอย่างเป็นเหตุผล ให้อภัยและมีความอดทน เพื่อความรักความสัมพันธ์ที่ดีต่อตนเองและสมาชิกเครือข่าย

ทุนปัญญา สร้างองค์ความรู้แก่เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครให้เป็นผู้เรียนรู้อย่างมีหลัก เพิ่มทักษะให้ทันต่อสถานการณ์ ส่งเสริมให้โอกาสอย่างเปิดกว้างและเท่าเทียมกัน”

อดีตผู้จัดการฝึกมุมมองต่อเด็กที่น่าสนใจว่าเด็กทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง เราต้องร่วมกันค้นหา ร่วมกันสนับสนุนให้เต็มที่ ให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การให้โอกาสเป็นสิ่งสำคัญ การให้ความช่วยเหลือไม่ใช่ให้เพื่อสงเคราะห์อย่างเดียว อย่าคิดว่าผู้รับเป็นผู้ด้อย ต้องมีความภาคภูมิใจในตนเอง เราต้องสอนให้เด็กเป็นผู้รับและเป็นผู้ให้ด้วยเช่นกัน ♦

“..เด็กจะต้องได้รับการคุ้มครอง ต้องไม่กักเขา เราก็ขับเคลื่อนกันมาตั้งแต่ ๒ ทศวรรษ ผลักดันตั้งแต่เด็กถูกกักจนถึงเด็กถูกกักน้อยลง จนกระทั่งมีการให้ที่พักพิงสำหรับเด็กของกระทรวงพัฒนาสังคม เวลาเมื่อมีเคสมาก็จะส่งเด็กไปที่บ้านพักเหล่านั้น แทนที่จะถูกกักอยู่ห้องกักตรวจคนเข้าเมือง หรือไปกักรวมกับผู้ใหญ่ในสถานี่ตำรวจ ซึ่งสำหรับเด็กมันเป็นความเสียหายทางจิตวิทยาสูงมาก ต้องรักษาเยียวยากันต่อ”

ธनिया รุญเจริญ
เจ้าหน้าที่ประสานงาน โครงการระหว่างประเทศ
ว่าด้วยการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก
องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

ธनिया รุญเจริญ กล่าวในฐานะที่ทำงานร่วมกับมพด.มานานตั้งแต่เธอยังทำงานที่เครือข่ายมูลนิธิเครือข่ายแรงงานเด็กในเอเชีย ก่อนจะมาเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงาน โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็ก องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO)

“ที่ทำงานกับมพด. ตั้งแต่สมัยที่อยู่มูลนิธิเครือข่ายแรงงานเด็กในเอเชีย เพราะว่าตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๓๕ เป็นต้นมา เริ่มมีเคสเด็กต่างชาติในเมืองไทย มพด. ร่วมกับเครือข่ายเอ็นจีโอในเมืองไทย เช่น ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันจับตาเคสต่างชาติ ทั้งเป็นแรงงาน เด็กที่ถูกใช้ขอราน แล้วแรงงานเด็กก็มีทั้งเด็กลาว เด็กจีน

ทีมงาน มพด.ก็ไปทำงานกับลาว ไปขอความร่วมมือทำงานเชิงป้องกัน และเชิงการดูแลเด็กเมื่อถูกส่งกลับไปประเทศไม่ให้ไปกักเด็ก และดูว่าจะตามครอบครัว หรือให้ชุมชนดูแลเด็กได้อย่างไร”

หลังจากนั้น มพด. ก็ไปจัดเวิร์คช็อปกับภาคีองค์กรด้านเด็ก สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศ ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กฯ รวมทั้งหน่วยราชการด้วย เรียกว่าภาคีคณะกรรมการประสานงานเพื่อเด็กต่างชาติ หรือเรียกย่อๆ ว่า “เครือข่ายเพื่อเด็กต่างชาติ” มาช่วยกันคิดช่วยกันทำงาน

ร่วมแก้ปัญหาแรงงานเด็กต่างชาติ

ในขณะนั้นแรงงานเด็กต่างชาติที่เข้ามาส่วนหนึ่งจะถูกทำร้ายร่างกาย ตั้งแต่ถูกตี เอาเตารีดรีดหน้า เอาคีมหนีบหู และเมื่อเด็กถูกช่วยเหลือออกมา แทนที่จะได้รับการดูแล กลับถูกกักกันราวกับเป็นอาชญากร มพด. และเครือข่ายเพื่อเด็กต่างชาติ จึงพยายามผลักดันไม่ให้มีการกักขังเด็ก

“เด็กจะต้องได้รับการคุ้มครอง ต้องไม่กักเขา เราก็ขับเคลื่อนกันมาตั้งแต่ ๒ ทศวรรษ ผลักดันตั้งแต่เด็กถูกกัก จนถึงเด็กถูกกักน้อยลง จนกระทั่งมีการให้ที่พักพิงสำหรับเด็กของกระทรวงพัฒนาสังคม เวลาเมื่อมีเคสมาก็จะส่งเด็กไปที่บ้านพักเหล่านั้น แทนที่จะถูกกักอยู่ห้องกักตรวจคนเข้าเมือง หรือไปกักรวมกับผู้ใหญ่ในสถานี่ตำรวจ ซึ่งสำหรับเด็ก มันเป็นความเสียหายทางจิตวิทยาสูงมาก ต้องรักษาเยียวยากันต่อ

มพด.เป็นแกนหลักในการลุกขึ้นมาร่วมกันกับภาคราชการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศ ตั้งแต่เรื่องการคุ้มครองช่วยเหลือเหยื่อ สมัยก่อนเรียกว่าเหยื่อที่เป็นเด็กและหญิงต่างชาติ จนมาถึงการคำนุญษ์ มีการผลักดันให้เด็กชาวเขาที่รอการพิสูจน์สัญชาติ ลูกแรงงานต่างด้าวต้องได้เรียนหนังสือ

ซึ่งที่มองว่าประเด็นเรื่องเด็กต่างชาติเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการปกครองเด็กด้วยโอกาสในสังคมไทย และ มพด.เป็นแกนสำคัญมาก ๆ องค์การหนึ่ง ที่ได้เรียนรู้จาก มพด. มากเพราะ เราไม่ได้ทำเคสเอง ฉะนั้นเราต้องเรียนรู้เชิงลึกจากองค์กรที่ทำงานจริงจิงอย่าง มพด.”

อีกอย่างที่ดีว่ามีความสำเร็จก็คือ ร่วมสนับสนุนด้านวิชาการผลักดันให้ LIO มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ ๑๓๘ เรื่องอายุขั้นต่ำที่จ้างงานได้ที่รับเด็กเข้าทำงานได้ กับอนุสัญญา ฉบับที่ ๑๘๒ เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาระงาณเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายทั้งหลายทั้งปวงว่า ไม่ให้เกิดกับเด็ก สังคมต้องออกกฎหมายปรับกฎระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมทำให้เด็กต้องไปทำงานอันตราย เช่น โสเภณีเด็ก การใช้เด็กในสื่อลามก การใช้เด็กทำงานผิดกฎหมายค้ายาเสพติด หรือว่าขายของเถื่อน หรือว่าใช้เด็กในธุรกิจการทำงานที่ขิ้นสินค้าผิดกฎหมาย แม้กระทั่งการสูบบุหรี่

“ซึ่ง มพด.ก็เป็นหน่วยงานหลักภาคี หน่วยงานหนึ่งที่ช่วยรณรงค์ให้สังคมได้เข้าใจว่าอะไรคืองานอันตราย อะไรคืองานที่เด็กจะไม่ถูกเอาบังคับให้ทำ หรือว่าเด็กเองก็ต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าเขาทำงานแล้วจะต้องรู้ว่าจะไรไหนอันตราย นายจ้างเองต้องมีจิตสำนึกรับรู้ตรงนี้ มพด.ทำงานทั้งรณรงค์กับนายจ้าง สร้างพลังความเข้าใจและรวมพลังของแรงงานเด็กทั้งเด็กไทยเด็กต่างชาติได้ช่วยเหลือกันเป็นสโมสรรเพื่อนงานให้ดูแลกัน ซึ่งที่ว่าหน่วยงานทางนโยบายจะไม่สามารถทำเองได้”

ฝากกำลังใจถึงทีมงาน มพด.

“ต้องบอกว่าไม่ใช่ให้กำลังใจอย่างเดียว แต่ขอชื่นชม แล้วก็ให้กำลังใจว่าทำต่อกันอีกขั้นหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงให้เมืองไทยเป็นต้นแบบที่ดีของการคุ้มครองทั้งเด็กไทยเด็กต่างชาติให้ทำงานที่ปลอดภัย ได้รับค่าแรงที่ถูกต้องเหมาะสม ได้รับการพักผ่อนดูแลอย่างดี ตรงนี้แหละเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันและกันก็ขอแสดงความชื่นชมเป็นหลัก” คุณอนิยา ฝากถึงสมาชิก มพด.ทุกคน ♦

“...อยากไปเกิดใหม่ไหม ระวังจะหายไปโดยไม่รู้ตัว...”

คำขู่นี้ใช้คำท้าทายการทำงานของ ทัตติยา ลิขิตวงศ์ ผู้ซึ่งก้าวเข้ามาทำงานกับมูลนิธิพัฒนาเด็กตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๓ รับผิดชอบในส่วนงานพัฒนาเครือข่ายด้านแรงงานเด็ก ก่อนจะก้าวมาเป็นผู้ช่วยผู้จัดการเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๕๒ กว่าทศวรรษ เธอยังคงเป็นฟันเฟืองในการทำงานด้านเด็ก

ทัตติยา ลิขิตวงศ์
ผู้ช่วยผู้จัดการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

เปิดประเด็นที่การช่วยเหลือน้อง

งานแรกของคุณทัตติยา ซึ่งเธอบอกว่าประทับใจ ก็คือการปลอมตัวเข้าไปช่วยแรงงานเด็กที่ถูกนายจ้างกักกันให้ทำงานที่บ้าน

“ตอนนั้นเข้ามาทำงานใหม่ๆ ได้ช่วยเหลือแรงงานเด็กทำงานบ้าน ต้องปลอมตัวไป นายจ้างก็พยายามซักไ้เราเยอะมาก เขาเป็นนายจ้างที่ซิงแรงงานเด็กกะเหยิง พม่า เอาไว้ในบ้าน ค่าจ้างไม่จ่าย ก็พยายามสืบจนรู้ข้อมูล ได้ประสานเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ พอเขารู้ว่าเราเป็นใคร ก็โทรมาขู่มาเราที่มูลนิธิ ว่าอยากไปเกิดใหม่ไหม ระวังจะหายไปโดยไม่รู้ตัว ก็กลัวนะ แต่ใจที่ช่วยพวกเขาออกมาได้”

เหตุการณ์นั้นถือเป็นความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเด็ก ประกอบกับประทับใจรูปแบบการทำงานของมพด.ที่เปิดโอกาสให้คิดค้นประเด็นงานใหม่ๆ ไม่ตีกรอบความคิด แต่มาช่วยกันคิดวิเคราะห์ เปิดโอกาสในการร่วมแสดงความคิดเห็น และเปิดให้คิดงานใหม่ๆ ในการร่วมทำงานและพัฒนาเด็ก

แรงงานเด็กไทยสู่แรงงานเด็กต่างชาติ

ลักษณะการทำงานของ มพด.ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน จะทำงานเรื่องแรงงานเด็กเป็น ๒ ประเด็นส่วนหนึ่งก็คือ การช่วยเหลือคุ้มครองและการพัฒนาเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยหรือเด็กต่างชาติ

“จากตัวเลขเฉลี่ย ๑๐๐ คน/ปี เป็นเด็กไทยประมาณ ๗๐ เด็กต่างชาติประมาณ ๓๐ เด็กต่างชาติเข้ามาเยอะ เพราะมีปัจจัยหลายด้าน ทั้งนโยบายการจดทะเบียน กระบวนการค้ามนุษย์ นายจ้างต้องการแรงงานราคาถูก จึงกลายเป็นเด็กต่างชาติเกือบ ๙๐% นายจ้างนิยมใช้เด็กต่างชาติ เพราะควบคุมง่าย เด็กก็ไม่กล้าออกไปไหน

ตอนนี้เรามีสโมสรแรงงานอยู่ที่ศูนย์สันติคาม กิจกรรมจะเน้นในเรื่องการเสริมศักยภาพให้เขา พัฒนาเท่าทันนายจ้าง เท่าทันกฎหมาย หรือว่าเท่าทันในเรื่องของการใช้ชีวิต ซึ่งแต่ละคนต้องมาปรับตัวใช้ชีวิตอยู่ในเมือง บางคนมีแฟนก่อนวัย แล้วก็ต้องทิ้ง รับผิดชอบไม่ได้ก็ส่งกลับไปให้พ่อแม่เลี้ยง

มพด.ก็เลยพยายามพัฒนาการทำงานทั้งให้ความรู้กลุ่มนี้ ปรับจากการให้ความรู้เรื่องการทำงานก็ต้องให้ความรู้เรื่องอนามัยการเจริญพันธุ์ ให้ความรู้ประเด็นการใช้ชีวิตการบริโภคสื่อ”

ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ต้องได้ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเท่าเทียมกัน เด็กจะมีพรบ.คุ้มครองแรงงานเด็กห้ามเด็กทำโอที หลังพระอาทิตยตกห้ามเด็กทำงาน และต้องมีวันหยุด

“ประเด็นเรื่องแรงงานทำงานบ้าน พบว่ามีเด็กทำเยอะ และปรากฏว่าเขาไปยกเว้นเรื่องอายุขั้นต่ำ ก็คือต่ำกว่า ๑๕ จ้างทำงานบ้านได้ไม่ผิดกฎหมาย และยกเว้นเรื่องวันหยุดกับเรื่องค่าแรงขั้นต่ำของลูกจ้างทำงานบ้าน เคสหลังๆ ที่เราพบเป็นกลุ่มที่ได้ค่าจ้างน้อยหรือว่าถูกนายจ้างเอาไว้ในบ้าน บางรายถึงกับกักขัง ไม่อนุญาตให้ออกไปไหน หรือบางรายได้ค่าจ้างเดือนละ ๑,๕๐๐-๒,๐๐๐ บาท”

พัฒนากลไกและสร้างการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองแรงงานเด็ก

มพด.จึงผลักดันเรื่องร่างกฎกระทรวงคุ้มครองลูกจ้างทำงานบ้าน ตั้งคณะทำงานผลักดันสิทธิลูกจ้างทำงานบ้านขึ้น ประกอบด้วยองค์การเครือข่าย ได้แก่ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เครือข่ายแรงงานนอกระบบ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง องค์การขนส่งมวลชน มูลนิธิพริตติสแอมแบร์ท กลุ่มแรงงานบูรณาการ มูลนิธิรวมมิตรไทยพม่า มูลนิธิเพื่อสุขภาพการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ นักกฎหมาย เครือข่ายแรงงานต่างชาติ

“มีการผลักดันกฎกระทรวงในการคุ้มครองแรงงานเด็กกรณีลูกจ้างทำงานบ้านตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๔ แล้วจนปีนี้มีแนวโน้มที่จะสำเร็จเกือบ ๑๐ ปีแล้ว เหมือนมีข้อจำกัดเรื่องมุมมองความคิดว่าเป็นงานต่ำไม่ต้องได้ค่าจ้างสูงยังมองตรงนี้อยู่”

ประเด็นนี้คงต้องติดตามกันต่อไปว่า “ขบวนการแจ้ว” จะถึงฝั่งฝันอย่างงดงามหรือไม่ ♦

“เรารู้สึกว่าเราทำแล้วมีความสุข แล้วความสุขก็ทำให้เรามีแรงในการทำต่อไป เราอยากส่งผ่านไปถึงทุกคน อยากทำต่อไปเรื่อยๆ บางครั้งเราก็ช่วยเขาไม่ได้ แต่ไม่ได้ทำให้เราท้อนะ มันก็ทำให้เราเกิดความพยายาม พยายามต่อไป เพื่อที่จะช่วยพวกเขาให้ได้”

ศรียุว กันทะวงศ์
เจ้าหน้าที่กลุ่มงานพัฒนาเด็ก

ศรียุว กันทะวงศ์ หรือ เก๋ อดีตอาสาสมัครแรงงานเด็ก เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๐ บอกเล่าด้วยแววตาที่เปี่ยมด้วยฝันที่มุ่งมั่นในถ้อยคำของเธอเอง ปัจจุบันได้มาเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มพด. และได้กลายเป็นผู้ถ่ายทอดสิ่งที่เธอได้รับรู้จากรุ่นหลัง ซึ่งเธอทำงานอยู่ในกลุ่มงานพัฒนา เด็กได้รับผิดชอบดูแลเด็กอยู่ในศูนย์สันติคาม ทำงานในส่วนเขตพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

“ศูนย์สันติคาม” ได้เปิดให้บริการ แรงงานเด็กและครอบครัวมาตั้งแต่ปลายปีพ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อใช้สำหรับจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มแรงงานเด็กต่างชาติและครอบครัว รวมถึงเด็กในชุมชน ที่สุขุมวิท ๑๐๗ (ข.แบร์ริ่ง ๒) โดยรูปแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะ ทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ นอกจากจะมีกิจกรรมกีฬา นันทนาการสำหรับเด็ก กิจกรรมฝึกทักษะด้านต่างๆ จัดอบรมให้ความรู้กับแรงงานเด็กในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน อนามัยเจริญพันธุ์ การดูแลเด็ก การค้ามนุษย์ แล้วยังมีกิจกรรมศิลปะตามความชอบของเด็กๆ อย่างจะทำ

มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนภาษาไทย กับแรงงานเด็กต่างชาติ ทั้งกัมพูชา พม่า ที่ไม่มีโอกาสแม้แต่จะมีพื้นที่เล่น หรือได้เรียนหนังสือแบบเด็กทั่วไป และต้องมาทำงาน ขาดช่วงเวลาที่ควรจะได้เรียนรู้ ศูนย์สันติคามยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับเด็กๆ ในชุมชน แรงงานเด็ก และเด็กต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการ และยังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจของเด็กต่างชาติในชุมชน

“ตอนนั้นพี่ๆ เขาทำกลุ่มสโมสรแรงงานเด็ก เราก็มาเข้ากลุ่มร่วมกิจกรรมด้วย มีทั้งการเรียน กศน. เปิดโอกาสให้เรียนต่อ เล่นกีฬา มีการออมทรัพย์ด้วย เอาไว้เป็นทุนค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์ หรือเอาไว้เผื่อฉุกเฉิน พอเข้าร่วมกิจกรรมได้สักพักก็เป็นที่คุ้นเคยและเป็นประธานสโมสรแรงงานเด็กค่ะ

สโมสรแรงงานเด็ก จะเปิดโอกาสให้เด็กเข้ามาบริหารงานกันเอง ให้มาคิดกิจกรรมและร่วมกันทำกับเพื่อน ซึ่งกิจกรรมก็จะเน้นการพัฒนาในกลุ่มแรงงานเด็ก เช่นชักชวนเพื่อนให้เรียนต่อนั่นก็คือการเรียนต่อ กศน.ในวันหยุด แล้วก็พัฒนาเรื่องการอาชีพเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อจะได้มีอาชีพติดตัวไว้ หรือเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ อาจจะเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย หรือเรื่องที่เพื่อนสนใจกัน

ช่วงที่เข้ามาทำ พวกพี่ๆ เขาจะเปิดโอกาสให้เราได้คิดได้ค้นหาศักยภาพของตัวเอง ให้เราได้แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ คือไม่ปิดโอกาสในการคิด ในการทำกิจกรรม อย่างในส่วนของเก๋ เก๋ก็ได้รับโอกาสในการเรียนต่อจนจบ และมีโอกาสเข้าร่วมทำงานกับ มพด. ต่อในประเด็นแรงงานเด็กต่างด้าว อย่างลาว กัมพูชา พม่า ซึ่งขยับประเด็นจากแรงงานเด็กในประเทศไทย ลักษณะงานที่ทำกับเด็กก็คือการช่วยเหลือ คุ้มครอง และงานพัฒนา”

เพื่อนไปหาเพื่อน

นอกจากจะรวมตัวกันจัดกิจกรรมในสถานที่ในสวนย่านวงเวียนใหญ่ หรือในห้างสรรพสินค้าจุดที่มีกลุ่มแรงงานเด็กแล้ว ยังมีการลงไปหาเพื่อนใหม่เพื่อชักชวนเข้าร่วมสโมสรแรงงานเด็กด้วย

“พอเรารู้ข่าวว่ามีแรงงานเด็กอยู่ที่ไหน เราก็เข้าไปหา เข้าไปหาแบบเพื่อนไปหาเพื่อน พอเราเข้าไปคุยกับเขา เราก็จะบอกว่าเราเป็นใคร เราก็ชวนเพื่อนเล่น ก็จะหอบอุปกรณ์กีฬาใส่กระเป๋ามาหาเพื่อนๆ ในจุดที่รวมกลุ่มกันได้ อย่างสวนแถววงเวียนใหญ่หรืออิมพีเรียลสำโรง พอเริ่มคุ้นเคยก็แนะนำและชักชวนมาร่วมกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ในสโมสรเพื่อนงาน”

นักสืบจิ๋วเพื่อนไปช่วยเพื่อน

อีกส่วนงานของสโมสรแรงงานเด็กก็คือ “การรับแจ้งเหตุการณ์ใช้แรงงานเด็ก” “นักสืบจิ๋ว” ก็เริ่มออกปฏิบัติการ เก่เล่าว่าเธอเองก็เป็นส่วนหนึ่งในทีมงานที่เข้าแฝงตัวเข้าไปสืบและช่วยเหลือเพื่อนของเธอออกมา

“พอเราได้รับการแจ้งว่ามีแรงงานเด็กถูกกักขังอยู่ไหน เราก็จะแฝงตัวลงไป บางทีก็ทำไปซื้อของกิน แล้วก็ถามๆ คนแถวนั้น เพื่อหาข้อมูลและบันทึกข้อมูลต่างๆ ให้กับพี่ๆ หลังจากนั้นก็มีประสานงานกับตำรวจ ไปช่วยเหลือออกมา เราก็เหมือนเป็นนักสืบไปด้วยในตัว ปัจจุบันก็ลงไปอยู่ เราลงไปและทำตัวไม่แตกต่าง ตอนนี้โตแล้ว เวลาเข้าไปในโรงงานพวกกลุ่มแรงงานเด็กจะรู้จักเรา บางคนก็เรียกพี่ บางคนก็เรียกเราว่า “ครู”

เราทำแล้วเรามีความสุข แล้วความสุขก็ทำให้เรามีแรงในการทำต่อไป เราอยากส่งผ่านไปถึงทุกคน อยากทำต่อไปเรื่อยๆ บางครั้งเราก็ช่วยเขาไม่ได้ แต่ไม่ได้ทำให้เราท้อละก็ทำให้เราเกิดความพยายาม พยายามต่อไป เพื่อที่จะช่วยพวกเขาให้ได้” เก่บอกเล่า

รับเพื่อส่งผ่าน

เก่บอกว่าการทำงานด้านเด็กเป็นเรื่องราวที่ไม่สิ้นสุด เพราะปัจจุบันโลกเปลี่ยนไปเร็ว แต่ว่าเด็กก็คือเด็ก พอโลกเปลี่ยนเร็วมีเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามา ก็เหมือนเป็นช่องว่างส่งผลกับเด็กต่างชาติ กลุ่มที่เธอทำงานอยู่ อย่างเด็กติดสื่อ หรือการได้รับทัศนคติผิดๆ ในเรื่องราวต่างๆ จากสื่อที่เผยแพร่อยู่ ต้องพัฒนาทั้งตัวเองและรูปแบบการทำงานให้กับปัญหานั้นๆ อยู่เสมอ ที่สำคัญอีกอย่างคือต้องรับฟังความคิดเห็นคนอื่น

“ตั้งแต่ร่วมงานกับ มพด. ตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นแรงงานเด็ก จนกระทั่งได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน สิ่งหนึ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนก็คือการเปิดรับฟังความคิดเห็น และให้โอกาสในการทำงานจะไม่มีการสั่งให้เราทำอะไร แต่พี่เขา

ถามว่า ‘เราอยากจะทำอะไร อยากให้มันเป็นแบบไหน’ ซึ่งเป็นคำถามที่ทำให้เราต้องคิดว่า “เราจะทำอะไร เราอยากให้เกิดอะไรทำให้เราได้ทดลองทำอะไรใหม่ๆ” โดยมีพี่ๆ คอยแนะนำให้ว่าดีหรือไม่ดี ส่วนการตัดสินใจอยู่ที่เรา ซึ่งเป็นการฝึกเราในการคิดและตัดสินใจ เป็นการเน้นการมีส่วนร่วมและถือเป็นเรื่องสำคัญมากๆ ในการทำงานกับกลุ่มแรงงานเด็ก พอเราได้มีโอกาสได้ร่วมทำงานด้วยเราก็อยากให้สิ่งดีๆ เหล่านี้กับน้องๆ เหมือนกัน ที่สำคัญคือเราได้เปิดพื้นที่ให้กับเด็กเหล่านี้ได้แลกเปลี่ยน ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ หรือได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัว”

อีกหนึ่งคนคุณภาพ ที่รับสิ่งดีๆ มาแล้วพร้อมจะมอบสิ่งดีๆ ส่งผ่านถึงรุ่นน้องๆ ถึงน้องๆ ทุกคน ♦

“มพด.จะให้แนวทางการทำงานปกป้องคุ้มครองเด็ก หรือการให้ความช่วยเหลือเด็กรายบุคคล ตั้งแต่การสัมภาษณ์เด็ก การคุยกับเด็ก การคิดค้นออกแบบกิจกรรมว่าทำอย่างไรที่จะให้ตอบสนองกับความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง ไปถึงการทำงานกับครอบครัวของเด็ก หรือแม้แต่การทำงานข้อมูล”

กรรณาภรณ์ สอนสัมฤทธิ์
อดีตเจ้าหน้าที่มูลนิธิพัฒนาเด็ก

แม้ว่าจะออกจากการทำงานที่ มพด.แล้ว **คุณกรรณาภรณ์** ก็ยังคงทำงานด้านเด็กต่อไป ทั้งเป็นนักสังคมสงเคราะห์เด็กผู้ลี้ภัย และทำงานร่วมกับเด็กที่เป็นชาติพันธุ์ หรือที่เรียกกันว่าเด็กชนเผ่า พัฒนาเด็กเป็นกลุ่มใหญ่ เน้นเรื่องระบบโรงเรียน ระบบการศึกษาและเป็นอีกฟันเฟืองในการให้คำปรึกษาด้านการคุ้มครองเด็ก สิทธิเด็ก กับองค์กรที่ทำงานด้านเด็ก

แรงงานต่างชาติ

ในปีช่วงที่คุณกรรณาภรณ์ ทำงานอยู่ ในปีพ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งมีแรงงานเด็กเข้ามาในประเทศไทย ประเด็นการทำงานของ มพด. จึงเพิ่มการทำงานเรื่องการค้ามนุษย์ เข้าไปเป็นแผนงานหนึ่ง

“มีการขยายประเด็นการทำงานไปเป็นเรื่องการค้ามนุษย์ ซึ่ง มพด.ร่วมกับกลุ่มเอ็นจีโอ ทั้งมูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิผู้หญิง ได้ให้ความช่วยเหลือแรงงานต่างชาติเยอะมาก ซึ่งเป็นคนที่อยู่ในประเทศลุ่มน้ำโขง เข้ามาทำงานในประเทศไทย

การให้ความช่วยเหลือนั้นเรามีอาวุธทางกฎหมายเพียง “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก” เท่านั้น อย่างเราไปเจอเคสน้องที่ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ หรือทำร้ายร่างกาย เราก็จะเจอปัญหาว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความเพราะถูกมองว่าเป็นแรงงานต่างชาติ เป็นแรงงานอพยพ เราก็พยายามเจรจาแล้วดึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเข้าไป แต่ก็ถูกมองว่าไม่เกี่ยวกับประเทศไทยเพราะเป็นอนุสัญญานานาชาติและไม่ใช่อำนาจหมาย ซึ่งในขณะนั้นเหมือนเป็นการจุดประกายให้มีการผลักดันกฎหมายการทำงานคุ้มครองแรงงานต่างชาติเลยก็ว่าได้”

ผลักดันกฎหมายการคุ้มครองแรงงานเด็กต่างชาติ

เมื่อเจออุปสรรคก้อนใหญ่ในการทำงานช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานต่างชาติ อีกประเด็นที่ต้องทำเพิ่มในเรื่องการผลักดันกฎหมายจึงเกิดขึ้น

“มีการผลักดันนโยบายเพื่อให้รัฐบาลลงนามนโยบายบันทึกข้อตกลง เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่เป็นเหยื่อ จากการค้ามนุษย์ หรือแสวงหาผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด รวมไปถึงรณรงค์ให้มีการพัฒนาเรื่องกฎหมายคุ้มครองเด็กภายใต้รัฐธรรมนูญว่าด้วยสิทธิเด็ก พยายามผลักดันให้เกิดบ้านแรกรับ กับองค์กรภาครัฐ มีบ้านพักฉุกเฉินรับเคสไว้ เพราะช่วงนั้นมีเคสเด็กเข้าไม่ว่าจะเป็นเด็กไทยหรือต่างชาติ ก็จะนำไปที่ทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนก่อน ก็มักจะมีปัญหาเรื่องการดูแล จึงได้มีการผลักดันให้เกิดบ้านแรกรับของกรมประชาสัมพันธ์ เกิดขึ้น ทั้งการรับดูแลเคส ดูแลคุ้มครอง ฟันฟูไปจนถึงส่งกลับ

ในช่วงนั้นก็มีบ้านเกร็ดตระการ ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เปิดเป็นบ้านนำร่องรับเคส มพด.ร่วมกับองค์กรภาคี อย่างมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เข้าไปช่วยพัฒนาหลักสูตรในเรื่องกำบังภัยฟันฟู การฝึกอบรมเรื่องอาชีพทักษะชีวิต”

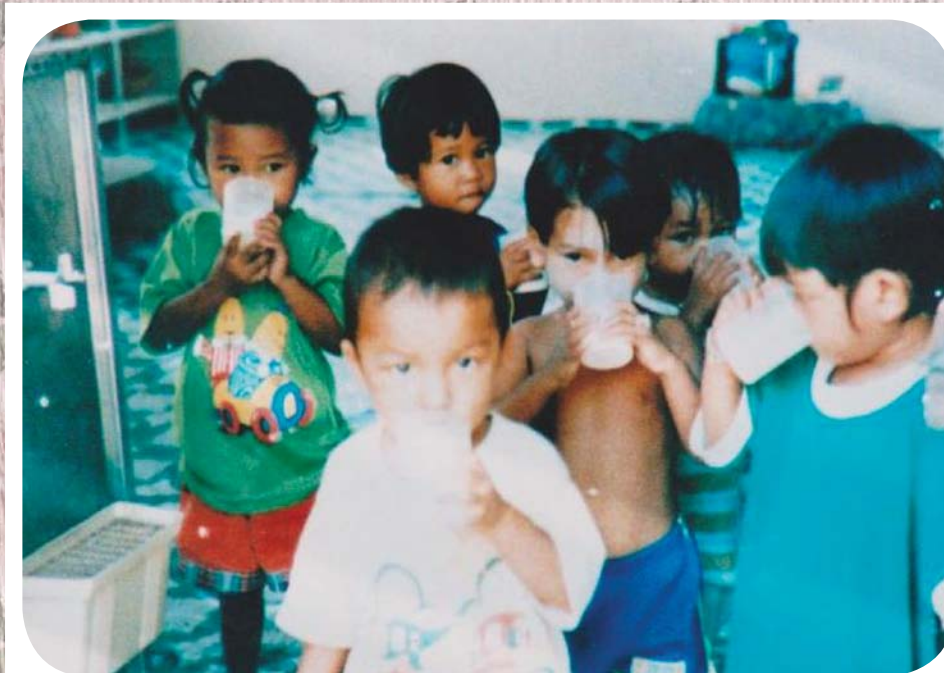
นอกจากนั้นก็มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับกระทรวงแรงงานซึ่งได้เข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านการขดเซย เพราะเคสได้รับความเสียหาย ซึ่งกระทรวงแรงงานเองก็มีบทบาทรวมถึงอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปช่วยกลุ่มแรงงานเด็กออกมาสู่การคุ้มครอง

“มพด. จะให้แนวทางการทำงานปกป้องคุ้มครองเด็ก หรือการให้ความช่วยเหลือเด็กรายบุคคล ตั้งแต่การสัมภาษณ์เด็ก การคุยกับเด็ก การคิดค้นออกแบบกิจกรรมว่าทำอย่างไรที่จะให้ตอบสนองกับความต้องการของเด็กอย่างแท้จริง ไปจนถึงการทำงานกับครอบครัวของเด็ก หรือแม้แต่การทำงานข้อมูล” คุณกรรณาภรณ์ ย้อนเล่าเหตุการณ์

จึงไม่แปลกใจเลยว่า ทำไมคุณกรรณาภรณ์ จึงไปขยายผลการทำงานด้านเด็กต่อไป ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต่น้องผู้หิวโหย

นันทนาการเพื่อเด็ก (สถานพินิจ) สู่พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

“การเล่นในตัวของมันเอง เป็นกระบวนการสนับสนุนและการบำบัดที่สำคัญและเป็นช่องทางที่เด็กจะทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เป็นจริง ดังนั้น พวกเราจึงเผชิญกับความท้าทายที่จะตอบสนองเรื่องต่างๆ ที่เราพบเห็นจากเด็ก ”

เทเรซ่า เคซี่
ผู้เชี่ยวชาญด้านการเล่น
(Play Worker)

“ดิฉันได้เห็นจิตวิญญาณที่มหัศจรรย์ของเด็ก...ความต้องการที่จะเล่นเป็นสิ่งสากลที่สุดของมนุษยชาติ”

เป็นเวลา ๑ ปี ที่ดิฉันได้มีโอกาสเฝ้ามองดูเด็กๆ และผู้ปฏิบัติงานสร้างสรรค์โครงการเล่นด้วยกัน พวกเขาต่อเติมขยายงานได้ไกลกว่าที่ดิฉันวาดภาพไว้และรวดเร็วเสียด้วย

ภายใต้โครงการเล่นนี้ เด็กๆ ได้พบช่องทางเพื่อเล่นโดยแรงขับจากธรรมชาติ และพวกเขาทำด้วยตนเอง ณ บางจุดมีการเปลี่ยนแปลงมากพอสมควร แต่ ณ บางจุดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่เพิ่มพูนขึ้นเรื่อยๆ

อีกด้านหนึ่ง ดิฉันพบว่าตนเองเชื่อมั่นในความสำคัญและรากฐานโดยธรรมชาติของการเล่นมากขึ้น เด็กๆ ที่มาเข้าร่วมในโครงการ กำลังเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ท้าทายมาก ท่ามกลางความยากจนในสังคม

เมือง ก่อนที่พวกเขาจะเกิด ไปจนถึงช่วงเริ่มต้นของวัยเยาว์เป็นช่วงที่ยังช่วยเหลือตนเองไม่ได้ มีหลายสิ่งหลายอย่าง อย่างด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่กีดกันพัฒนาการและประโยชน์สุขของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม ดิฉันได้สังเกตเห็นจิตวิญญาณที่มหัศจรรย์ของเด็กๆ ที่ปรากฏในชีวิตประจำวันของพวกเขาเป็นสิ่งช่วยให้เด็กๆ สามารถแปลงประสบการณ์จากชีวิตจริงและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้เต็มที่อย่างดีที่สุด

สิ่งสำคัญหลักๆ ที่เราให้กับเด็ก ก็คือ “สถานที่ปลอดภัยและเหมาะสม” “เวลา” ที่จะเล่น และความสัมพันธ์ในลักษณะที่เคารพซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอซึ่งเป็นสิ่งง่ายๆ ธรรมดา ตัวอย่างที่โดดเด่นในช่วงแรกของโครงการก็คือ เมื่อเด็กๆ เข้ามาเล่น วันแล้ววันเล่า พวกเขาขลุกอยู่กับการสร้างบ้านหลักเล็กๆ จากชิ้นส่วนที่พอหาได้ เช่น ไม้เกาๆ แก้ว ชื้นวางของ ไม้อัด ไม้ไผ่ ผ้า เสื้อ เขามาตกแต่งและทาสี โครงสร้างเล็กๆ ค่อยเป็นรูปเป็นร่างขึ้น เป็นห้องอาศัยเล็กๆ (ซึ่งคุณไม่สามารถเข้าไปได้ ถ้าไม่ได้รับเชิญ) เป็นร้านค้า เป็นร้านอาหาร วัด โรงเรียน เป็นห้องประชุม ฯลฯ เด็กๆ ตีต่อกับการเล่นชนิดนี้ ลุ่มหลงจริงจังและใจจดใจจ่อ สิ่งซึ่งพวกเราที่เป็นพี่เลี้ยงทำก็คือสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และปล่อยให้กระบวนการต่างๆ เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จนกระทั่ง ๑ อาทิตย์ผ่านไปผลงานก็เสร็จ เด็กๆ จะค่อยๆ แต่งเติมและปรับเปลี่ยนประสบการณ์ของเขาเอง และแสวงหาความเข้าใจของตนเองโดยผ่านสื่อต่างๆ เหล่านี้

เวลาที่เด็กๆ เล่น ได้สร้างช่องทางนำไปสู่ภาวะอารมณ์ที่เข้มแข็งที่สุด และทีมงานพี่เลี้ยงจำเป็นจะต้องเตรียมสำหรับสิ่งเหล่านี้ที่จะเกิดขึ้น และบางครั้งเราถูกทดสอบโดยเด็กๆ ที่เลี้ยงต้องเต็มใจที่จะปรับความคิดและเรียนรู้จากเด็กๆ นอกจากนั้นบางครั้งพวกเราพบเห็นการละเมิดสิทธิเด็กด้วยเหมือนกัน

การเล่น ในตัวของมันเองเป็นกระบวนการสนับสนุนและการบำบัดที่สำคัญและเป็นช่องทางที่เด็กจะทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เป็นจริง ดังนั้น พวกเราจึงเผชิญกับความท้าทายที่จะตอบสนองเรื่องต่างๆ ที่เราพบเห็นจากเด็ก

ดิฉันพยายามตั้งคำถามอยู่บ่อยๆ ว่า “เด็กไทยกับเด็กสก๊อตแลนด์แตกต่างกันมั้ย...พวกเขาเล่นต่างกันมั้ย”

คำตอบก็คือ “ไม่” ทั้ง ๒ คำถาม อย่างไรก็ตามประสบการณ์ในวัยเด็กของเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างแน่นอน เช่น ปัจจัยต่างๆ ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยม การศึกษา เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และอีกหลายอย่าง ความแตกต่างเหล่านี้ไม่ใช่เฉพาะระหว่างเด็กในซีกโลกต่างๆ แม้กระทั่งเด็กไทยด้วยกันเองก็แตกต่าง รูปแบบการเล่นจึงอาจจะต่างกันไป แต่ในความเป็นจริง ความต้องการและความจำเป็นที่เด็กจะต้องเล่นนั้นเป็นสิ่งสากลที่สุดของมนุษยชาติ ♦

(คัดตอนจาก “เล่น...เพื่อชีวิตของเด็ก”
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ปี ๒๕๔๔)

“จะเป็นใครก็ได้ที่รักและเข้าใจ
ให้ความสำคัญถึงชีวิตในวัยเยาว์ของ
เด็กและพร้อมที่จะพัฒนาให้เติบโต
อย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า ที่สำคัญ
ต้องผ่านการฝึกฝน อบรมรับรองความ
รู้ ฝึกการปฏิบัติจริง ”

ปาณิสรา จุนทิวเทศ
นักสังคมสงเคราะห์
ศูนย์ The Hub สายเด็ก

Play workers เมืองไทยขาดแคลน แต่ต่างแดนให้ความสำคัญ

มีหลายองค์กรในต่างประเทศที่ตื่นตัว ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิการเล่นของเด็ก อาทิเช่น International Association for the Child's Right to play (IPA) เป็นองค์กรที่สนับสนุนสิทธิในการเล่นของเด็กทั่วโลก มีหลากหลายประเทศที่ร่วมเป็นสมาชิก ได้เผยแพร่ข้อมูลและผลงานวิจัยมากมาย ดังตัวอย่าง ประเทศอังกฤษ หน่วยงาน Kids active เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กพิการได้ทำผลงานวิจัย เรื่องการเล่นโลดโผนของเด็กพิการระดับชาติ ได้เผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ มากมายมาเป็นระยะเวลานาน เพื่อให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ พิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถของเด็กพิการที่ทำอะไรได้เหมือนเด็กทั่วไป จนเกิดความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ ภายใต้รัฐบาลอังกฤษสนับสนุน ให้เกิดศูนย์การเล่นให้เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก มีสนามเด็กเล่นในรูปแบบการผจญภัย สำหรับเด็กที่มีปัญหาหลากหลายกลุ่ม ที่สำคัญในพื้นที่การเล่นต้อง

มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นมืออาชีพ ที่เรียกว่า Play workers เป็นผู้อำนวยการความสะดวกในพื้นที่การเล่นของเด็ก รัฐบาลยังสนับสนุนให้มีกฎหมายที่รับรองสิทธิในการเล่น กำหนดมาตรฐานอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ในการดูแลเด็ก เด็ก ๔ คนต่อเจ้าหน้าที่ ๑ คน ถ้าเด็กพิการ อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑ เน้นคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัย ที่สำคัญ Play workers ต้องได้รับการฝึกอบรมมีเอกสารประกอบวิชาชีพ

บทบาท Play workers ทำหน้าที่อะไรบ้าง?

Play workers เรียกสั้นๆ ว่า ผู้ดูแลที่เกี่ยวข้องกับการเล่น คือ บุคคลที่มีบทบาทสนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้ผู้เล่นได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเล่น ที่สำคัญต้องมีความสุขและปลอดภัย

องค์กรที่สร้างและพัฒนา Play workers อย่างมืออาชีพ

บทบาทที่กล่าวถึงนี้ จะเป็นใครก็ได้ที่รักและเข้าใจ ให้ความสำคัญถึงชีวิตในวัยเยาว์ของเด็กและพร้อมที่จะพัฒนาให้เติบโตอย่างสร้างสรรค์และมีคุณค่า ที่สำคัญต้องผ่านการฝึกฝน อบรมรับรองความรู้ ฝึกการปฏิบัติจริง

องค์กรที่ให้ความสำคัญกับ Play workers มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) เป็นองค์กรหนึ่งที่ริเริ่มจุดประกาย เรื่องการเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้ศึกษาทดลองเชิงปฏิบัติการหารูปแบบที่เหมาะสมต่างๆ ได้จัดทำสื่อต่างๆ หนังสือ ซีดี เพื่อศึกษาและเผยแพร่ พร้อมทั้งพัฒนา Play workers ให้เป็นมืออาชีพและขยายผลโดยการจัดกระบวนการอบรมบทบาทผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลอำนวยความสะดวกในการเล่นของเด็ก ได้ขยายผลให้องค์กร เครือข่ายรวมถึงบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเป็นจำนวนมากมานับไม่ถ้วนมาเป็นเวลานาน

ผู้เชี่ยวชาญ Play workers ระดับมืออาชีพ

Theresa Casey อดีตประธาน International Association for the Child's Right to play (IPA) นักเขียนหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการเล่นหลากหลายเล่ม อาทิเช่น Environments for our door play, Inclusive คุณเธอเข้าเป็นผู้นำที่ได้อุทิศกายใจของเด็กในประเทศไทยและเป็นที่ปรึกษาในการศึกษาทดลองรูปแบบการเล่นในการพัฒนาเด็ก ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) จัดทำหลักสูตรพัฒนาทักษะ Play workers และอบรมสร้างเครือข่ายให้เกิดคนทำงานเรื่องการเล่นทั่วประเทศ ผู้เขียนก็เป็นลูกศิษย์คนหนึ่ง ที่ได้ร่วมเรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ ร่วมเผยแพร่ในการอบรม เขียนหนังสือ และได้รับโอกาสพิเศษ จากคุณเธอเธอและมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ได้ร่วมศึกษาดูงานในต่างแดนที่ทำเรื่องการเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก และได้รับการฝึกประสบการณ์พิเศษ Play workers กับกลุ่มเด็กพิเศษ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนกับผู้เชี่ยวชาญประเด็นการเล่นของเด็ก ในประเทศอังกฤษและประเทศสกอตแลนด์ นำประสบการณ์มาเผยแพร่แลกเปลี่ยนขยายผลให้เกิด Play workers ในประเทศไทยอย่างมืออาชีพต่อไป ♦

“ เราไม่ใช่ผู้เปลี่ยนแปลงเด็ก
เราคือผู้ส่งเสริมให้เด็กรู้จักศักยภาพของ
ตัวเองและเปลี่ยนแปลงตามบุคลิกภาพ
ของเขาตามความเหมาะสมด้วยตัว
เขาเอง ”

ละออง มณีเต็ม
องค์กร ICS พื้นที่ประเทศไทย

“มพด. คือสถาบันสร้างคนทำงานด้านการพัฒนาเด็กและครอบครัว”

คุณละออง กล่าวอย่างนี้ หลังการทำงานที่ มพด. มา ๖ ปี ก่อนจะไปทำงานด้านการพัฒนาเด็กกับ
องค์กรด้านเด็กต่อ ซึ่งเธอเป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกโครงการนันทนาการเพื่อเด็ก

เริ่มจากเด็กในสถานพินิจสู่เด็กในชุมชน

มพด.รับอาสาสมัคร จาก VSO (Volunteer Service Overseas : องค์กรอาสาสมัครจากประเทศ
อังกฤษ) นั่นก็คือ เทเรซ่า เคซี ซึ่งให้ประจำอยู่ที่สันติคาม แต่เดิมนั้นคือโครงการนันทนาการเพื่อเด็ก ทำเชื่อมโยงกับแรงงานเด็ก และเข้าไปทำกิจกรรมในสถานพินิจด้วย เพื่อต้องการให้เด็กๆ ได้ผ่อนคลาย มีกิจกรรม
สร้างสรรค์และสนุกให้ทำ แล้วค่อยสอดแทรกความรู้ และทักษะชีวิต เกร็ดความรู้ต่างๆ เข้าไปด้วย และเพื่อให้สอดคล้องกับการทำงานและครอบครัวมากขึ้น ก็เปลี่ยนชื่อโครงการเป็น “โครงการครอบครัวและชุมชน

พัฒนา” ทำงานไปถึงครอบครัวของเด็ก โดยยึดหลักว่าการพัฒนาเด็กต้องอยู่ในบรรยากาศที่เด็กสนุกสนาน มีความสุข รู้สึกปลอดภัย และได้รับการยอมรับฟังความคิดเห็น

“ช่วงที่เข้าไปทำงานไม่มีเจ้าหน้าที่ มีแต่อาสาสมัคร ๒-๓ คน เป็นโครงการที่ตั้งรับอยู่ที่ศูนย์สันติคาม
ของ มพด. จัดกิจกรรมให้เด็กๆ ชุมชนแออัดโดยรอบและน้องๆ สมาชิกสโมสรแรงงานเด็ก ซึ่งเทเรซ่า นำ
แนวคิดเรื่อง “การเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก” มาใช้และมาผนวกกับงานที่ มพด.ทำอยู่ก่อนแล้ว คือนันทนาการ
เพื่อเด็ก เป้าหมายเดียวกันคือ “เน้นการพัฒนาเด็กผ่านรูปแบบที่สร้างสรรค์ ทั้งการเล่น กิจกรรม สร้างสิ่ง
แวดล้อม” โดยทำเป็นโครงการทดลองเชิงปฏิบัติการ ชื่อว่า “Play Project” ในปี ๒๕๔๓ ที่ศูนย์ดวงแข
หัวลำโพง

เราตั้งสมมติฐานว่า “การเล่นอย่างอิสระของเด็ก สามารถเป็นเครื่องมือที่ทำให้เด็กพัฒนาตัวเอง
ได้หรือไม่” โดยมีผู้ใหญ่คอยอำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์ สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ข้อมูลที่เป็นประโยชน์
เพื่อกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาตัวเองด้วยตัวเองผ่านทั้งแบบเดี่ยว และแบบกลุ่ม โดยไม่เลือกปฏิบัติ ยึด
แนวทางสิทธิเด็กมาตรา ๓๑ และ child centred โดยใช้พื้นที่ศูนย์ดวงแข และเด็กๆ โดยรอบในชุมชนดวงแข
เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก

เก็บข้อมูลพฤติกรรมการเล่นของเด็กโดยรวม ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ระหว่างการทำกิจกรรมที่ศูนย์
ดวงแข เราพยายามดึงเด็กโต และผู้ปกครองมามีส่วนร่วมเป็นทีมงานในรูปแบบอาสาสมัครทั้งประจำและ
ชั่วคราว เพื่อถ่ายทอดแนวคิด การปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดความ
ยั่งยืน เราเปิดบ้านพักประมาณปลายสามโมงของวันธรรมดา และเที่ยงของวันหยุด และเราหยุดวันธรรมดา”

“การเล่น” และ “กิจกรรม” ไม่เหมือนกัน

“การเล่นของเด็ก” คือ พฤติกรรมที่เด็กทำตามความสนใจของเขา ทำแล้วมีความสุข สนุกสนาน จะ
มีอุปกรณ์หรือไม่ก็ได้ ไม่มีรูปแบบตายตัว ไม่มีการกำหนดเวลา สถานที่ หรือบุคคล ทุกอย่างถูกกำหนดด้วย
ตัวเด็กเอง ตามความต้องการของเขาแม้แต่กฎกติกาจะมีหรือไม่ก็ได้ จะเลิกหรือเล่น จะปรับหรือเปลี่ยนแปลง
อยู่ที่ผู้เล่นนั้นหรือเด็กนั้น นี่เรียกว่าการเล่นอิสระของเด็ก

“กิจกรรม” คือ บางสิ่งบางอย่างที่ถูกกำหนดกรอบไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะเป็นวัสดุอุปกรณ์ รูปแบบวิธี
การ กฎกติกา เป็นต้น ตัวอย่างคือ เล่นเกมต่างๆ ฐานกิจกรรมต่างๆ และเชิญชวนให้เด็กๆ มาทำตามวิธีการที่
ถูกกำหนดไว้แล้ว

กิจกรรมสามารถกระตุ้นการเล่นอิสระของเด็กได้ และการเล่นอิสระ บางครั้งก็มีกิจกรรมสอดแทรก
อยู่ในนั้นก็ได้ แต่ทั้งสองแตกต่างกัน

แล้วทำไมจึงเน้นที่การเล่น ก็เพราะการเล่นเด็กมีโอกาสที่จะเรียนรู้ความต้องการของตัวเอง รู้จักตัว
เอง คิดเอง เลือกลง กำหนดและวางแผน จัดรูปแบบและวิธีการ หรือแม้แต่ยุติ

ส่วนผู้อำนวยความสะดวกในการเล่นก็จะมีหน้าที่สนับสนุนอุปกรณ์ ดูแลความปลอดภัย และกระตุ้น
ให้เด็กเกิดการเล่นอิสระด้วยตัวเอง ทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของ
ตัวเองออกมาจากภายใน ทำบ่อยๆ จนติดเป็นนิสัย และเรียนรู้ที่จะปรับใช้กับชีวิตประจำวัน สังคมการเล่น

ของเด็กก็ไม่แตกต่างการจำลองสังคมการอยู่ร่วมกันในชีวิตจริง ถ้าส่งเสริมให้เด็กได้เล่นอิสระมากเท่าไร เขาก็มีโอกาสในการพัฒนาตัวเองมากตามไปด้วย

อุปสรรคไม่ใช่ปัญหา นั่นแค่รสชาติ...ชีวิต

ศูนย์ดวงแขเป็นฐานทดลองการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก รวมถึงเป็นทั้งแหล่งดูงานด้วยเช่นกัน ซึ่งขณะนั้นชุมชนดวงแขยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นชุมชน สาธารณูปโภคต่างๆ ไม่มี รวมถึงเป็นแหล่งสุขของปัญหาทุกชนิด ทั้งชุมชนเถื่อน และใกล้ห้วยลำโพง มีคนร่อยพ้อพื้นแม่ผ่านเข้าออกทั้งไทยและต่างดาว ในชุมชนดวงแขมีห้องพักรายวันเริ่มต้นตั้งแต่ ๕๐ บาท เป็นต้นไป

“บอกได้ว่าตอนนั้น โหด มันส์ ฮา มีทุกรสชาติ สนุกอย่าบอกใครเลย ผู้คนรอบข้างศูนย์ดวงแข ที่เป็นผู้ปกครองไม่ค่อยเข้าใจหรอก เขาห้ามไม่ให้เด็กมาเล่น เพราะเสียเวลาทำมาหากินของเขา เราเดินเข้าไปในชุมชนโดยลำพังก็โปรตระวังนะคะ เพราะที่นั่นเป็นแหล่งของทุกอย่าง ต้องเดินให้เขาเห็นบ่อยๆ ถึงจะเริ่มปลอดภัย

วันดีคืนดีก็มีคนมาปรึกษาเรื่องผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS เราก็หาข้อมูลและส่งต่อหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้โดยตรง และเราจะเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาเด็กไปในตัวด้วย

มันเป็นปัญหาทางโครงสร้างใหญ่ เราก็เลยไม่นำมาคิดเป็นปัญหา สรุปว่าเราไม่ค่อยมีปัญหาในการทดลองปฏิบัติการช่วงนั้นหรอกคะ เพราะประเด็นงานของเรามันมีประโยชน์ต่อเด็ก หลายหน่วยงานและชาวชุมชนให้ความช่วยเหลือดี บางครั้งเรามีการพาเด็กไปทัศนศึกษาข้างนอก เราก็ชวนผู้ปกครองไปเป็นที่เลี้ยงข้างติดต่อนักศึกษาบ้าง ได้รับการสนับสนุนดีทีเดียว”

เล่นๆ สร้างหลักสูตร “เล่นเพื่อชีวิต”

หลังทดลองเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ผลการเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่ดีคือ เด็กใจเย็นขึ้น แบ่งปันมากขึ้น เล่นด้วยกันได้นานขึ้นโดยไม่ทะเลาะกัน กล้าแสดงออกในสิ่งที่เหมาะสม กล้าบอกความต้องการ/ความรู้สึก มีเหตุผล จากแต่เดิมทะเลาะกันเกือบจะตลอดเวลา

“เราสรุปประสบการณ์ออกมาเป็นหนังสือการเล่นเล่มหนึ่ง “เล่น...เพื่อชีวิตของเด็ก” และมีวิดีโอด้วย เริ่มคิดแผนการขยายผล เพราะมีหลายหน่วยงานมาดูงานและนำกลับไปประยุกต์ใช้ ออกทีวีบ้าง หนังสือพิมพ์บ้าง กระแสตอบรับดีมากในช่วงนั้น เพราะเป็นหน่วยงานแรกๆ ที่ลุกขึ้นมาทำเรื่อง “การเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก” อย่างจริงจัง และมีที่ปรึกษาทั้งคุณหมอ และอาจารย์ ซึ่งเป็นกรรมการของ มพด.

เราเริ่มทำหลักสูตรอบรมขยายผลเรื่องจิตสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กผ่านการเล่น เราเปิดคอร์สอบรมที่ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ศูนย์สันติคาม ไปอบรมให้ศูนย์การศึกษาพิเศษเขต ๘ เชียงใหม่ และ

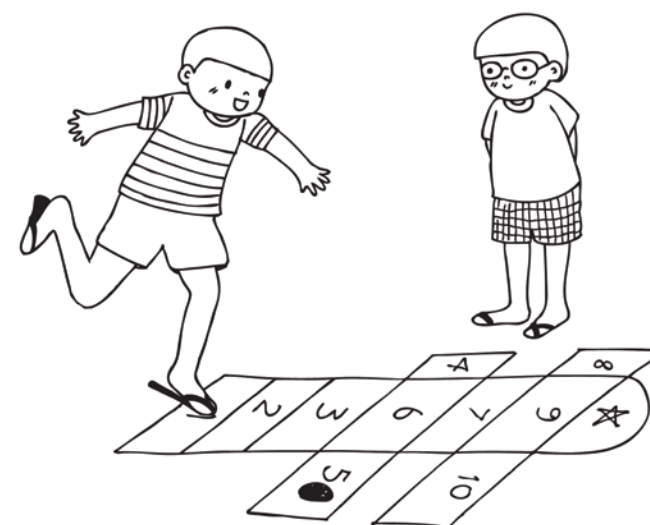
เขต ๑ กทม. (ข้างรพ.ราชานุกูล-ดินแดง), ครูศูนย์เด็กเล็กที่บ้านสว่งห้ ต.สำโรงตาเจ็น จ.ศรีสะเกษ รวมทั้งได้ไปแลกเปลี่ยนดูงานกันที่ประเทศอังกฤษและสก๊อตแลนด์กับหน่วยงานด้านนี้และหน่วยงานที่ทำงานปกป้องคุ้มครองเด็ก”

ในการจัดกิจกรรมการเล่นนี้ ได้พยายามผลักดันให้เกิด “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” กับกรุงเทพมหานคร มีการจัดถรณ์ที่ ศูนย์สันติคาม โดยมีการนิยามพื้นที่สร้างสรรค์ คือ พื้นที่ทางความคิด พื้นที่ทางการแสดงออก พื้นที่ทางกายภาพ รวมทั้งได้ร่วมกับศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก ทำวิจัยและคู่มือการทำสนามเด็กเล่นปลอดภัย

ไม่ใช่ผู้เปลี่ยนแปลงแต่คือผู้ส่งเสริม

คุณละลอง บอกว่า มพด. และเธอยึดเป็นแนวทางการทำงานมาตลอดทั้งกับเด็กและผู้ใหญ่ หรือแม้แต่ในการดำเนินชีวิตส่วนตัว การสร้างการมีส่วนร่วม โดยเด็กเป็นศูนย์กลาง สิทธิเด็ก หลักการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนโดยสมัครใจ นั่นก็คือ ‘เราไม่ใช่ผู้เปลี่ยนแปลงเด็ก เราคือผู้ส่งเสริมให้เด็กรู้จักกายภาพของตัวเอง และเปลี่ยนแปลงตามบุคลิกภาพของ เขาตามความเหมาะสมด้วยตัวเอง’

“‘มพด.คือสถาบันสร้างคนทำงานด้านการพัฒนาเด็กและครอบครัว’ สำหรับความคิดพินะ พี่ค่อนข้างปลื้ม มพด.มากทีเดียว ยังคิดถึงทุกคน และบรรยากาศเก่าๆ เขาเป็นมหาวิทยาลัยชีวิตสำหรับพี่เลยละ” ละลองฝากประโยคนี้ทิ้งท้ายให้กับทุกคน ♦

“เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยน ปัญหา
ด้านเด็กก็เปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน แต่
สิ่งหนึ่งที่ไม่ได้เปลี่ยนไปตามสถานการณ์
นั่นก็คือ “เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหัวใจเต็มคอก
ของ มพด.” ยังคงคิดและทำเพื่อเด็กอยู่
ไม่เปลี่ยนแปลง”

ประสพสุข โบราณมูล
หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาเด็ก

จากความพยายามในการทำงานด้านพัฒนาเด็กและพัฒนาให้เกิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กไม่
เปลี่ยนแปลงของ มพด. ที่พยายามค้นหารูปแบบในการพัฒนาเด็ก รวมถึงการมีพื้นที่เชิงบวกที่จะดึงเด็กออก
จากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในปัจจุบันที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมไปทางลบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสื่อ อบายมุข ที่
มีวุ่นวายต่างๆ จนปัจจุบัน “ประสพสุข โบราณมูล” ยังคงสานต่อและผลักดันพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก หลังจาก
จากเข้ามาเป็นอาสาสมัคร

“เข้ามาเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ เป็น play worker ดูแลเรื่องความปลอดภัย สถานที่ และ
ออกแบบกิจกรรม ทำเคสเด็ก บำบัดเด็ก ก็เริ่มต้นจากการเล่นนี่เลย” ประสพสุขย้อนเหตุการณ์

เล่นเพื่อการบำบัด

การสานต่องาน จากจุดเริ่มให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการทำงาน ให้เด็กบอกว่าเด็กอยากจะทำอะไร
อยากจะทำอะไร อยากจะทำอะไร และร่วมกันออกแบบพื้นที่ หากตอนนี้ใครเดินไปที่ศูนย์ดวงแข ก็ให้เห็น

สนามทราย มุมเสื่อผ้า มุมสงบสำหรับนั่งเล่น มุมดนตรี หากสังเกตก็จะพบว่าทรัพยากรที่นำมา
ทำจะเป็นทรัพยากรประยุกต์ทั้งหมด จะไม่ใช่ของเล่นที่แพง จะเอาพวกวัสดุเหลือใช้มาทำเป็น
ของเล่นทั้งผ้า ไม้ และพลาสติก

“พอให้เด็กๆ เข้ามาเล่นมาทำกิจกรรมร่วมกันทำให้เราเห็นว่า เด็กมีปัญหาอะไร บางคนเข้ามา
ภาวะอารมณ์ค่อนข้างรุนแรงและก้าวร้าวมาก ตอนนั้นมันเริ่มเห็นว่ามันไม่ใช่แค่พื้นที่ให้เด็กเล่นเฉยๆ มันกลายเป็น
เป็นเรื่องบำบัดพฤติกรรมเด็กไปเลย

เพราะว่าเด็กในชุมชน พ่อแม่เขาเป็นยังงี้ ลูกเขาออกมาเป็นอย่างนั้น พ่อแม่ใช้ความรุนแรงใน
การตัดสินปัญหา ไม่ว่าจะเป็นวาจา การกระทำ เด็กเองพอเข้ามาทำกิจกรรม มาเล่นเขาจะเล่นด้วยกันไม่ได้
เลย ๕ นาทีเขาก็ตีกันร้องไห้ทั้งบ้านแล้วก็มี เวลาจะขอเพื่อนเล่นยังถีบเพื่อน คือไม่มีทักษะสังคมเลย ในทุก
กิจกรรมเราจึงการเสริมเรื่องทักษะการใช้ชีวิตเข้าไป”

ขยายกลุ่มขอคืนพื้นที่ให้เด็ก

ความสำเร็จจากการเล่น มีการส่งผ่านความคิดโดยการอบรมให้กับหน่วยงานราชการ อย่าง
กรุงเทพมหานครขอคืนพื้นที่ใต้ทางด่วนให้กับเด็ก

“เราพยายามรณรงค์คืนพื้นที่ใต้ทางด่วนต่างๆ เพราะว่าคนส่วนใหญ่ ถ้าคนมองเรื่องการเล่นในสังคม
ไทยช่วงนั้นมันไร้สาระมาก และไม่เป็นประโยชน์ โอเคเดี๋ยวนี้ถ้าใช้คำว่า “การเล่น” ก็ขายไม่ได้ เราก็ปรับมา
ใช้เรื่อง “คืนพื้นที่ให้เด็ก” รณรงค์มาเรื่อยๆ ถ้านับตอนนี้ได้พื้นที่ต้นแบบก็เยอะ แต่ส่วนใหญ่เราจะทำกิจกรรม
กับเด็กด้วยโอกาส ตรงนี้ก็เพิ่มเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดต่างๆ ขึ้นมาด้วย

ปีพ.ศ. ๒๕๕๒ เรื่อง “พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก” ได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติเนื่องในวันเด็กแห่ง
ชาติ สมัยนายกอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่ง มพด.เป็นแกนหลักนำเสนอแนวคิดในการจัดอบรมไปหาพื้นที่เล่นพื้นที่
สร้างสรรค์ในศูนย์เด็กเล็กต่างๆ ร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ”

อยากเห็นก้าวที่ ๓๑ ของ มพด.

สถานการณ์ปัญหาเด็กมันไม่ได้หยุด มีปัญหาใหม่เข้ามาเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องท้องไม่พร้อม คุณ
แม่วัยใส เรื่องพฤติกรรมไม่ดีไม่เหมาะสม เกิดจากสังคมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่มันกำลังเปลี่ยนไป ซึ่งปัญหา
ทันสมัยขึ้น จึงต้องสร้างทางเลือกเพิ่มขึ้นที่จะทำวิธีไหนที่จะให้เด็กสนใจ

“เราใช้สื่อมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเด็ก อย่างที่เพิ่งเริ่มทำไปปี ๒๕๕๔ โครงการเพาะเมล็ด
พันธุ์ด้วยหัวใจ เราใช้ประเด็นสื่อสร้างสรรค์นี้แหละมาทำงานในการบำบัดเยียวยาเด็กที่อยู่ในสภาวะยาก
ลำบาก อย่างเด็กที่อยู่ในชุมชนแออัดในเมือง เด็กที่อยู่กับผู้อาวุโสในชนบท เด็กต่างชาติ เด็กพิการ และเด็กที่ได้
รับความรุนแรงในครอบครัว ตอนนี้กำลังต่อยอดให้กลุ่มเด็กดังกล่าว ให้เขาได้ทำงานขยายผลของเขาต่อ เพื่อ
ที่จะเรียกร้องสิทธิต่างๆ โดยใช้สื่อ เช่น ละคร หุ่นเงา แอนิเมชัน ตอนนี้นำสื่อมาทำ ทำให้เด็กๆ ใช้สื่อนี้เพื่อที่จะ
สื่อสารให้เห็นตัวตนของพวกเขา ทั้งเด็กต่างชาติ เด็กในชุมชนแออัด เด็กในต่างจังหวัดทั้งในภาคอีสาน และ
๓ จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อที่จะสื่อสารให้เขาได้อยู่รอดและปลอดภัยหากเกิดสภาวะภัยพิบัติน้ำท่วมขึ้นมามาก
จะทำยังไงเพื่อให้เกิดการอยู่รอดได้ ต้องเตรียมตัวปฏิบัติอย่างไร หรือว่ามันเกิดขึ้นแล้วเราต้องทำยังไง ต้อง
เริ่มเล่นกับสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น คิดว่ากำลังจะนำไปสู่ในเรื่องของพื้นที่สร้างสรรค์ทางสื่อที่เพิ่มมากขึ้น นั่น
คืองานที่เราต้องทำต่อไปในปีที่ ๓๑”

เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยน ปัญหาด้านเด็กก็เปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ได้เปลี่ยนไปตาม
สถานการณ์นั่นก็คือ “เจ้าหน้าที่ซึ่งมีหัวใจเต็มคอกของ มพด.” ยังคงคิดและทำเพื่อเด็กอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง ♦

“ขอเป็นกำลังใจให้ทุกคนที่ทำงาน มีกำลังใจกำลังใจที่เข้มแข็งในการฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อนำไปสู่สังคมที่ไม่ทอดทิ้งเด็ก ตามที่ได้ตั้งปณิธานไว้ว่า ‘๓๐ ปี มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สังคมไทยไม่ทอดทิ้งเด็ก’”

เสาวรัตน์ ประดาห์
เจ้าหน้าที่กลุ่มงานพัฒนาเด็ก

จากสิ่งเล็กๆ สู่ความประทับใจในการทำงาน

“เริ่มจากการเป็นอาสาสมัครตัวเล็กๆ มีส่วนร่วมในงานเล็กๆ กลายเป็นความภูมิใจ ความประทับใจอันใหญ่หลวงที่ส่งผลให้ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรเล็กๆ ที่เราเรียกกันว่า “บ้านหลังเล็กๆ” ที่มีพี่น้องเพื่อนพ้อง มาจากต่างที่ ต่างแดน แต่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก่อเกิดบรรยากาศการทำงานที่อบอุ่น และคุ้นเคยเป็นส่วนหนึ่งของความประทับใจที่องค์กรและเพื่อนร่วมงานทุกคน” เสาวรัตน์ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานพัฒนาเด็กดูแลศูนย์ดวงแขกล่าว

ปัจจุบันเธอทำมีบทบาทความรับผิดชอบดูแลที่ศูนย์ดวงแข ศูนย์เรียนรู้และศึกษาดูงาน เน้นออนตองพบปะเจอเจอกับผู้คนมากมายหลายตา ทั้งที่ตั้งใจเพื่อมาขอข้อมูล เรียนรู้การทำงาน การทำกิจกรรมกับเด็กๆ และที่เดินผ่านมาแล้วไม่ผ่านเลยไป แต่ขอแวะมาทักทาย เล่นกับเด็ก มีทั้งคนไทยและต่างประเทศ ความประทับใจเริ่มพรั่งพรั่ง...ไม่รู้จะเริ่มตรงไหนก่อนดี..

“เอาเป็นว่าเริ่มที่เด็กๆ ก่อนละกัน...เพราะเห็นหน้ากันจนคุ้นเคย...จนเลยแปรเปลี่ยนสถานะจากเรียกพี่เป็นเรียกป้าของเด็กหลายๆ คนที่เข้ามาทำกิจกรรมที่นี่ ศูนย์ดวงแขเปิดพื้นที่ให้เด็กๆ ได้เข้ามาทำกิจกรรม

อย่างอิสระ โดยมีมุมกิจกรรมที่หลากหลาย มีอาสาสมัครผู้ปกครองและเยาวชนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกและบันทึกกิจกรรมทุกวันที่มีการเปิดศูนย์ เพราะฉะนั้น ในแต่ละวันก็จะมีเรื่องให้อุ้มและอมทุกซอกกับพฤติกรรมนานาประการ เจ้าตัวโตเป็นพี่ใหญ่ที่เข้ามาช่วยดูแลน้องๆ บางทีก็เป็นครูช่วยสอนการบ้าน หากิจกรรมศิลปะต่างๆ มาให้น้องๆ ทำ บางทีก็วิ่งไล่จับกับน้องๆ จนเหนื่อยหมดแรงด้วยกันทั้งคู่

ส่วนเจ้าตัวแสบขนทั้งหลาย เริ่มมีทักษะในการเล่น เริ่มจากแต่ก่อน ไม่เอา ไม่เล่น พอเริ่มเข้ามาบ่อยๆ เข้า ก็เริ่มมีการมาขอเล่นเอง ขอทำเองบ้างได้ไหม จากสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่เห็นพัฒนาการของเด็กทำให้เรามีกำลังใจในการทำงาน ส่วนเจ้าตัวเล็กวัยเตาะแตะ พอเข้ามาก็จะเล่นทุกอย่างที่ขวางหน้า ส่งเสียงยังไม่เป็นภาษา แต่มีแรงวิ่งกันทั้งวันไม่หยุด มีทั้งเสียงหัวเราะร่า สลับกับเสียงร้องไห้กันบ้าง แต่พลังเหลือเฟือ” เสาวรัตน์ เล่าไปอมยิ้มไป

นักศึกษา แรงอาสาที่สำคัญ

อาสาสมัครนักศึกษาจากสถาบันต่างๆ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีความตั้งใจมามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กด้วยกัน ทั้งมาจัดในศูนย์และพาเด็กๆ ไปทัศนศึกษาข้างนอก ซึ่งทำให้เด็กๆ ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่ดีที่พ่อแม่ไม่สามารถพาไปได้ เช่นการดูละครเวทีของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การได้ไปเที่ยวเมืองโบราณ ที่ทางผู้ใหญ่จากบริษัทอยุธยาอลันฯ ได้ชวนเด็กๆ เข้าร่วม และกิจกรรมต่างๆ อีกหลายต่อหลายกิจกรรมที่สร้างความสุขให้กับเด็กๆ ในศูนย์ ให้ใบหน้าที่เคยเศร้าหมอง...มีรอยยิ้ม...และความสดใสขึ้นมา

“ไม่ว่าจะเป็นน้องนักศึกษาคณะนิติศาสตร์ นักศึกษากลุ่มเพาะรัก จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ผลัดเปลี่ยนจากรุ่นสู่รุ่นมาช่วยกิจกรรมอยู่เสมอๆ เมื่อต้องการความช่วยเหลือ ไม่เคยเกี่ยง นอกจากนี้ก็ยังมียุโรปๆ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ ก็เข้ามาช่วยเหมือนกัน

แม้แต่คนที่เดินผ่านหน้าศูนย์ดวงแข ไม่เดินผ่านเลยไป แวะเข้ามาสอบถาม พูดคุย ช่วยสมทบทุนในการทำกิจกรรมของมูลนิธิฯ ชาวต่างชาติที่แม่เดินผ่านไปแล้ว แต่ยังเดินกลับมาพูดคุยเพื่อขอข้อมูล มาทำกิจกรรมกับเด็กๆ เป็นความประทับใจเล็กๆ ความภาคภูมิใจเล็กๆ ความสุขเล็กๆ ที่ได้เห็น ได้ทำ ได้สัมผัสจากส่วนที่เล็กๆ ส่วนหนึ่ง”

“ครบรอบ ๓๐ ปี มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก แม้จะเพิ่งได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางได้ไม่นาน แต่ได้รับรู้และทราบประวัติจากการบอกเล่าถึงการเดินทางที่ก่อร่างสร้างขึ้นมาและเป็นความภาคภูมิใจในจังหวะก้าวของการเดินทาง มพด. เป็นผู้จุดประกายงานพัฒนา งานผลักดัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเด็ก ครอบครัว ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน แม้สภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลง มีความเจริญมากขึ้น แต่สภาพปัญหาเด็ก ครอบครัว ชุมชน และสังคมไม่ได้ดีขึ้นตามความเจริญที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง ช้ำร้ายในบางเรื่องยังย่ำแย่มากขึ้น เพราะฉะนั้น ครบรอบ ๓๐ ปี ก็ขอเป็นกำลังใจให้ทุกคนที่ทำงาน มีกำลังใจกำลังใจที่เข้มแข็งในการฝ่าฟันอุปสรรค เพื่อนำไปสู่สังคมที่ไม่ทอดทิ้งเด็ก ตามที่ได้ตั้งปณิธานไว้ว่า “๓๐ ปี มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สังคมไทยไม่ทอดทิ้งเด็ก” เสาวรัตน์ กล่าวทิ้งท้าย

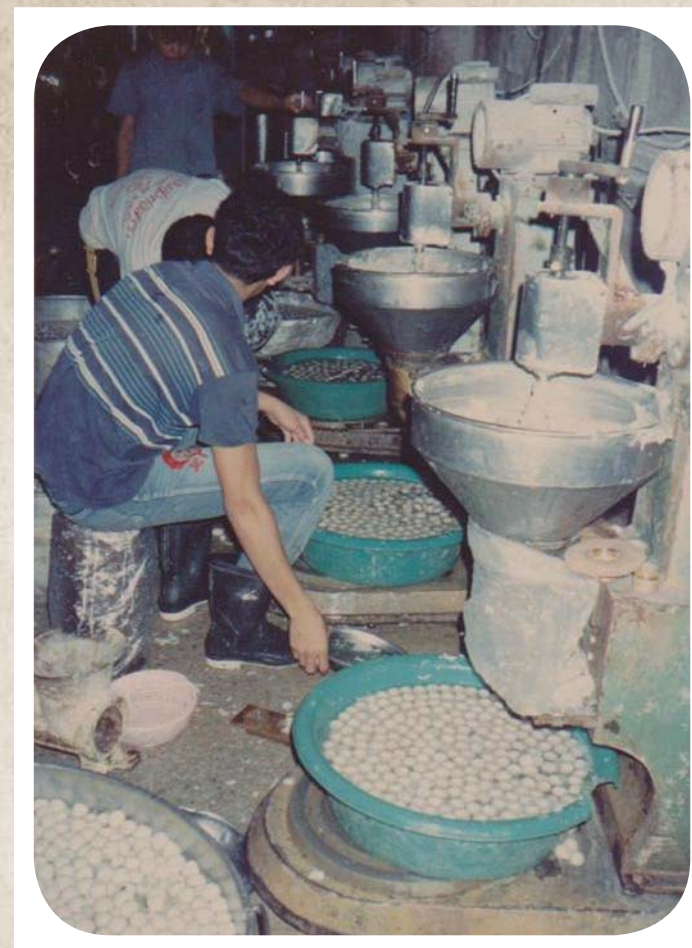
...ขอบคุณเด็กๆ
...ขอบคุณน้องๆ
...ขอบคุณอาสา
...ขอบคุณทุกท่าน
...ขอบคุณทุกเสียง
...ขอบคุณทุกสายตา
...ขอบคุณคุณอาจารย์
...ขอบคุณกับทุกสิ่ง

ที่เป็นกำลังใจยามเศร้าหมอง
ที่ช่วยประคองยามอ่อนล้า
ที่เป็นแรงช่วยผลักดัน
ที่แบ่งปันน้ำใจช่วยเหลือ
ที่สะท้อนให้เกิดการพัฒนา
ที่จะช่วยสอดส่องดูแลเด็ก
ที่คอยเป็นสายธารให้ได้พักพิง
ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ขอบคุณ...ขอบคุณ...ขอบคุณ ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการสื่อมวลชนสำหรับเด็ก

๕

ส่งเสริมสื่อมวลชนสำหรับเด็ก
สู่สื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน

“มพด.เป็นมูลนิธิเล็กๆ ในการที่จะ
ทำให้อยู่รอดแล้วก็ทำงานได้ มีคนรู้จัก มีคน
เข้ามาพร้อมกับ มพด. ประกอบด้วยคนที่มี
ความเสียสละ ทุ่มเท ขยัน และจริงจังมากๆ ”

รศ.ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร
กรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

คำบอกเล่าที่มีต่อมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กของ รศ.ดร.สายฤดี วรกิจโกศาทร กรรมการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก อดีตผู้อำนวยการสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว และเราคงคุ้นเคยกับบทบาทพิธีกรรายการ “รักลูกให้ถูกทาง” ปัจจุบันท่านยังเป็นผู้ควบคุมรายการ “ป.ปลาตากลม” รายการสำหรับเด็กและครอบครัว ท่านเป็นคนสำคัญอีกคนหนึ่งของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ผู้ร่วมผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลายส่วนของสังคมอย่างการจัดทำเรตติ้งทางโทรทัศน์

“งานนี้ถือว่าเป็นความสำเร็จของ มพด. อย่างสำคัญเหมือนกัน แต่งานนี้ก็มีหลายหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็ก ด้านสื่อ เข้ามาช่วยกันผลักดัน ส่วนตัวก็สู้ทั้งในความเป็นกรรมการ มพด. และเป็นหน่วยงานที่ทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อจะให้เกิดเป็นมาตรฐานว่าคนที่ผลิตรายการเพื่อจะเป็น ด.รายการสำหรับเด็ก ท.รายการทั่วไป น.รายการที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำ สำหรับเด็กอายุระหว่าง ๑๓-๑๘ ปี มันจะต้องมีเกณฑ์ว่าเห็นเลือดได้กี่นาที เห็นเลือดได้แค่ไหน เห็นอาวุธ เห็นการทำผิด เห็นการพูดปด หยาบ รุนแรง เห็นมิดเห็นปิ่น ซึ่งรายละเอียดเยอะ ผลสุดท้ายก็ผลักดันให้เกิดกันจนได้

แต่ต้องมาคิดมาแลกกันต่อว่าจะผลักดันประเด็นเรื่องสื่อเด็ก ให้เป็นพื้นที่สื่อสาธารณะให้เด็กมากขึ้น จะให้สัดส่วนเวลารายการโทรทัศน์ จะเห็นว่าทุกช่อง ไม่ว่าจะเป็นอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ญี่ปุ่น เขาก็มีรายการสำหรับเด็ก โดยไม่ได้แย่งกับผู้ใหญ่ ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียง กับจำนวนเปอร์เซ็นต์ของเด็ก อย่างเมืองไทยที่มี ๑๓% แต่พื้นที่ในโทรทัศน์ของเราในช่องสาธารณะ ทุกคนมีสิทธิเท่ากันรวมถึงเด็กด้วย แต่ควรจะเพิ่มพื้นที่ให้เด็ก เช่น ขอเพิ่มปีละ ๒% ขอเพิ่มปีละ ๑% ด้วยเกณฑ์อะไรก็ได้แล้วแต่ เพื่อให้มันใกล้เคียง อย่างน้อยก็น่าจะ ๑๐% เพราะเด็กอายุ ๐-๑๕ ปี มันเกินสิบอยู่แล้วทุกช่อง

เมื่อมันมีพื้นที่มันก็ต้องมีคนอยากแข่งขันกันทำ ประเทศไทยไม่มีผู้ผลิตรายการสำหรับเด็กเป็นเลย ซื้อรายการสำหรับเด็กมาอย่างเดียว แล้วคุณภาพคนของเราละ คือไม่ได้หมายความว่าไม่ควรซื้อของเมืองนอกมา เราซื้อมาก็ได้ แต่คนของเราจะอดโอกาสที่จะได้พัฒนาฝีมือ ได้เก่งด้วยนะสิ เพราะแถมมของเรายังคมของเรา ภาษาของเรา มันก็แถมมซึ่งอาจทำให้เป็นอินเตอร์ก็ได้ ถ้าเราพัฒนาให้มันถึงอินเตอร์ได้ ทำไมเราเป็นผู้เสพออย่างเดียวยหรือไง ไม่ผลิต ไม่ทำ ไม่พัฒนา”

แนวทางการก้าวต่อไปของ มพด.

การทำงานในหลายๆ ประเด็นที่ผ่านมาเน้นว่าประสบความสำเร็จในหลายๆ โครงการทั้งโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็ก โครงการสื่อเพื่อการสร้างสรรค์ โครงการแรงงานเด็ก แต่ในส่วนตัวของ รศ.ดร.สายฤดี นั้นมองว่ายังมีเรื่องราวที่ยังไม่ทำอีกเยอะ มพด. จึงน่าจะมีภาคีที่ทำงานร่วมกัน

“เราไม่จับทุกประเด็น ยังมีเรื่องอื่นๆ การเจ็บไข้ได้ป่วยในเด็ก ศักยภาพในเรื่องพื้นที่การเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนของเด็กหันหน้าหนีเกลียด ทำให้เด็กไม่อยากเรียน เป็นเหมือนที่เก็บเด็ก ครูก็หนักแล้ว แต่ก็ไม่ได้ว่าครูไม่มีระบบการศึกษา แล้วเงื่อนไขทางรัฐไปควบคุมเรื่องคุณภาพทำให้ครูไปมองแต่ตัวเอง โดยที่ไม่คิดว่าคุณภาพของครูอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน ครูก็ไปนึกถึงคุณภาพของครูแต่คุณภาพของนักเรียนแย ก็รู้สึกว่ามีหลายเรื่องที่จะต้องทำ

ถามว่า มพด.ควรจะทำอยู่คนเดียวหรือเปล่า มพด. ก็ไม่ควรจะขยายมาก แต่ควรจะมีความคล้อยตาม มพด. อยู่ในหลายๆ พื้นที่ อาจจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นี่แหละ แต่มีเจ้าหน้าที่หรือกรรมการ อบต. ทำหน้าที่คล้ายๆ กับพนักงาน มพด. คือดูผลประโยชน์ของเด็ก เพราะผลประโยชน์ของเด็กไม่มีใครดู ดูแต่ผลประโยชน์ของลูก แต่ไม่ดูผลประโยชน์ของคนอื่น

มีผู้ใหญ่ที่ไม่เคยคิดว่าผลประโยชน์ของเด็กคืออะไร มีที่กินที่นอน เขากินเขานอนอย่างไร แฉงไฟทำการบ้าน ยังไม่มีหรือแม้แต่เวลาให้ทำการบ้านก็ไม่มี แม้แต่คำชื่นชมให้เด็กที่ทำการบ้านก็ยังไม่

หากเราทำงานร่วมกับ อบต.ได้คงจะดี ให้ความรู้การดูแลผลประโยชน์ของเด็กกับเขา อย่างน้อยข้อมูลด้านเด็กก็ควรจะครบ ไม่ใช่แค่เด็กมีกี่คน ผู้หญิงผู้ชาย ต้องเป็นเรื่องที่ว่าเด็กแต่ละคนมีพ่อแม่หรือเปล่า อยู่อย่างไร อยู่กับใคร คนที่อยู่กับเด็กมีอะไรเป็นข้อสงสัยไหม อยู่ในศักยภาพที่ให้โอกาสเด็กพัฒนาหรือเปล่า การพัฒนาก็มีอีกหลายด้าน ทั้งร่างกาย กล้ามเนื้อ ความคิด สติปัญญา แล้วยังพื้นที่เสี่ยงอีกที่รอบตัวเด็ก ตัวอย่างของผู้ใหญ่ที่เป็นต้นแบบของเด็ก มพด. ทำเรื่องยาก เพราะว่าการดูแลเด็กเหมือนกับว่าเราก็ไม่ได้ดูแลตัวเรา แต่ก็เลสมนุษย์มันดูแลตัวเราและครอบครัวเราทั้งนั้น

ฉะนั้น การทำงานด้านเด็กที่ไม่ใช่ลูกของตัวเองมันก็เหมือนกับสวนทางธรรมชาติของมนุษย์ แต่เขาก็ทำได้ ๓๐ ปี เขาทำได้ แล้วเขาก็สร้างคนที่ต่อไป” ♦

“ เราผลิตละครวิทยุเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องแรงงานเด็กและการป้องกันตัวเอง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมเหมือนเป็นผู้สื่อข่าว สื่อกันทางอากาศ เราคิดว่ารายการสโมสรเพื่อนงานเป็นสื่อกลางที่จะเป็นการลดช่องว่าง ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ให้เข้าใจซึ่งกันและกันได้...”

กนกวรรณ โมรัฐเสถียร
หัวหน้ากลุ่มงานคุ้มครองเด็ก

“วิทยุสโมสรเพื่อนงาน” ออกอากาศครั้งแรกวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ทางคลื่น FM.๙๒.๕ MHZ. และ AM. ๘๑๙ MHZ. ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. และเปลี่ยนมาออกอากาศทุกวันเสาร์ ช่วงเวลา ๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น. เมื่อประมาณปี ๒๕๕๑ จนถึงปี ๒๕๕๔ รายการของเราเผยแพร่สาระความรู้ให้กับแรงงานเด็กในช่วงแรก หลังจากนั้นก็มีเนื้อหาเพิ่มในส่วนของเด็ก เยาวชน และครอบครัว รายการนี้ยังได้รับรางวัลวิทยุดีเด่นเพื่อเยาวชน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) ในปี ๒๕๕๕ ก่อนจะถูกปิดตัวลง ไม่ให้โอกาสแม้แต่จะให้ผู้จัดรายการอย่าง กนกวรรณ โมรัฐเสถียร และ อัสพร เสถียรทิพย์ ได้บอกเล่าแผนรายการ เมื่อกลางเดือนตุลาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนรัฐบาล ประกอบกับเป็นเวลาเดียวกันกับรัฐบาลต้องจัดรายการนายกพบประชาชน รายการจึงต้องปิดไปโดยปริยาย”

วิทยุสโมสรเพื่อนงาน ความทรงจำของวันวาน

“เราไม่มีโอกาสที่จะสื่อสารกับผู้ฟังรายการเราเลย แผนรายการที่ฟังเราเป็นประจำ ก็จะมีโทรศัพท์และเขียนจดหมายเข้ามาถามกันว่า ‘รายการของเราหายไปไหน ทำไมไม่มาจัด’ เราไม่มีแม้กระทั่งโอกาสที่จะอำลาตัวเราเองก็รู้แบบสายฟ้าแลบ” คุณกนกวรรณ เอื้อน้อย

รายการวิทยุสโมสรเพื่อนงาน เป็นกิจกรรมหนึ่งของสโมสรเพื่อนงาน โครงการแรงงานเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) เป็นสโมสรทางอากาศเพื่อเป็นการพบปะกันระหว่าง มพด. กับกลุ่มแรงงานเด็ก

รูปแบบและเนื้อหารายการมีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้กลุ่มแรงงานเด็กได้เข้ามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ปัญหาของตัวเอง มีการณรงค์เพื่อป้องกันการใช้แรงงานเด็ก ซึ่งรายการครอบคลุมทั่วประเทศและยังไปถึงมาเลเซียบริเวณเขตชายแดนติดประเทศไทย

“เราผลิตละครวิทยุเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องแรงงานเด็กและการป้องกันตัวเอง เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมเหมือนเป็นผู้สื่อข่าว สื่อกันทางอากาศ เราคิดว่ารายการสโมสรเพื่อนงานเป็นสื่อกลางที่จะเป็นการลดช่องว่าง ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ให้เข้าใจซึ่งกันและกันได้”

มีช่วงการส่งเสริมการอ่าน จะมีการแนะนำหนังสือโดยตัวเด็กและเยาวชนเอง พอเรามีช่วงเวลานี้ปุ๊บก็จะเกิดปิ๊ดแบ่เคอะเยะ มีผู้ฟังโทรมาจากทั่วประเทศ ยะลา ปัตตานี เชียงราย ลำปาง มาจากปิ่นกิม”

ส่วนหนึ่งของรายการวิทยุฯ ยังเป็นช่องทางในการเผยแพร่งานหลักๆ ของ มพด. ด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านแรงงานเด็ก ด้านการพัฒนาเด็ก ด้านการช่วยเหลือคุ้มครอง หรือว่าด้านการส่งข้อสนับสนุนเรื่องการศึกษา เรื่องอาหารกลางวันเรื่องการทำกิจกรรมต่างๆ สำหรับเด็ก รวมถึงงานอาสาสมัคร

“เสียดายโอกาส และช่องทางที่เราจะสามารถสื่อสารข้อมูลด้านการพัฒนาเด็กดีๆ ช่องทางสื่อสารเพื่อการพัฒนาเด็กเรายังทำอยู่ แต่อันนั้นมันเป็นช่องทางที่เราทำได้และเข้าถึงได้ทุกครัวเรือน ซึ่งเรียกว่าโอกาสทองเลยก็ว่าได้”

หากปาฏิหาริย์มีจริง เราจะกลับมาออนแอร์อีกครั้ง

หากปาฏิหาริย์มีจริงแผนรายการจะได้ฟังดีเจเสียงใส อีกแน่นอน ซึ่งช่วงเวลา ๑ ชั่วโมง เนื้อหาค่อนข้างลงตัวแล้ว เพราะว่ามีทั้งการสื่อสารสองทางครบตามหลักการสื่อสาร

“ก็รู้สึกเหงานะคะ หากมีโอกาสได้กลับมาจัดรายการอีกจะทำเรื่องการสื่อสารของคนให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องภาษาหรืออะไรก็แล้วแต่ เป็นเกร็ดที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาเด็ก หรือว่าเป็นช่องของการเสริมทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตที่สร้างสรรค์ เคยคุยกันเรื่องการทำรายการ Online เหมือนกัน แต่เราต้องมีทีมงานที่จะมาทำเยอะขึ้น มันต่างกับคลื่นวิทยุที่เราได้จากกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่เรานัดเจอกับแผนรายการบนหน้าปัดวิทยุ เข้าถึงได้มากกว่า หากมีโอกาสเราก็จะทำให้ดียิ่งกว่าเดิม”

จุดนัดพบบนหน้าปัดคลื่น FM. ๙๒.๕ MHZ. และ AM. ๘๑๙ MHZ. ทุกวันเสาร์ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น. ของสมาชิกสโมสรเพื่อนงาน คงอีกไม่นานเกินรอ ♦

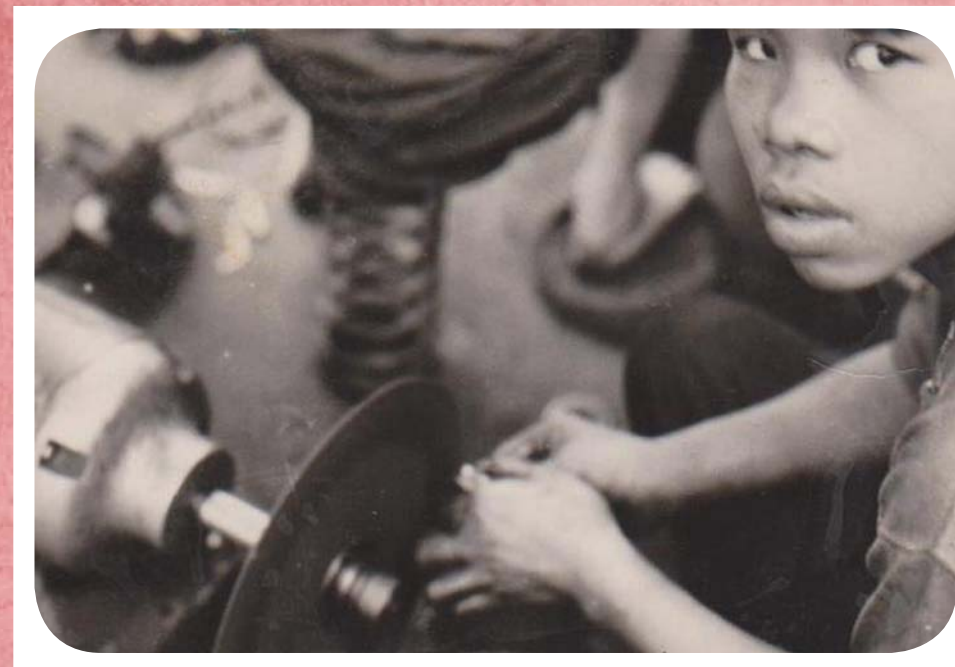
“สื่อที่น่าเหมาะสำหรับเด็กน่าจะเป็นสื่อที่กระตุ้นให้เด็กคิด โดยพื้นฐานแล้ว สื่อต้องรับง่าย เข้าใจง่าย สนุก สามารถดึงเด็กให้เข้ากับสื่อ ผมว่าถ้าทำให้เด็กคิดได้ จะดีครับ ไปจุดประกาย กระตุ้น ตั้งคำถาม สร้างให้คิด อยากจินตนาการ ”

ทรงกลด บางยี่ขัน
บรรณาธิการนิตยสาร a day / นักเขียน

เพราะเชื่อว่าชีวิตเด็กถูกสอนให้เชื่อมาเยอะแล้ว ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ โรงเรียน หรืออะไรก็ตาม สื่อที่ดีควรมีอะไรบางอย่างให้คิด สำหรับด้านการรับสื่อนั้น ผมเชื่อว่าคงมีเกณฑ์พื้นฐานของมันอยู่ ซึ่งถ้าเด็กอายุเท่านี้รับสื่อควรเป็นอย่างไร บางช่วงเด็กควรจะได้รู้ว่ามันจริงอันไหนไม่จริงนะครับ ผู้ผลิตสื่อคงต้องคิดก่อนว่าทำให้ใครดูใครรับ ความชอบแบบไหน แล้วก็ทำสื่อของเราให้ไปโดนเขา

พื้นที่ว่างของสื่อสำหรับเด็กนั้น ควรมองระดับเล็กๆ ก่อน มองที่โรงเรียนว่าถ้าเด็กคนหนึ่งเขาอยากทำอะไร อยากคิดอะไรได้สักอย่าง อยากจะสื่อสารในโรงเรียนคิดว่าน่าจะทำสื่อเล็กๆ ในโรงเรียนก่อน โรงเรียนมีพื้นที่ให้เขาแสดงความคิดเห็น พื้นที่ได้นั้นทำให้ง่าย คือ เด็กคิดแล้วมีพื้นที่ไหนที่โยนความคิดนี้ลงไป มีโรงเรียน อาจารย์หรือใครอื่นสนับสนุน ถ้าเจอครูที่ดี เขาก็จะดูว่าเด็กทำอะไรได้ ไม่ได้ครูจะเข้าไปช่วย โรงเรียนมีงบประมาณไหม ครูที่ดีจะให้ความสำคัญ ไม่หัวเราะเด็ก อยากสนุกกับเด็ก เห็นเด็กเริ่มแล้วตามผลักดันต่อไป ดีขึ้น ความจริงแล้วเยาวชนไม่รู้ว่าเขาพื้นที่ไหน พื้นที่ระดับประเทศอาจเป็นเรื่องไกลตัวมาก เอาแค่เรื่องในโรงเรียนก่อน เขาคิดอยากจะทำอะไรแล้วเขาไม่ถูกสกัดกั้น คือเด็กต้องการพื้นที่ในการแสดงออก ถ้าคิดว่าโรงเรียนมีให้ ครูเห็นความสำคัญ แล้วก็ตั้งต้นจากเด็ก ไม่ใช่ครูคิดแล้วไปดึงเด็กมาทำมันก็จะดีครับ” ♦

(คัดตอนจาก “พื้นที่ของหนู...หายไป”
มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ปี ๒๕๔๗)

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

๒

ผู้ร่วมเดินทางสร้างสังคมไทย
ไม่ทอดทิ้งเด็ก

“...บางครั้งเราให้ปลาเขาไปเขากินมือเดียว หนึ่งตัวกินหนึ่งมือ สิบตัวกินสิบมือ แต่ถ้าเราให้อวนหรือแหเขาไป เขาก็สามารถเอาอวนหรือแหไปจับปลากินได้ตลอดชีวิต...”

อาจารย์ วิโรจน์ ตั้งวานิชย์
ผู้บริจาคประจำ

อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวานิชย์ หนึ่งในผู้ร่วมบริจาคให้กับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนหนึ่งเพราะอาจารย์ไม่มีลูก หากแต่มีหลานจึงอยากจะร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแบ่งปันสิ่งดีๆ และโอกาสดีๆ ให้กับเด็กคนอื่นๆ

“หลานเรามีอะไรทุกอย่าง ถ้าเด็กคนอื่นๆ ได้อย่างหลานเราก็คือ เรารู้สึกว่าเด็กเป็นพื้นฐานและอนาคตของสังคม สังคมจะแข็งแรงก็ต้องแข็งแรงตั้งแต่เด็ก ถ้าเด็กไม่แข็งแรงโตไปเป็นผู้ใหญ่ไม่แข็งแรงสังคมก็ไม่แข็งแรง เวลาเราเลี้ยงหลาน ๔ คน เรารู้สึกว่าเราให้เขาได้แค่นี้ ถ้าเผื่อเรามีมากกว่านี้ เราน่าจะแบ่งปันให้คนอื่นบ้าง

มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่บอบบาง ลูกวัวลูกควายเกิดมาก็โดนนมเป็นแล้วก็วิ่งได้แล้ว เด็กไม่ได้ะปล่อยให้เขาอยู่เฉยๆ ก็ตาย เราต้องดูแลเขา เราต้องดูแลเด็ก เป็นการสร้างกุศลให้ตัวเองด้วย ถ้าชาติหน้าเราเกิดเป็นเด็กก็ขอให้เกิดเป็นเด็กที่มีคนดูแลเรา”

สอนวิธีจับปลา

ครั้งหลานของอาจารย์ วิโรจน์ เติบโตขึ้น จนถึงระดับมหาวิทยาลัย อาจารย์ วิโรจน์บอกว่ามองหรือการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเด็กก็ขยับขึ้นมาเช่นกัน ซึ่งอาจารย์ได้มองถึงโอกาสทางการศึกษา

“เมื่อก่อนจะโฟกัสแต่เด็กเล็กๆ พอหลานอายุมากขึ้นการดูแลเด็กก็กว้างขึ้น รู้สึกเสียใจเด็กบางคนเรียนดีมาก บางทีอีกนิดเดียวเขาก็จะได้ปริญญาแล้ว แต่เขากลับไม่มีโอกาส ไปทำอะไรไม่ได้ ก็เลยมาคุยกับทาง มพด. มีไหมที่เด็กเรียนดีแต่ขาดแคลนมากๆ ผลักเขาแค่นี้เดียว เขาก็จะขึ้นฝั่งได้แล้ว เพราะพอเราส่งคนหนึ่งขึ้นฝั่งได้ เขาก็จะส่งต่อไปได้อีกสิบคน

การทำบุญเป็นเรื่องดีแน่นอน พระพุทธเจ้าสอนไว้ทาน ศีล ภาวนา ต่ำสุดเลยต้องมีทานเข้ามาก่อนเลย ต่อมาศีล ภาวนา เพื่อจะเข้านิพพาน คนไทยเป็นคนใจบุญนะ เป็นคนทำทานมาก สำหรับอาจารย์ บางครั้งเราให้ปลาเขาไปเขากินมือเดียว หนึ่งตัวกินหนึ่งมือ สิบตัวกินสิบมือ แต่ถ้าเราให้อวนหรือแหเขาไป เขาก็สามารถเอาอวนหรือแหไปจับปลากินได้ตลอดชีวิต

มีหลายๆ คนเขียนจดหมายมาเล่า มาขอบคุณแล้วก็รายงานผลการเรียน และก็เขียนมาปฎิญาณตนว่าจะเป็นคนดี ซึ่งตรงนี้สำคัญ จะเรียนเก่งหรือไม่เก่งไม่เป็นไร ขอให้เป็นคนดี เพราะบ้านเมืองเราไม่ได้ขาดคนเก่ง

เด็กบางคนพอเรียนไปแล้วไม่ถึงฝั่งฝัน บางคนไปมีสามสี่ช่วงที่เรียนอยู่ ทาง มพด. ก็มีการโยกทุนการศึกษาให้กับคนที่จำเป็นและได้ผลมากกว่าซึ่งไม่ต้องห่วงว่าจะเสียเปล่า มพด. มีการจัดการให้ ซึ่งถือว่าเป็นที่ไว้วางใจของผู้ที่จะมาบริจาคได้

สุภาจิตน์บอกว่าถ้าเผื่อเรามีสตางค์เราก็ออกสตางค์ ถ้าสตางค์เราไม่พอเราก็ออกแรง ถ้าเราไม่มีแรงเราก็ออกใจ บางครั้งบางคนเงินก็ไม่มี แรงก็ไม่มี ใจก็ไม่มี ไม่ใช่หัวใจก็ไม่มีนะ เขาอยู่ในสภาวะที่ทำอะไรไม่ได้แล้ว ออกลมปากก็ยังดี ช่วยพูดช่วยอะไรแผ่กุศลนั้นออกไป เหมือนโครงการเก็บไข่มุกของใต้หวัน เด็กๆ ทุกคนคือไข่มุก เป็นอัญมณีที่มีค่าของมนุษย์เรา ไข่มุกแต่ละเม็ดมันเรียรดตกไปในห่อ อยู่ในกองขยะบ้าง ถ้าเรามีโครงการไปเก็บไข่มุกแต่ละเม็ดขึ้นมา เด็กก็จะกลายเป็นอัญมณีที่มีค่านั่นเอง” อาจารย์วิโรจน์ กล่าวทิ้งท้าย

ไข่มุกทุกเม็ดในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเด็กชาติไหน ก็มีค่าไม่แตกต่างกันเพียงแต่ว่า “คุณ” จะเก็บไข่มุกเหล่านั้นขึ้นมาเมื่อไรเท่านั้นเอง... ♦

“ ผাগถึงผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์ว่ารายการเพื่อเด็กเยาวชนและครอบครัวไม่ค่อยมี トラบใดที่เรื่องของทุนนิยมธุรกิจมาครอบคลุมนรายการพวกนี้ถ้าเกิดในสถานที่ใช้เงินไม่สามารถเกิดได้อยู่แล้ว ต้องเป็นสถานที่ให้เวลากับเราแบบไม่ต้องให้เราเสียค่าใช้จ่าย ต้องเป็นสถานที่เพื่อประชาชน ถ้าได้มีโอกาสกลับมาใหม่ก็คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับสังคมโดยกว้างขึ้น ”

อัสพร เสถียรทิพย์
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
อาสาสมัครจัดการรายการวิทยุสโมสรเพื่อนงาน

อัสพร เสถียรทิพย์ อาสาสมัครนักจัดรายการวิทยุสโมสรเพื่อนงาน ซึ่งแรกเริ่มก้าวเข้ามาเป็นอาสาสมัครเพราะรู้จักเป็นการส่วนตัวกับพี่หุ่ย (คุณเข้มพร วรรณราพันธ์ ผู้อำนวยการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก) ซึ่งเป็นรุ่นพี่อยู่ในชมรมวรรณศิลป์ สมัยเรียนที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อเข้ามาแล้วร่วมทำงานทั้งเป็นพิธีกรในงานต่างๆ ของ มพด. และจัดรายการวิทยุ

“ในตอนที่นั้น อ.เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ ท่านก็เป็นเหมือนคนชักนำว่าสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์น่าจะมีรายการเด็กเยาวชนและครอบครัว ตอนแรกเจาะกลุ่มแรงงานเด็ก จะเป็นเหมือนสื่อกลางของแรงงานเด็ก ตอนหลังๆ เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเรื่องแรงงานเด็กเป็นครอบครัว เพราะว่าคนฟังสถานีวิทยุประเทศไทยกินพื้นที่ทั่วประเทศ ในเวลา ๑ ชั่วโมง ช่วงรายการของเราหลากหลาย

ช่วงแรก มีเรื่องดีที่อยากเล่า จะเป็นเรื่องดีๆ เรื่องประทับใจ มีการไปพบเจอเหตุการณ์ สถานการณ์ หรือไปเจอคนดีๆ ก็เอามาเล่าออกอากาศ

ช่วงที่สอง จะเรียกว่าช่วงเรื่องนี้มีเอาไว้แบ่งปัน จะแบ่งปันเรื่องสุขภาพ โครงการดีๆ แบ่งปันเรื่องราวดีๆ เพื่อสังคม

ช่วงที่สาม จะเป็นอาหารเสริมเติมความรู้ จะเป็นแนะนำหนังสือ มีเยาวชนผู้ใหญ่มานำเสนอว่าเรื่องนี้ให้อ่านยังไง

ช่วงที่สี่ ช่วงอย่าทอดทิ้งเด็ก ก็จะเป็นประเด็นเกี่ยวกับเยาวชน เป็นความห่วงใยเยาวชน ซึ่งมีโครงการที่ มพด.ทำอะไรที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กๆ ก็จะนำมาเสนอ หรือเป็นสื่อกลางโครงการดีๆ ของหน่วยงานต่างๆ มาแนะนำ”

รายการดีดีมีไว้แบ่งปัน

จากอาสาสมัครที่มาด้วยหัวใจ ก็ลงแรงคิดงาน ด้วยหัวใจและร่วมทำงานกับ มพด. มาถึงทศวรรษ ก่อนรายการจะถูกปิดไปโดยไม่มีโอกาสได้อำลาแฟนรายการ

“ที่รู้สึกว่าการรายการของเรานั้นมันเป็นรายการที่อาจจะเรียกได้ว่าข้อมูลต่างๆ จะเป็นประโยชน์เพื่อสังคม ไม่มีการโฆษณา ขอรับบริจาค เราจะไม่พูดขอรับบริจาคตรงๆ ให้เขาต้องหนักใจ แต่จะให้เขารับรู้ว่ามีอะไร และเขาควรจะทำอะไรมากกว่า เช่น พูดโครงการต่างๆ ของสังคมว่าตรงนี้มีเด็กที่เขาควรจะได้รับการช่วยเหลือที่ไหน ทางเหนือตอนนี้ต้องการอะไรบ้าง แต่ละช่วงรายการเรานั้นประเด็นว่าอยากให้มันเป็นแบบอย่างว่า การทำความดีเล็กๆ น้อยๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นความดีที่ยิ่งใหญ่ บางครั้งพูดจาดูๆ กับคนรอบข้างก็ทำความดีแล้ว หรืออาจจะเป็นการทำความดีเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับคนในครอบครัว หรือสังคมวงกว้างมาแบ่งปันกัน บางทีอาจจะแรงบันดาลใจให้เขาได้ทำอะไรดีๆ เพื่อคนอื่น คนใกล้ๆ ตัว คนอื่นข้างนอก มาเล่าแบ่งปันกัน มันก็กระทบใจได้เหมือนกัน ก็เสียดายนะที่ถูกปิดไป

ผাগถึงผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์ว่ารายการเพื่อเด็กและเยาวชนและครอบครัวไม่ค่อยมี トラบใดที่เรื่องของทุนนิยมธุรกิจมาครอบคลุมนรายการพวกนี้ถ้าเกิดในสถานที่ใช้เงินไม่สามารถเกิดได้อยู่แล้ว ต้องเป็นสถานที่ให้เวลากับเราแบบไม่ต้องให้เราเสียค่าใช้จ่าย ต้องเป็นสถานที่เพื่อประชาชน ถ้าได้มีโอกาสกลับมาใหม่ ก็คิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์กับสังคมโดยกว้างขึ้น”

อาสาสมัครผากทั้งท้ายได้อย่างคมคาย หวังว่าคำบอกนี้ผู้บริหารกรมประชาสัมพันธ์คงจะได้ยิน ♦

“ผมเขียนจดหมายไปถึงผู้มีพระคุณท่านนั้น ชื่อของท่านผมยังจำได้อยู่ในใจ แต่ผมได้มีโอกาสได้บอกท่าน ว่าท่านได้จุนเจือผมในวันนั้น จนทำให้มีช่วงเวลาที่ดีในวันนี้ ผมไม่ได้รับการติดต่อจากท่านว่าท่านได้รับรู้ไหม ว่าเงินที่ท่านส่งให้ผมมันมีค่ามากเพียงใด อีกกลุ่มบุคคลที่ให้จิตวิญญาณแด่ผม ..คือ พี่ๆ มพด. พี่หนึ่ง พี่เก่ง พี่ออง พี่คอยเข้าไปหา ถามสุขทุกข์ มากกว่าการไปเยี่ยมเยียน แต่มันเป็นเหมือนทำให้ผมมีความหวังว่าต้องเดินต่อไป...”

ธวัชชัย ชำนาญจิตร
อดีตนักเรียนทุนของ มพด.

ธวัชชัย ชำนาญจิตร หรือ เอ๋ หนุ่มวัย ๒๕ ปี เอ่ยคำขอบคุณนี้อย่างเต็มภาคภูมิกับโอกาสที่ได้รับจนทำให้เขาได้เรียนจบและได้ก้าวเข้าไปทำงานที่บริษัทหลักทรัพย์ ทีเอสโก้ จำกัด หลังจบปริญญาตรี ครอบครัวของ “เอ๋” ทำการเกษตรอยู่ที่จังหวัดบุรีรัมย์ เขาตั้งใจเรียน และได้รับทุนการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ ๑ จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เขาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จาก โรงเรียนนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยเรียน สายวิทย์-คณิต

“ถามถึง ทุนที่ผมได้จาก มพด. ถามว่าดีใจไหม สิบสองปีย้อนกลับไป ไม่ใช่แค่ผมที่ดีใจ คนทั้งครอบครัวผมก็ดีใจกับเงินจำนวนนี้ และถือว่ามากไหมสำหรับเรา สามปีแรกผมไม่เคยใช้เงินก้อนนี้ แม่บอกให้เก็บเงินไว้ เอาไว้เมื่อยามเราจำเป็นจริงๆ และเงินจำนวนนี้ทำให้ผมรู้จักการออมและต้องนำเงินมาลงทุน”

ครั้งจบมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เอ๋เข้าเอ็นทรานซ์ และติดที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในคณะวิทยาศาสตร์-สุขภาพ ด้วยความที่ช่วงเรียนมหาลัยได้เป็นช่วงที่มีการเรียนรู้ด้วยตัวเองเป็นอย่างมากและต้องค้นหาตัวเองเพื่อที่จะเดินต่อไปในวิชาชีพที่ตนเองชอบ เขาจึงค้นพบหนังสือเล่มหนึ่งเกี่ยวกับการออมและการลงทุน

“ผมอ่านๆ อ่านจนสามารถเข้ามาเรียนรู้ ในวงการสายธุรกิจการเงินได้ ตามขั้นตอนต่างๆ เข้าแข่งขันทางด้านเงิน อบรม สัมมนา เท่าที่หาเวลาไปได้” เอ๋บอกถึงความสนใจของเขา

ไต่ไปถึงฝัน

หลังจากจบมหาวิทยาลัยเขาได้เข้ามาเป็นอาสาสมัคร ในศูนย์ปรึกษาปัญหาสุรา โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานควบคุม ได้ใช้ทักษะที่เรียนมาและความสามารถใช้ในการทำงานในด้านนี้ แต่ในใจก็คิดที่จะเข้ามาในสายธุรกิจการเงินให้ได้

“ทำอยู่ประมาณ ๖ เดือนก็เข้ามาทำงานแห่งแรกที่บริษัทหลักทรัพย์ คันทรี่กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) สาขาีสลัม ๓ ทำมาได้ประมาณ ๑ ปี ก็มีช่วงเปลี่ยนของชีวิตอีกครั้ง ทำให้ได้มาอยู่ที่บริษัทหลักทรัพย์ ทีเอสโก้ จำกัด ประจำสำนักงานใหญ่ ซึ่งเป็นสถานที่ทำงานในปัจจุบัน”

จากโอกาสนั้น จนเขาได้มีโอกาสในวันนี้ ส่วนหนึ่งมาจากครอบครัว นั่นคือ พ่อ แม่ และพี่สาว ซึ่งเอ๋บอกว่า ครอบครัวเป็นชีวิต ความหวัง และพลังของเขาให้ชีวิตได้เดินได้อย่างมั่นคงทุกก้าวของชีวิต และอีกส่วนหนึ่งก็คือ ผู้ให้ทุนการศึกษาและพี่ๆ ที่ มพด.

“ผมเขียนจดหมายไปถึงผู้มีพระคุณท่านนั้น ชื่อของท่านผมยังจำได้อยู่ในใจ แต่ผมได้มีโอกาสได้บอกท่าน ว่าท่านได้จุนเจือผมในวันนั้นจนทำให้มีช่วงเวลาที่ดีในวันนี้ ผมไม่ได้รับการติดต่อจากท่านว่าท่านได้รับรู้ไหม ว่าเงินที่ท่านส่งให้ผมมันมีค่ามากเพียงใด อีกกลุ่มบุคคลที่ให้จิตวิญญาณแด่ผม ..คือ พี่ๆ มพด. พี่หนึ่ง พี่เก่ง พี่ออง พี่คอยเข้าไปหา ถามสุขทุกข์ มากกว่าการไปเยี่ยมเยียน แต่มันเป็นเหมือนทำให้ผมมีความหวังว่าต้องเดินต่อไป...”

กิจกรรมหลายๆ อย่างที่เขาได้เข้าร่วม ไม่ว่าจะเป็นค่ายเยาวชน ทำกลุ่มอาชีพ การเข้าไปคลุกคลีกับเขาและเพื่อนๆ ทำให้เขาได้คิด ได้ริเริ่ม การทำกิจกรรมสร้างสรรค์หลายๆ อย่าง

“ขอบคุณ ผมไม่อาจลืมพี่ๆ ได้เช่นกัน และสิ่งใดที่สามารถช่วยเหลือทางมูลนิธิได้ ผมก็ยินดี”
เอ๋กล่าวทิ้งท้ายด้วยความยินดี ♦

“เรียนด้วยทำงานไปด้วย จนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสโมสร
แรงงานเด็ก ตอนนั้นไม่รู้หรอกว่าสโมสรเป็นยังไง ทำอะไรบ้าง สนใจ
เรื่องเรียนอย่างเดียว ช่วงที่เรียนได้ทำกิจกรรมเข้าค่าย หลายครั้งก็สนุก
ดี ติดใจมีเพื่อนเยอะ ทุกเช้าวันอาทิตย์ผมจะกลับบ้านพักแรงงานเด็กก่อน
คนอื่นๆ เพื่อมาจัดห้องเรียน ยกโต๊ะ ยกเก้าอี้เตรียมไว้”

ประจักษ์ คำคุ้ม
เจ้าหน้าที่มูลนิธิพิทักษ์สตรี

ประจักษ์ คำคุ้ม เป็นอีกคนที่คว้าโอกาส จาก มพด.ไว้ได้อีกหนึ่งคน ด้วยความที่เขาเป็นคนรัก
เรียน เมื่อครั้งที่เขาเป็นแรงงานเด็กในขณะนั้นเขาจบเพียงประถมศึกษาปีที่ ๖ แต่ปัจจุบันเขาจบปริญญาตรี
และทำงานมีความมั่นคงแล้ว

“อยากเรียนต่อมัธยม แต่ทางบ้านไม่ส่งให้เรียนเพราะไม่มีเงิน” ประจักษ์จึงต้องช่วยทำงานที่
บ้านแทนที่จะได้เรียน และงานที่เขาทำก็คือ “เลี้ยงควาย” จนอายุ ๑๔ ปี จึง ถูกส่งตัวให้ไปอยู่กับญาติ

“ฐานะเค้าดีกว่า ตาบอกว่าถ้าอยู่ ๑ ปี เค้าให้ข้าวเปลือก ๓๐ กระสอบ แต่ถ้าอยู่ ๒-๓ ปี เค้าจะ
ให้ลูกควาย ๑ ตัว บ้านนี้มีควายหลายตัว มีนาหลายไร่ หน้าที่หลักในบ้านหลังใหม่ ก็คือการเลี้ยงควายเป็น
ฝูง ที่นาก็กว้างหน่อย หน่อเยอะๆ ถูทำนา ก็ช่วยทำนา ทั้งไถ ดำนา พอจบฤดูเก็บเกี่ยว ก็ขอลากลับ
บ้าน”

เมื่อคนในหมู่บ้านที่ไปทำงานร้านอาหารที่กรุงเทพฯ กลับมาที่หมู่บ้าน ก็มาบอกข่าวเรื่องร้าน
อาหารอีสานต้องการคนทำงาน ประจักษ์จึงเข้าไปทำงานที่ร้านอาหารอีสานเป็นแห่งแรกและเป็นจุดเริ่ม
ต้นของชีวิตของเขา

“นั่งรถไฟชั้น ๓ เรียกว่ายืนถึงจะถูก เพราะในขบวนรถไฟมีแต่คน เบียดเสียดกันในตู้รถไฟ คน
ขายของก็เดินไปเดินมา กว่าจะถึงกรุงเทพฯ ไม่ได้หลับทั้งคืน มาถึงกรุงเทพฯ เค้าก็พาไปทำงานเลย เป็น
อาคารพาณิชย์ ๔ ชั้น เข้าทางหลังร้าน พนักงานนับ ๑๐ คนกำลังทำงานอยู่ ร้านขายอาหารอีสาน ติด
แอร์ ขายน้ำตกหมู ลาบ ส้มตำ ไก่ทอด หมูแดดเดียว ไส้กรอก ขายเหล้า ขายเบียร์ ฯลฯ”

หลังการสัมภาษณ์ประจักษ์ได้ทำงานในตำแหน่ง “เตรียมของสดสำหรับส่งต่อเข้าครัว และส่งให้
สาขาอื่นๆ” ได้เงินเดือนๆ ละ ๑,๕๐๐ บาท กินอยู่กับร้าน มีชุดไว้ใส่ทำงานให้คนละหนึ่งชุด ได้หยุดอาทิตย์
ละหนึ่งวัน

ประจักษ์สนุกกับการทำงาน มีเพื่อน ไม่ได้ลำบากมากเหมือนทำนา และต่อมาเริ่มคิดอยาก
เรียนต่อตามความฝัน เพื่อนจึงแนะนำที่เรียนให้ไปสมัครเรียนที่บ้านพักแรงงานเด็ก ตรงหัวลำโพง ต้อง
เรียนวันอาทิตย์ เขาจึงกลับมาคุยกับหัวหน้าว่าอยากเรียน ขอหยุดวันอาทิตย์ได้ไหม ซึ่งหัวหน้าก็สนับสนุน

“เรียนด้วยทำงานไปด้วย ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับสโมสรแรงงานเด็ก ตอนนั้นไม่รู้หรอกว่าสโมสร
เป็นยังไง ทำอะไรบ้าง สนใจเรื่องเรียนอย่างเดียว ช่วงที่เรียนได้ทำกิจกรรมเข้าค่าย หลายครั้งก็สนุกดี ติดใจ
มีเพื่อนเยอะ ทุกเช้าวันอาทิตย์ผมจะกลับบ้านพักแรงงานเด็กก่อนคนอื่นๆ เพื่อมาจัดห้องเรียน ยกโต๊ะ ยก
เก้าอี้เตรียมไว้”

ประจักษ์ขยันเรียน จะมีบ้างที่ไม่ได้มาเรียนหรือมาร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ เพราะเปลี่ยนงาน
หรือบางวันต้องทำโอทีในวันอาทิตย์ ก็จะไม่ได้อ่านเรียน มาร่วมกิจกรรม แต่ระยะทางนั้นไม่ได้เป็นปัญหา
อะไรกับเขาเลย

“เปลี่ยนงานไปอยู่โรงงานทอผ้า อ.มหาชัย จ.สมุทรสาคร แต่ก็มาเรียนและทำกิจกรรมกับ
สโมสรฯ ทุกอาทิตย์ การเดินทางจะนั่งรถสองแถวไปตลาดมหาชัยเพื่อต่อรถไฟลงหัวเวียงใหญ่ ต่อรถเมล์
มาสถานีรถไฟหัวลำโพง เดินทางอย่างนี้ประมาณ ๖ เดือน ก็มีความสุขไม่ได้คิดว่าลำบากอะไร แต่ถ้า
อาทิตย์ไหนมีโอทีบังคับ ก็จะไม่ได้อ่านเรียน”

แล้วโอกาสนี้เป็นของประจักษ์อีกครั้ง เมื่อสโมสรแรงงานเด็ก เปิดรับอาสาสมัครช่วยงาน เขาจึงตัดสินใจมาช่วยงานเพราะอยากลองทำ ที่สำคัญคือ “ได้เรียนหนังสือ”

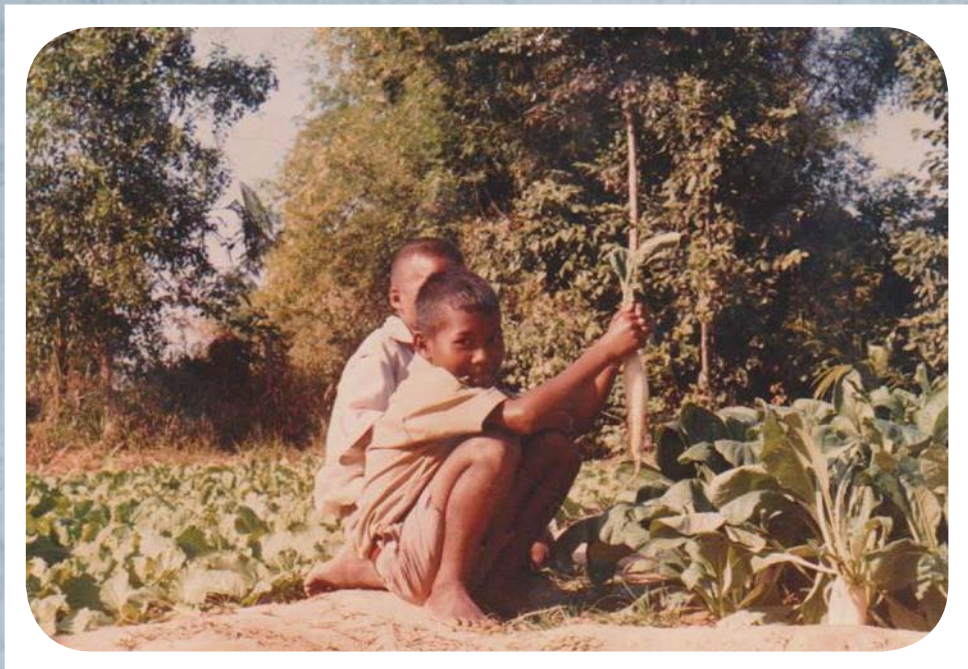
“เป็นอาสาสมัครสโมสรแรงงานเด็ก มีรุ่นพี่ที่เป็นอาสาสมัครของสโมสร ๓ คน รวมผมด้วย ก็เป็น ๔ คน พวกพี่ๆ เค้าจะจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเพื่อนแรงงานเด็ก ทำจดหมายข่าวเพื่อนถึงเพื่อน ส่งข่าวสารให้เหล่าสมาชิกที่ทำงานอยู่ตามโรงงานต่างๆ จัดค่ายทัศนศึกษา บางครั้งก็ไปเยี่ยมเพื่อนตามโรงงานซึ่งก็จะมีหนังสือ อุปกรณ์กีฬา ดินน้ำมันติดมือไปฝากเพื่อนๆ ด้วย คนไหนสนใจเรียนหนังสือ เรียน กศน. ก็อำนวยความสะดวกให้เพื่อนๆ โดยนำหลักฐานการสมัคร ไปคุยกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน (กศน.) ว่าคนนี้มีปัญหาเรื่องเอกสาร ขอสงฆ์ได้ไหม เชื้อสถานที่สอบและพาเพื่อนๆ ไปสอบ ซึ่งผมเองก็เรียนด้วย”

เรียนจบในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.๑-ม.๓) การศึกษาออกโรงเรียน ศูนย์สโมสรแรงงานเด็ก ประจักษ์หาทางเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น จึงสมัครเรียนภาคค่ำ จนจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี

“รวมเวลาที่ทำงานในมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ๑๑ ปี ๑๑ เดือน ตั้งแต่เป็นอาสาสมัครมาช่วยงานจนเป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ เป็นช่วงเวลาที่ดีพิเศษ ได้ประสบการณ์หลายอย่าง ประทับใจคณะกรรมการทุกท่าน ที่ให้ความรักดูแลลูกหลาน”

อีกหนึ่งถ้อยความที่ประจักษ์ อยากจะบอกกับคนของ มพด.ทุกคน ตลอดระยะเวลาที่เขาร่วมเดินทางเพื่อประโยชน์สุขของเด็กกับ มพด. เกินกว่า ๑ ทศวรรษ ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแรงงานเด็ก

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

๗

ร่างกาย แรงใจ
จากคนทำงาน

“เวลาทำงานเราจะมองสังคมเป็นตัวตั้งก่อน แล้วตัวเราค่อยให้ความช่วยเหลือ อย่างช่วงน้ำท่วม น้องๆ ไม่ได้หยุดพักผ่อนเลย แม้กระทั่งตัวเอง ที่ มพด.น้ำก็ท่วม บ้านน้องๆ ก็ท่วมนะ ก็คุยกัน น้ำท่วมทำอะไรดี ดึกว่ามานั่งรอคอยให้น้ำลด เลยไปเช่ารถบัสไปวัดไร่ขิง ไปทำกิจกรรมกับเด็ก ไปธรรมศาสตร์รังสิต ไปนครนายก ฯลฯ ถามว่าทุกคนเหนื่อยไหม ก็เหนื่อยนะ แต่มีความสุขมากกว่า มีความสุขที่ได้ช่วยคน ได้ช่วยเด็ก ได้ช่วยสังคม”

ปัจจุบันมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ ๑๕ คน เจ้าหน้าที่โครงการพิเศษ ๔ คน อาสาสมัครประจำ ๒ คน อาสาสมัครผู้ปกครอง ๒ คน และอาสาสมัครเยาวชนอีก ๒ คน กับภารกิจในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

“๒๕ คนในหลายเรื่องราว ก็ใหญ่่นะ เมื่อก่อนโครงการแต่น้องผู้หิวไทย โครงการแรงงานเด็ก โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา กรรมการมูลนิธิฯ ยังแซวเลยว่าแยกเป็นมูลนิธิได้เลย เพราะว่าแต่ละโครงการใหญ่ๆ ทั้งนั้น การทำงานไม่ได้แยกออกจากกัน มีอะไรเราก็ช่วยเหลือกัน อย่างทีมภาคใต้ต้องการให้ไปช่วยอบรม ทีมงาน มพด.ก็ส่งทีมส่วนกลางไปช่วยอบรมให้”

ย้อนรอยเสริมพลังเจ้าหน้าที่ ๒๕ ชีวิต

“โครงการแต่น้องผู้หิวไทยเป็นโครงการที่ริเริ่มในเรื่องของการทำโครงการอาหารกลางวัน ปีนั้นทางมูลนิธิฯ ไปพบว่าเด็กกินดินแล้วก็เสียชีวิต จนทำสปอตเด็กกินดินขึ้นมา หลายท่านคงได้เห็นว่าเห็น หลังจากนั้นมีการรณรงค์อย่างกว้างขวางมีเงินมีงบประมาณเข้ามาพอสมควร มีการร่วมบริจาค ๑ บาทหนึ่งเพื่อน้อง และมีการสำรวจกับโรงเรียนทั่วประเทศโดยเฉพาะในภาคอีสานและภาคเหนือ”

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เริ่มสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๒๒ จนในปีพ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐบาลสมัยรัฐบาลอานันท์ ปันยารชุน มีการจัดตั้งกองทุนอาหารกลางวันเพื่อให้กับเด็กในโรงเรียน ขณะนั้นรัฐบาลร่วมสนับสนุน ๕ บาท/คน แต่ปัจจุบันนี้อยู่ที่ ๖ บาท/คน พร้อมทำโครงการอาหารเสริม จะมีนมโรงเรียน ก็จะผลักไปที่องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล

รูปแบบของการทำโครงการอาหารกลางวัน มพด. จะเน้นความยั่งยืน โดยทำโครงการเกษตรในโรงเรียน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไก่ เลี้ยงวัว เลี้ยงปลา ผัก และพัฒนาสู่รูปแบบสหกรณ์ สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยดึงผู้ปกครองเข้าร่วมโครงการ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลมากขึ้น

“เรามีเจ้าหน้าที่ลงไปตามโรงเรียนที่เราสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน บางโรงเรียนเราใช้รูปแบบ ให้พ่อแม่เด็กมาทำอาหารกลางวันให้กับลูกของตัวเอง เพราะเรามองว่าเป็นทั้งเรื่องการจัดงานคนในชุมชน และคนที่ทำอาหารก็เป็น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ของลูกหลาน เราก็จะได้คุณภาพของอาหารเหมือนกับทำให้ลูกหลานของตัวเอง มีโครงการนมถั่วเหลือง ให้ชาวบ้าน ให้ครู ปลุกถั่วเหลืองแล้วก็มีผลิตภัณฑ์น้ำเต้าหู้ให้เด็กกิน

เชษฐา มั่นคง
ผู้จัดการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

สนับสนุนให้เลี้ยงวัวเนื้อ ขายส่งให้สหกรณ์เป็นเงินหมุนเวียนในโรงเรียน เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงแพะ พอไก่ไข่ออกมาก็เอาขายให้กับโครงการอาหารกลางวัน เหลือกก็ขายให้กับชาวบ้าน ส่วนหนึ่งผลิตเอามากิน เหลือกก็ขาย เกิดการหมุนเวียนด้านการเงิน ทั้งสหกรณ์โรงเรียน สหกรณ์ร้านค้า”

หลายๆ พื้นที่มีรูปแบบหรือโมเดลที่หลากหลาย ทำให้ครูได้มีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนและชุมชน เพราะว่าโครงการของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก พยายามเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมให้มาก โดยใช้กระบวนการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ปัจจุบันโครงการเหล่านี้ก็ยังอยู่แม้เวลาจะผ่านไปหลายปี เช่นที่โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ยังมีทุนหมุนเวียนปลูกชะอม เพาะเห็ด กลุ่มออมทรัพย์คลองสำโรงเหนือ ที่จังหวัดศรีสะเกษ

ก้าวต่อไปของ มพด. กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนผ่าน

เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน ปัญหาเรื่องโภชนาการของเด็กก็เปลี่ยนไป เด็กมีปัญหาเรื่องของ

โภชนาการเกิน คือ โรคอ้วน กินอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่ครบ ๕ หมู่ แต่ถึงที่สุดแล้วก็อยู่ในเรื่องราวของการขาดสารอาหารนั่นเอง

“เด็กเวลาสั่งกล้วยเตี้ยว เคยได้ยินใช่ไหม ไม่เอาผัก ไม่เอาอก ก็กินอาหารไม่ครบ ๕ หมู่ บริโภคอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป กลายเป็นปัญหาเรื่องโภชนาการเกินเข้ามาแทน เด็กนั่งดูทีวี เด็กนั่งเล่นเกม ก็กินแต่ขนมขบเคี้ยว น้ำอัดลม

อีกประเด็นหนึ่งที่เรามองถึงในอนาคตข้างหน้า เราเคยพยายามรณรงค์เรื่องอาหารเข้า คือให้เด็กได้ทานอาหารเข้า เพราะถ้าเด็กอ้วนท้องก็จะเรียนรู้เรื่อง และมีชั่วโมงเรียนมากกว่าช่วงเที่ยง เราพยายามสำรวจว่ามีเด็กโรงเรียนไหน เด็กในชุมชนไหนที่ไม่ได้ทานอาหารเข้า

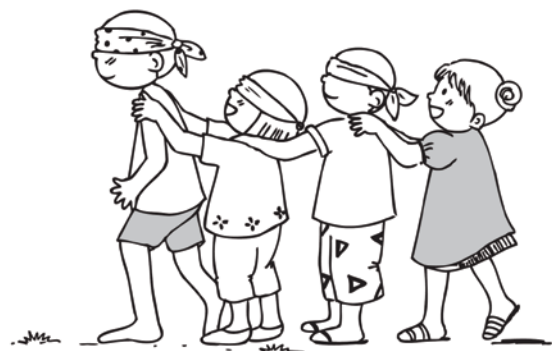
เราก็พยายาม จะให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เห็นความสำคัญ ในเรื่องนี้ ผมว่าเราเป็นองค์กรที่เล็กๆ อยู่แล้วก็ต้องผลักดันให้เป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ถ้าเขาไม่เดิน เราถึงมากระตุ้นให้ชุมชน พ่อแม่ผู้ปกครองเห็นความสำคัญกับเรื่องตรงนี้น่ามากขึ้น” เป็นพระศนะการก้าวต่อไปของผู้จัดการมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

อยู่กับแบบพี่ – น้อง

ด้วยรูปแบบการทำงานที่เปิดกว้างทางความคิดในการสร้างรูปแบบการทำงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและมีคณะกรรมการที่เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา หลายคนเป็นเจ้าหน้าที่เก่าที่ร่วมบุกเบิกตั้งแต่เริ่มโครงการ จนปัจจุบันก็ไม่ได้หางายไปไหน นั่นเป็นความอบอุ่นที่เจ้าหน้าที่ทุกคนสัมผัสได้

“เรื่องของอิสระด้านความคิด เปิดอิสระทางความคิดไม่มีการครอบงำ และฝึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบและองค์กรของเราทำงานลักษณะเป็นพี่ เป็นน้อง เหมือนครอบครัวเดียวกัน มีอะไรก็มาช่วยเหลือจุนเจือกัน เพราะชีวิตคนเราไม่ได้อยู่กับงาน ชีวิตคนเรามีครอบครัว มีญาติพี่น้อง มีอะไรก็ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตรงนี้มันมีความอบอุ่นทั้งตัวกรรมการ ตัวคนทำงานเอง เหมือนเป็นเพื่อน เป็นพี่ เป็นครอบครัวเดียวกัน อันนี้คือสิ่งที่เราให้กัน”

จึงไม่แปลกใจเลยว่า มหาอุทกภัยปี ๒๕๕๔ ครานั้น เจ้าหน้าที่ มพด.เอาแรงใจจากไหนไปทำงาน ♦

ความหลากหลาย

พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีทั้งที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน เชื้อสายมลายูและเชื้อสายไทย ซึ่งได้อยู่ร่วมกันมานานับแต่บรรพบุรุษหลายต่อหลายรุ่น ต่างเคารพและให้เกียรติต่อกัน ความเชื่อความศรัทธาที่อยู่ร่วมกันในพื้นที่ ดังเช่น สุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวที่ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านกรือเซะ ซึ่งเป็นชุมชนคนไทยเชื้อสายมลายูก็ยังคงอยู่ตราប់ปัจจุบัน วัดช้างให้ที่ได้รับการสักการะจากคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธก็ยังคงมีงานประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม การเยี่ยมเยียนตามวิถีประเพณีของพี่น้องของคนไทยเชื้อสายมลายูมุสลิมในเทศกาลสำคัญ เช่น วันรายอ ก็ยังคงเอกลักษณ์มาตราบจนปัจจุบัน

แต่หลังจากที่พื้นที่ได้ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ อันก่อให้เกิดความหวาดระแวงของผู้คน สังคมถูกแบ่งแยก แยกความสามัคคี มีความอ่อนแอและเลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมไม่สามารถที่จะสะท้อนความสัมพันธ์อันดีต่อกันได้อีกต่อไปส่งผลให้ปัญหาทางสังคมทวีเพิ่มมากขึ้นเด็กๆ ต้องกำพร้าบิดามารดา บรรดาสตรีต้องเป็นหม้าย และอีกมากมายที่ต้องพิการอันเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่

มุ่งมั่น อุตสาหะ

มุลินีเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ที่ทำงานบนพื้นฐานเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กได้เข้ามาทำงานในพื้นที่ภายใต้โครงการกำบังซ็อน การทำงานในพื้นที่วัฒนธรรมที่แตกต่างโดยเฉพาะความแตกต่างด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารที่ไม่เหมือนกัน เช่น ชาวบ้านที่พูดภาษามลายูใช้ในชีวิตประจำวัน เจ้าหน้าที่ส่วนกลางต้องเรียนรู้ภาษา ขนบธรรมเนียม วิถีสร้างสัมพันธ์ต่างๆ โดยผ่านเจ้าหน้าที่ในพื้นที่และความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ส่วนกลางเองในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่บริบทชุมชน ซึ่งเวลาช่วง ๒ ปีที่ยาวนานในการดำเนินกิจกรรมโครงการที่มีทั้งความท้าทาย พบเจอกับปัญหาและอุปสรรคทั้งด้านการบริหารจัดการ มรสุมหรือภัยพิบัติธรรมชาติก็ไม่อาจทำให้ทีมงานมุลินีเพื่อการพัฒนาเด็กต้องหมดกำลังใจที่จะทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

ฮัมดี ชาวสะอาด
 โครงการกำบังซ็อน จ. นราธิวาส

เราไม่ใช่พระเอกขี่ม้าขาว ที่จะมาแก้ปัญหาให้พื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ได้แต่ลำพัง

ความตระหนักอันมั่นคงของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ในการทำงานที่ได้รับความไว้วางใจจากส่วนกลางที่จะต้องทำงานท่ามกลางความหลากหลายของคนทำงานในพื้นที่ ซึ่งหลายหน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มักจะอ้างเสมอว่าแนวทางการทำงาน หรือวิธีการที่องค์กรหน่วยงานตนเป็นที่ถูกต้อง ถูกใจของคนในพื้นที่โดยเป็นการอ้างที่มาจากปากของคนทำงานเองที่ไม่ใช่มาจากชาวบ้าน แต่สำหรับการทำงานของมุลินีเพื่อการพัฒนาเด็กเองแล้วการทำงานท่ามกลางคนทำงานจำนวนมากจะต้องตระหนักว่าเราก็คแค่เสียหนึ่งของความพยายามที่มุ่งเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคตและปลูกฝังเมล็ดพันธุ์ที่ดีด้วยเยาว์หวังที่สามารถช่วยตัดวงจรความขัดแย้งแม้แต่เพียงเล็กน้อยก็ตาม ดังนั้นการทำงานในพื้นที่ที่ต้องเชื่อมประสานกับทุกภาคส่วนที่มีอยู่และต่อสายสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ระดับครอบครัว ผู้นำที่มีอยู่ในชุมชนและแลกเปลี่ยนการทำงานและร่วมสร้างกลไกชุมชนปกป้องเด็ก

กลไกชุมชนปกป้องเด็ก คือความพยายามของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กที่ให้ความสำคัญในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการในการดูแลบุตรหลาน พัฒนาเด็กผ่านการเรียนรู้ด้วยธรรมชาติของเด็กอย่างปลอดภัยและสร้างสรรค์ ในการเรียนรู้ด้านการปกป้องเด็กแล้ว มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้อบรมให้ความรู้เรื่องการปกป้องคุ้มครองเด็ก สิทธิเด็ก ตลอดจนถึงความสำคัญของวัยเยาว์โดยตระหนักถึงประโยชน์ของการเล่นของเด็กที่มีผลโดยตรงกับพัฒนาการที่ดีในอนาคตจึงส่งเสริมการจัดพื้นที่สร้างสรรค์ให้สำหรับเด็กเพื่อให้เด็กสามารถได้เล่นอย่างอิสระและปลอดภัย

ความพยายามในการทำงานของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กนี้ เปรียบดังการหว่านเมล็ดพืชหนึ่งเมล็ดแล้วได้ออกเป็นต้นไม้ที่ต้องได้รับการดูแลรักษาจากทุกคน เพื่อหวังว่าต้นไม้สามารถโตขึ้นมาได้อย่างสวยงามเป็นที่ให้ความร่มเย็นของคนเดินทาง เป็นแหล่งอาหารสำหรับฝูงนกและปรับเปลี่ยนอากาศให้บริสุทธิ์เพื่อเราทุกคนได้หายใจ มุ่งมั่นในการทำงานทุกพื้นที่ตลอด ๓๐ ปี ของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ขอขอบคุณสำหรับสายสัมพันธ์แห่งมิตรภาพ ♦

ส่งเสริมสื่อมวลชนเพื่อเด็ก สู่สื่อสร้างสุขภาวะเด็กและเยาวชน
ขอบคุณอย่างสุดซึ้ง

“ข้าพเจ้ามาทำงานที่โรงเรียนแห่งนี้ได้ครึ่งเดือนแล้ว เพราะอยากกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง
ตามที่คาดหวังเอาไว้ อยากจะมาทำงานใกล้บ้าน ดูแลช่วยเหลือพ่อแม่และน้องๆ
ถึงค่าแรงจะถูกหน่อยแต่ทำแล้วก็มีความสุข”

วิไลวรรณ งามศรี

“โอกาส” เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กด้อยโอกาสเป็นอย่างมาก เพราะเด็กๆ หลายคนที่ต้องเข้ามาเป็น
แรงงานเด็กก่อนวัยอันควร ไม่ได้เรียนหนังสือ เป็นเด็กเร่ร่อน ขอด่าน หรือเด็กมีปัญหาต่างๆ ส่วนหนึ่ง
เกิดจาก สภาพครอบครัวที่ยากจนไม่สามารถเลี้ยงดู หรือให้การศึกษาแก่เด็กได้อย่างเต็มที่ ทำให้เด็กกลุ่มนี้
ไม่ได้รับการพัฒนาตามวัยที่เขาควรจะได้รับ

น้องวิไลวรรณ งามศรี สาวน้อยชาวศรีสะเกษ ครอบครัวของเธอยากจนมาก พ่อแม่มีอาชีพทำนา
และต้องส่งเสียให้ลูกๆ ได้เล่าเรียนอีกหลายคน วิไลวรรณ เป็นเด็กที่เรียนเก่งและมีความมุ่งมั่นในการเรียนเป็น
อย่างมาก หลังจากเธอเรียนจบระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ เธอก็ได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาตรี จาก
คุณวิโรจน์ ตั้งวานิชย์ ในสาขาการศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตลอดระยะ
เวลา ๕ ปี ในการเป็นนักเรียนทุนของเธอ มีความตั้งใจและใฝ่ศึกษาหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีผลการ
เรียนที่ดีและได้ครุศาสตรเกียรตินิยมอันดับ ๒ เป็นความภาคภูมิใจของครอบครัวเป็นอย่างมาก และคนที่ภาค
ภูมิใจไม่แพ้เธอก็คือผู้ให้ทุนการศึกษา ที่เปรียบเสมือนพ่อแม่ ที่ส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสือและได้ทำงานเพื่อ
สังคมต่อไป “โอกาส” ที่น้องวิไลวรรณได้รับในครั้งนี้ ทำให้เธอได้พัฒนาตนเอง และ “โอกาส” ที่นี้กำลังถูก
ส่งมอบให้กับเด็กๆ ที่เป็นลูกศิษย์ของเธออีกหลายร้อยคนในโรงเรียนและชุมชนของเธอ ตามที่เธอคาดหวังเอาไว้
“ข้าพเจ้ามาทำงานที่โรงเรียนแห่งนี้ได้ครึ่งเดือนแล้ว เพราะอยากกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเองตามที่คาดหวัง
เอาไว้ อยากจะมาทำงานใกล้บ้าน ดูแลช่วยเหลือพ่อแม่และน้องๆ ถึงค่าแรงจะถูกหน่อยแต่ทำแล้วก็มีความสุข”

“การช่วยเหลือเด็กๆ โดยการบริจาคอย่างสม่ำเสมอ
เป็นการช่วยเหลือเด็กได้หลายคน มากกว่าการดูแลเฉพาะลูกหลานของเรา”

วิโรจน์ ตั้งวานิชย์

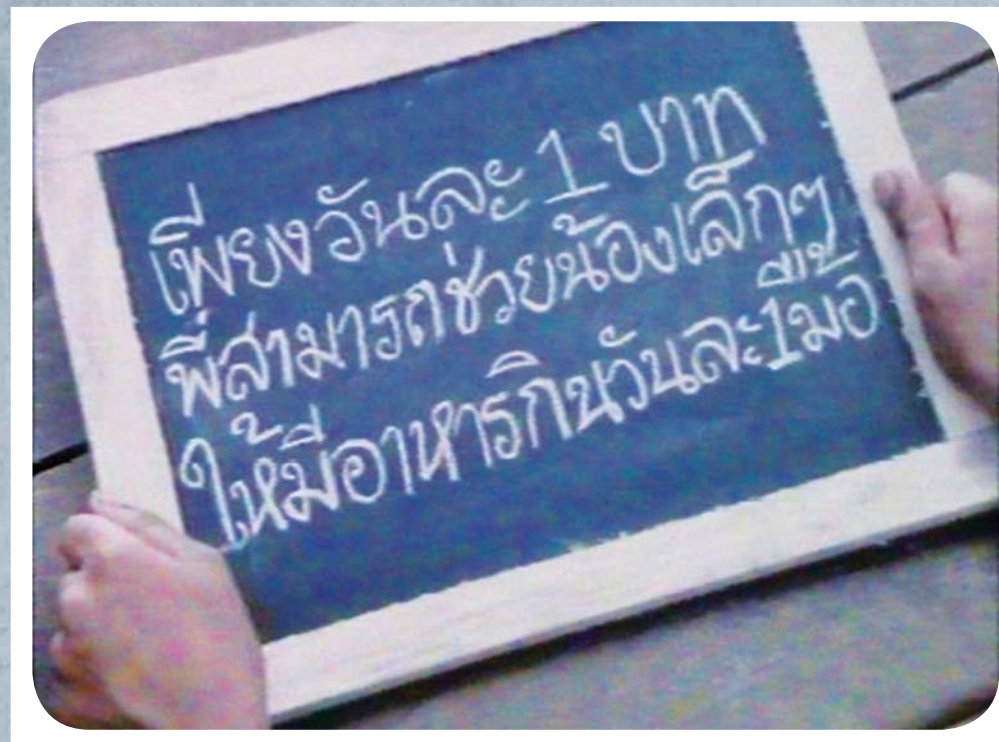
สุนีย์ สารมิตร
หัวหน้าสำนักงาน กลุ่มงานพัฒนาองค์กร

ขอขอบพระคุณผู้บริจาคทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือเด็กๆ ในมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก
อย่างต่อเนื่องและมั่นคง ตลอดระยะเวลาการเดินทาง ๓๐ ปี เพื่อประโยชน์สุขของเด็ก ทำให้เด็ก
หลายร้อยชีวิต ได้รับ “โอกาส” ได้รับการพัฒนา ส่งเสริมให้เติบโตเป็นเด็กที่สุขภาพแข็งแรงทั้ง
กายและใจ พ้นจากสภาพที่เลวร้าย เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ เงินบริจาคของท่านทุกบาททุกสตางค์คือ
รอยยิ้มของเด็กๆ คือพัฒนาการที่ดีและสมวัยของพวกเขา

ขอขอบคุณที่ช่วยให้เด็กน้อยร้อยพันได้อิ่มท้อง
ขอขอบคุณที่ช่วยให้น้องๆ หลุดพ้นคนกดขี่
ขอขอบคุณที่ช่วยให้เด็กๆ ซึมซับรับสิ่งดีดี
ขอขอบคุณที่ผู้ใหญ่ใจดีเกื้อกูลกัน
ขอขอบพระคุณอย่างสุดซึ้ง ♦

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการครอบครัวและพัฒนาชุมชน

ภาพประวัติศาสตร์
โครงการแต้นองผู้หิวโหย

ขอบคุณผู้สนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก

ILO-The International Labour Organization +++ IPEC-The International Programme on the Elimination of Child Labour +++ European Union +++ SAVE THE INTERNATIONAL +++ Terre des Hommes – Netherlands +++ THAI-CORD +++ Children's Care International (CCI) +++ องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) +++ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) +++ กองทุนคุ้มครองเด็ก จังหวัดศรีสะเกษ +++ สถานทูตนิวซีแลนด์ +++ มูลนิธิ ดร.เทียม โชควัฒนา +++ บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) +++ บริษัท เนส อินโนเวชั่น จำกัด +++ บริษัท สรรพสินค้าเซ็นทรัล จำกัด +++ มูลนิธิ a day foundation +++ บริษัท กะทิ กะลา จำกัด +++ บริษัท ป่าใหญ่ ศรีเอช จำกัด +++ รายการดนตรีวิถีศิลป์ +++ สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย (Thai PBS) +++ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย +++ สถานีวิทยุชุมชนทั่วประเทศ +++ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) +++ สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สอ.คย.) +++ สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) +++ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ +++ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ +++ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช +++ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ +++ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต +++ สำนักงานเขตบางกอกน้อย +++ มูลนิธิพิทักษ์ไทย +++ บริษัท แอมเวย์ ประเทศไทย จำกัด +++ มูลนิธิแอมเวย์เพื่อสังคมไทย +++ บริษัท ยูนิชาร์ม (ประเทศไทย) จำกัด +++ บริษัท เดอะมอลล์กรุ๊ป (มหาชน) จำกัด +++ บริษัท เอเชียซอฟท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) +++ บริษัท ซิเมนต์ จำกัด +++ บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด +++ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด +++ บริษัท เอ็ม บี เค จำกัด (มหาชน) +++ บริษัท ดัชมิลล์ จำกัด +++ บริษัท แดรี่พลัส จำกัด +++ บริษัท ฟิโนมิน่า จำกัด +++ บริษัท บันฝัน ศรีเอช จำกัด +++ บริษัท กูรูกู จำกัด +++ บริษัท แพร์รี่มาร์เก็ตติ้ง จำกัด +++ บริษัท เจ.อาร์.เอ็ม.เอ็น.เอ็น.เจ. จำกัด +++ บริษัท ฟันบ็อกซ์ จำกัด +++ บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด +++ บริษัท บงกช พับลิชชิ่ง จำกัด +++ บริษัท ซีวีดี อินเทอร์เน็ตชั่นแนล จำกัด +++ บริษัท แฟมิลี่ไดเรค จำกัด +++ บริษัท อินฟลิชชิ่ง จำกัด +++ บริษัท ชัมซุง อิเลคโทรนิคส์ จำกัด +++ ธนาคาร ซิตี้แบงก์ +++ โรงเรียน ELC Parents +++ โรงเรียนบางกอกพัฒนา +++ KIS International School +++ กรมการศึกษานอกโรงเรียน +++ กรมสวัสดิภาพและคุ้มครองแรงงาน +++ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข +++ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) +++ การไฟฟ้านครหลวงธนบุรี +++ การไฟฟ้านครหลวง นนทบุรี +++ การไฟฟ้านครหลวง บางกะปิ +++ การไฟฟ้านครหลวง บางขุนเทียน +++ การไฟฟ้านครหลวง วัดเลียบ +++ การไฟฟ้านครหลวง สมุทรปราการ +++ การไฟฟ้าฝ่ายผลิต บางกรวย +++ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ปิไอโอ +++ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย +++ บริษัท การบินไทย จำกัด +++ ธนาคารออมสิน +++ นิตยสารชีวจิต +++ โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน +++ โรงพยาบาลเกษมราษฎร์ ประชาชื่น +++ โรงพยาบาลเจ้าพระยา +++ โรงพยาบาลธนบุรี 2 +++ โรงพยาบาลนครธน +++ ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ สาขาสุรสภา +++ ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ สาขาอ้อมน้อย +++ ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ สาขาอิมพีเรียลเวิลด์ สำโรง +++ ศูนย์หนังสือจุฬาฯ ศาลาพระเกี้ยว +++ ศูนย์อาหารสยามฟู้ดคอนโซลิเตด โรงพยาบาลราชวิถี +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี โรงพยาบาลศิริราช +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี โลตัส แจ้งวัฒนะ +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล บางนา +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล ลาดพร้าว +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ งามวงศ์วาน +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาห้างสรรพสินค้าบีทีเอส รังสิต +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์ งามวงศ์วาน +++ ร้านอาหารเอส แอนด์ พี สาขาอาคารชินวัตร 3 +++ ร้านมนต์ เสาชิงช้า +++ ร้านหนังสือแพรวพิทยา สาขาวังบูรพา +++ ร้านหนังสือแพรวพิทยา สาขาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล ปิ่นเกล้า +++ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร +++ หน่วยบริหารแผน พม. +++ บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) +++ บริษัท รักลูกแฟมิลี่กรุ๊ป จำกัด +++ บริษัท สมิตีเวช จำกัด +++ บริษัท สยามแม็คโคร จำกัด สาขาเจริญสุขุมวิท +++ บริษัท สรรพสินค้าเซ็นทรัล จำกัด +++ บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท (มหาชน) จำกัด +++ บริษัท อิตาอิ เอเชีย (ประเทศไทย) จำกัด +++ ร้านน้อง ทำพระจันทร์

รวมทั้งผู้บริจาคท่านอื่นๆ หน่วยงานราชการ สถานศึกษา
สื่อมวลชนแขนงต่างๆ นักวิชาการและอาสาสมัครทุกท่านที่ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน

เจ้าของ : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

ที่ปรึกษา : รศ.ดร.โคทม อารียา, รศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์

บรรณาธิการ : เชษฐา มั่นคง

กองบรรณาธิการ : อาทิตา รอดสมนาม, ทัดติยา ลิขิตวงศ์, สุนีย์ สารมิตร,
ประสพสุข โบราณมูล, กนกวรรณ โมริฐเสถียร

บทสัมภาษณ์ : สุมาลี พะสิม

เรียบเรียงบทความ : สุมาลี พะสิม, อาทิตา รอดสมนาม

ภาพถ่าย : มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, สุมาลี พะสิม

ออกแบบรูปเล่ม : yellowfishstudio@gmail.com

วาดภาพประกอบ : สุวิมล ปรีชาพงศ์กิจ

พิมพ์ครั้งแรก : มีนาคม ๒๕๕๕ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : บริษัท ออฟเซ็ท พลัส จำกัด

สถานที่ติดต่อ

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

๑๔๓/๑๐๙-๑๑๑ หมู่บ้านปิ่นเกล้าพัฒนา ถนนบรมราชชนนี แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐, www.iamchild.org

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๖๒๙๒, ๐-๒๔๓๕-๕๒๘๑ โทรสาร ต่อ ๑๐๒ E-mail iamchild2004@yahoo.com

ศูนย์ดวงแข ปทุมวัน โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๖๑๓-๗๙๓๒-๓

ศูนย์พัฒนาเด็กสันติคาม สำโรงเหนือ โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๓๔๓-๓๗๑๗

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก เป็นมูลนิธิที่ได้รับการยกเว้นภาษี จากกระทรวงการคลัง ลำดับที่ ๑๗๙

ผู้บริจาคสามารถนำใบเสร็จรับเงิน ไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้ประจำปี

บริจาคสนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ทาง ธนาคารดี ส่งจ่าย ปณ.บางกอกน้อย

หรือเช็ค ในนาม มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก หรือโอนเงิน

ธนาคาร	สาขา	ประเภท	เลขบัญชี
กรุงเทพ	สะพานขาว	ออมทรัพย์	๐๒๑-๐-๐๒๑๖๘-๓
กรุงเทพ	พระปิ่นเกล้า	สะสมทรัพย์	๑๖๒-๐-๒๓๖๓๒-๑
กสิกรไทย	บางยี่ขัน	ออมทรัพย์	๐๔๗-๒-๖๑๒๔๑-๗
ออมสิน	ราชดำเนิน	เผื่อเรียก	๐๕-๐๐๒๓-๗๙๑๔-๗๓

